

ZDROWIE NA BOCHEŃSZCZYŹNIE

AKCJA HONOROWEGO DAWSTWA KRWI - 12.06.2023

KONFERENCJA DOTYCZĄCA PROFILAKTYKI RAKA PIERSI - 6.10.2023

MOBILNA STREFA ZDROWIA - 8-9.07.2023

STAN SANITARNY POWIATU BOCHEŃSKIEGO W 2023 ROKU

LUTY 2024

Szanowni Państwo

Przedkładam Państwu ocenę stanu sanitarnego i sytuację epidemiologiczną na terenie powiatu bocheńskiego za rok 2023 zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Głównym celem działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni jest działanie na rzecz zapobiegania powstawaniu chorób, szczególnie chorób zakaźnych i zawodowych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego w zakresie zdrowia publicznego w oparciu o analizę ryzyka zagrożenia zdrowia i życia, a także promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia, bezpieczeństwem zdrowotnym wody, oraz chemikaliami.

Raport o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu bocheńskiego za rok 2023 został opracowany, jak w latach poprzednich, na podstawie informacji zebranych z poszczególnych komórek organizacyjnych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bochni. Sprawowano nadzór nad warunkami higieny środowiska, higieny procesów nauczania i wychowania, wypoczynku i rekreacji, higieny pracy w zakładach pracy, warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz kosmetyków, nad warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne a także prowadzono działalność oświatowo-zdrowotną.

Pragnę podziękować za współpracę organom samorządowym, inspekcjom i instytucjom w zakresie działań na rzecz poprawy zdrowia publicznego mieszkańców naszego powiatu. Przedkładając Staroście Powiatu Bocheńskiego raport o stanie sanitarnym mam nadzieję, iż materiał ten będzie pomocny w podejmowaniu decyzji w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego ludności w powiecie. Tekst raportu znajduje się również na naszej stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/psse-bochnia>.

Z poważaniem

Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny w Bochni

Halina Bielec

Dokument podpisany elektronicznie

Spis treści

Wstęp	3
Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych i zakażeń	8
1. Zakażenia i choroby przenoszone drogą pokarmową.....	11
1.1. Samonellozy i szigelozą	11
1.2. Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe	13
1.3. Wirusowe zapalenie wątroby	14
1.4. Zakażenia wirusowe wywołane przez rotawirusy i norowirusy	14
2. Inne choroby odzwierzęce.....	15
2.1. Borelioza z Lyme	15
2.2. Styczność i narażenie na wściekliznę	16
3. Choroby zakaźne, którym zapobiega się poprzez szczepienia	17
3.1. Ospa wietrzna	17
3.2. Krztusiec	19
4. Gruźlica.....	20
5. Płonnica	21
6. Choroby zakaźne przenoszone drogą naruszenia ciągłości tkanek.....	21
6.1. Choroby zakaźne przenoszone drogą płciową.....	21
6.2. Wirusowe zapalenie wątroby typu Bi C.....	22
7. Neuroinfekcje	22
8. Ostre infekcje dróg oddechowych, w tym grypa oraz wirus syncytialny układu oddechowego (RSV).....	23
9. Zakażenia SARS-CoV-2/ zachorowania na COVID-19	24
10. Ocena stanu uodpornienia dzieci i młodzieży	25
11. Działalność lecznicza	30
Podsumowanie.....	33
Nadzór nad jakością wody	34
1. Zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia	35
1.1. Zaopatrzenie powiatu bocheńskiego w wodę przeznaczoną do spożycia.....	35
2. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie powiatu bocheńskiego.....	37
3. Ocena i ryzyko zdrowotne związane z nieodpowiednią jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.....	39
4 Awaryjne zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia	39
5. Podsumowanie działań związanych z jakością wody przeznaczonej do spożycia.....	39
6. Laboratoria wykonujące badanie wody przeznaczonej do spożycia.....	40
7. Ciepła woda użytkowa – bakterie Legionella sp.....	42
8. Kąpieliska i Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli	47
9. Pływalnie	48
10. Obiekty użyteczności publicznej.....	52

10.1. Szpital.....	52
10.2. Domy Pomocy Społecznej i Inne Jednostki Organizacyjne Pomocy Społecznej, placówki zapewniające całodobową opiekę.....	52
10.3. Obiekty świadczące usługi hotelarskie (hotele, kempingi, schroniska młodzieżowe i inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie)	53
10.4. Zakłady świadczące usługi w zakresie upiększania ciała (fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej, solaria i inne świadczące więcej niż jedną z tych usług).....	53
10.5. Dworce i stacje kolejowe.....	55
10.6. Cmentarze, zakłady pogrzebowe i przewóz zwłok	55
10.7. Inne obiekty (m.in. zakład karny, obiekty sportowe, baseny odkryte, domy kultury, targowiska, stacje paliw, studnie publiczne, firmy transportowe w zakresie transportu zbiorowego osób, pralnie...).....	55
10.8. Ustępy publiczne	56
11. Współpraca.....	56
Podsumowanie.....	56

Nadzór nad warunkami sanitarno-higienicznymi środowiska pracy.....58

1. Ocena stanu sanitarnego w obszarze higieny pracy.....	59
2. Czynniki biologiczne w miejscu pracy.....	62
3. Produkty biobójcze.....	63
4. Produkty kosmetyczne.....	64
5. Choroby zawodowe	65
6. Działania edukacyjno-oświatowe.....	66
Podsumowanie	67

Stan sanitarny obiektów obrotu żywności, żywienia i przedmiotów użytku 68

1. Ogólna ocena obiektów obrotu żywności, żywienia i przedmiotów użytku.....	69
2. Nadzór nad obiektami produkcji żywności.....	71
3. Produkcja pierwotna, dostawy bezpośrednie i handel detaliczny.....	72
4. Produkcja w warunkach domowych.....	73
5. Zakłady obrotu żywnością.....	74
6. Nadzór nad obiektami żywienia zbiorowego otwartego.....	75
7. Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego.....	76

Jakość zdrowotna żywności.....78

1. Jakość zdrowotna żywności.....	78
2. Sygnały obywatelskie.....	80
3. Nadzór nad jakością żywności wspólnie z Powiatowym Lekarzem Weterynarii, Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Wojskową Inspekcją Sanitarną	81
4. Graniczna kontrola sanitarna – Import-Export	82
5. System wczesnego ostrzegania o niebezpieczeństwie żywności i paszach – RASFF	83
6. Wzmocniony nadzór nad obrotem grzybami	84
7. Zatrucia pokarmowe.....	84

8. Działania w związku z ASF – Afrykańskim Pomorem Świń	85
9. Wzmoczony nadzór nad wypoczynkiem zimowym i letnim dzieci i młodzieży.....	86
10. Wzmoczony nadzór nad siecią supermarketów i hipermarketów.....	87
11. Nadzór nad produkcją i sprzedażą żywności w jednostkach systemu oświaty.....	87
12. Igrzyska Europejskie Kraków – Małopolska 2023.....	87
13. Suplementy diety.....	88
14. Owoce miękkie.....	88
15. Zboże Ukraina	88
16. Działalność edukacyjno-oświatowa.....	89
Podsumowanie	90

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny.....

1. Obszar działania w ramach Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego.....	92
2. Opiniowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin	92
3. Wydawanie opinii w sprawie konieczności opracowania i zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięć mogących znacznie oddziaływać na środowisko	93
4. Uwzględnienie środowiskowych uwarunkowań dla przedsięwzięć mogących znacząco wpływać na środowisko	94
5. Uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacji projektowej	95
6. Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych	95
7. Współpraca z organami administracji państwowej i samorządowej	96
8. Działania o charakterze konsultacyjnym i prewencja sanitarna	96
Podsumowanie	97

Higiena procesów nauczania, wychowania oraz odpoczynki i rekreacji dzieci i młodzieży.....

1. Nadzór nad warunkami sanitarnymi w placówkach dla dzieci i młodzieży.....	100
2. Stan sanitarny budynków lub ich części, w których funkcjonują placówki opieki, wychowania i nauczania dla dzieci i młodzieży.....	101
3. Zaplecze sanitarne placówek dla dzieci i młodzieży oraz warunki do utrzymania higieny osobistej.....	102
4. Działania związane z Legionella sp.....	104
5. Higiena procesu nauczania.....	105
6. Profilaktyka wad postawy.....	105
7. Możliwość pozostawienia podręczników i przyborów szkolnych przez uczniów w szkołach.....	107
8. Ocena dostosowania mebli szkolnych i przedszkolnych do zasad ergonomii	108
9. Profilaktyka wad wzroku – badanie natężenia oświetlenia sztucznego.....	109
10. Profilaktyka zdrowotna nad uczniami	109
11. Aspekt czystości stanu głowy.....	110
12. Ochrona zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.....	111

13. Ocena rozkładu zajęć lekcyjnych.....	111
14. Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2023/2024	112
15. Analiza graficzna wybranych obszarów kontrolnych z porównaniem roku szkolnego 2022/2023 i 2023/2024	113
16. Żłobki i kluby dziecięce	116
17. Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży	117
18. Akcje edukacyjno-profilaktyczne „Bezpieczne wakacje”	119
Podsumowanie	120
Programy edukacyjne	122
1. Profilaktyka uzależnień od środków psychoaktywnych	123
2. Promocja zdrowego stylu życia i aktywności ruchowej.....	124
3. Profilaktyka palenia tytoniu	125
4. Profilaktyka zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego	126
5. Profilaktyka zakażeń wirusem HBV i HCV	127
6. Profilaktyka chorób nowotworowych skóry	127
7. Profilaktyka HIV i profilaktyka AIDS	127
Akcje profilaktyczne, konferencje.....	130
1. Konferencja „Dotykam, badam, żyję!”	131
2. Akcja krwiodawstwa.....	132
3. Mobilna Strefa Zdrowia.....	133
4. Edukacja poprzez zabawę.....	133
5. Dzień otwarty dla dzieci.....	133
Warsztaty edukacyjne.....	135
1. Profilaktyka chorób odkleszczowych	135
2. Światowy Dzień Zdrowia	136
3. Promocja higieny osobistej	137
4. Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży podczas wypoczynku zimowego i letniego	137
5. Europejski Tydzień Szczepień Ochronnych.....	138
Komunikacja społeczna jako promocja zdrowia	139
Podsumowanie.....	142
Ocena bezpieczeństwa powiatu	143

**SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA CHORÓB
ZAKAŻNYCH I ZAKAŻEŃ**

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych i zakażeń

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni prowadzi nadzór nad sytuacją sanitarno-epidemiologiczną powiatu bocheńskiego w oparciu o analizę występowania chorób zakaźnych, weryfikację zgłoszonych zachorowań na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia. Działania powyższe obejmują również swoim zakresem nadzór nad realizacją obowiązku szczepień ochronnych oraz kontrolę nad warunkami higieniczno-sanitarnymi podmiotów wykonujących działalność leczniczą na terenie powiatu. Prowadzenie działań przeciwepidemicznych należy do najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Pojawienie się w sierpniu 2023 r. na Podkarpaciu licznych zachorowań na chorobę wywołaną przez bakterię *Legionella pneumophilla* przyczyniło się do wzmożenia nadzoru nad powyższą jednostką chorobową. Prowadzone były wywiady epidemiologiczne z osobami zakażonymi, a wynikające z nich dane wnikliwie analizowane. Każdy przypadek zachorowania raportowany był do GIS w interaktywnej tabeli. Łącznie na terenie powiatu bocheńskiego rozpoznano chorobę legionistów u trzech osób.

W związku z trwającym konfliktem zbrojnym na Ukrainie pracownicy Sekcji Nadzoru Epidemiologii przekazywali do WSSE raporty dotyczące liczby dzieci uchodźców zaszczepionych przeciwko chorobom zakaźnym na terenie powiatu bocheńskiego, jak również dane dotyczące liczby zachorowań na choroby zakaźne wśród obywateli Ukrainy. W powiecie bocheńskim wśród uchodźców z Ukrainy nie odnotowano zachorowań na choroby wysoce zakaźne, które wymagałyby podjęcia natychmiastowych działań.

W 2023 roku trend zgłoszeń zachorowań i podejrzeń zachorowań na choroby zakaźne **przybrał wartości wzrostowe** w stosunku do roku poprzedniego w przypadku takich jednostek chorobowych jak: salmonelozы jelitowe, wirusowe zakażenie jelit wywołane przez norowirusy, zakażenie jelitowe wywołane przez *Clostridioides difficile*, płonica, kleszczowe zapalenie mózgu oraz krztusiec. Zmiana diagnostyki spowodowała, iż w 2023 roku rejestrowane były przypadki zakażeń wywołanych przez *E. coli* oraz *Campylobacter*. Odnotowano także 5 przypadków gardiozy i 2 przypadki zachorowania na kryptosporydiozę.

W związku z wprowadzeniem obowiązku zgłaszania przez podmioty lecznicze zachorowań na RSV w powiecie bocheńskim odnotowano 27 przypadków. Zgłaszaniu podlegały także zachorowania na gripę potwierdzaną testami antygenowymi i było ich łącznie 356.

W stosunku do lat poprzednich znacznie zmalała liczba zgłoszeń zakażeń wywołanych przez SARS-CoV-2.

Sytuacja epidemiologiczna pozostałych chorób zakaźnych od wielu lat jest stabilna i nie budzi niepokoju, miała charakter sezonowy lub były kontynuacją trendów wieloletnich obserwowanych wcześniej. Pojedyncze zachorowania na choroby zakaźne tak jak w latach wcześniej nie były niebezpieczne dla ogółu

mieszkańców naszego powiatu. Szczegółowe dane dotyczące występowania chorób zakaźnych w powiecie bocheńskim w roku 2023 przedstawiają tabele i wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu.

Zgłoszono **5064** przypadków chorób zakaźnych i zakażeń z czego **700** osób hospitalizacji wymagało. Przeprowadzone wywiady epidemiologiczne wprowadzane są do systemu SEPIS który nadzorowany jest przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz Epibazy oraz SRWE, które nadzorowane są przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego- Państwowy Instytut Badawczy.

Tabela nr 1 w szczegółowy sposób obrazuje sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych zgłoszonych do PSSE w Bochni w latach 2021-2023. Dane o zachorowaniach i zakażeniach opracowywane zostały w oparciu o zgłoszenia chorób zakaźnych i zakażeń dokonywane przez lekarzy POZ oraz podmioty lecznicze, w tym medyczne laboratoria diagnostyczne. Uzyskane informacje stanowią podstawę podejmowanych przez pracowników inspekcji sanitarnej działań przeciwepidemicznych, w tym ustalenie źródeł zakażenia, dróg ich przenoszenia, ustalenie osób narażonych na zakażenie lub zachorowanie, działania profilaktyczne i zapobiegawcze, mające na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się tych chorób.

Tabela nr 1: Wybrane choroby zakaźne w powiecie bocheńskim w latach 2021-2023

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań oraz zapadalność					
	2021	Zapadalność *	2022	Zapadalność *	2023	Zapadalność *
Salmoneloza jelitowa	47	43,99	29	27,13	45	42,09
Salmoneloza pozajelitowa	2	0,19	5	4,68	0	0
Czerwonka bakteryjna (Szigelozą)	0	0	1	0,93	1	0,93
Zakażenia jelitowe wywołane przez Campylobacter	0	0	1	0,93	29	27,13
Zakażenia jelitowe wywołane przez Clostridium difficile	21	19,66	37	34,62	56	52,38
Gardioza	0	0	1	0,93	5	4,68
Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy	13	12,17	166	155,32	38	35,55
Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez norowirusy	28	26,21	45	42,10	73	66,42
Wirusowe zakażenia jelitowe inne określone i nieokreślone	12	9,36	50	46,78	37	34,61
Biegunka i zapalenia żołądkowo-jelitowe	384	359,48	395	369,58	347	324,60
Biegunki u dzieci do lat 2	101	98,45	85	79,52	85	79,51
Krztusiec	0	0	1	0,93	13	12,16
Płonica	13	12,17	72	67,36	311	290,93
Róża	11	10,30	26	24,33	28	26,19

Kiła ogółem	3	2,80	5	4,68	3	2,80
Rzeżączka	1	0,94	4	3,74	4	3,74
Chlamydia	0	0	2	1,87	2	1,87
Borelioza z Lyme	119	111,40	197	184,32	199	186,15
Neuroborelioza	1	0,94	2	1,87	1	0,93
Styczność i narażenie na wściekliznę	15	14,04	32	29,94	32	29,93
Kleszczowe zapalenie mózgu	2	1,87	4	3,74	13	12,16
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	2	1,87	3	2,80	2	1,87
Ospa wietrzna	196	183,47	810	757,87	873	816,65
WZW typu B	5	4,68	10	9,35	11	10,28
WZW typu C	4	3,74	8	7,48	4	3,74
Nowowykryte zakażenia HIV	1	0,94	2	1,87	1	0,93
Świnka	7	6,55	7	6,54	5	4,67
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	0	0	2	1,87	2	1,87
Zapalenie opon mózgowych	2	1,87	7	6,55	6	5,61
Zapalenie mózgu	0	0	1	0,93	0	0
Grypa ogółem	0	0	11	10,29	62	57,99
Grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego	0	0	0	0	356	333,02
Zakażenie wirusem RSV ogółem	0	0	0	0	27	25,25
Zakażenie wirusem RSV w tym u dzieci do lat 2	0	0	0	0	14	13,09
Zakażenia SARS-CoV-2	6581	6165,10	5528	5172,25	1528	1429,37

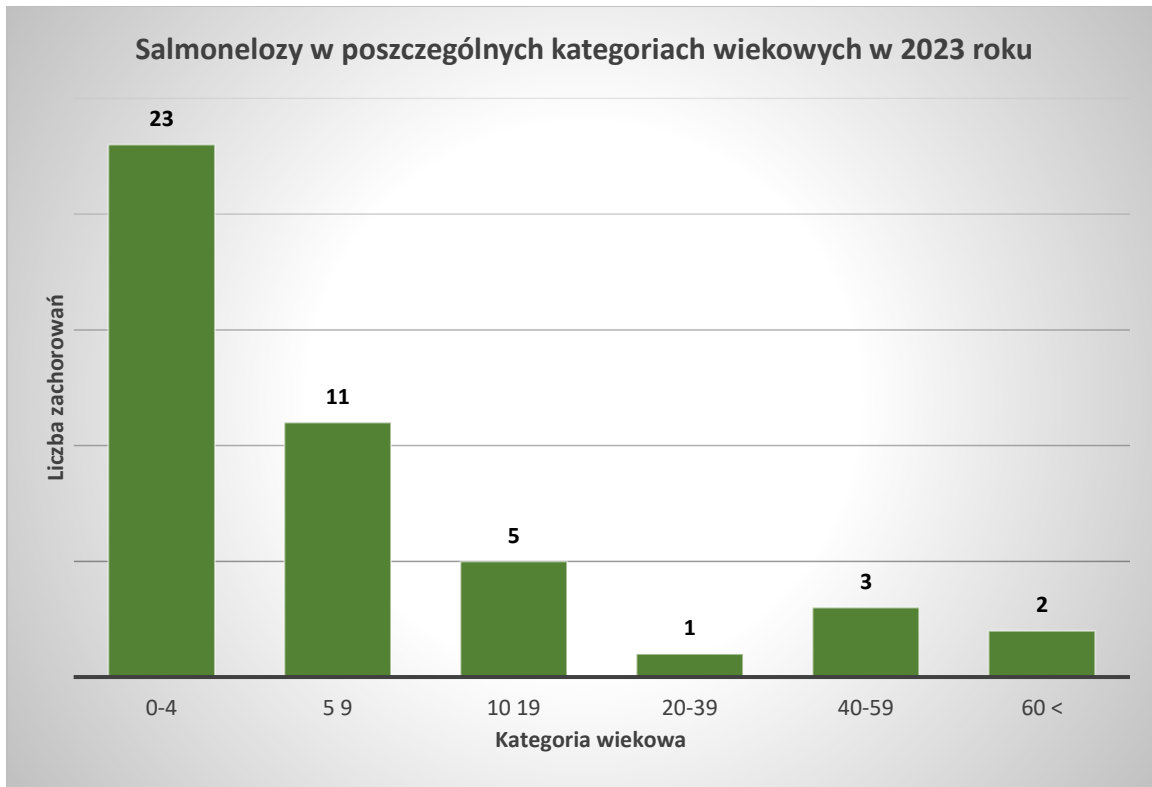
* zapadalność liczona na 100 tys. mieszkańców powiatu bocheńskiego

1. Zakażenia i choroby przenoszone drogą pokarmową

1.1. Salmonelozy i szigelozy

W powiecie bocheńskim wśród przyczyn zatruc pokarmowych nadal jedną z najczęstszych jest zakażenie wywołane odzwierzęcymi pałeczkami jelitowymi *Salmonella*. W roku 2023 zarejestrowano 45 przypadków zakażenia przewodu pokarmowego wywołane pałeczkami *Salmonella*, z czego 23 przypadki dotyczyły dzieci w przedziale wiekowym od 0 do 4 lat. Liczba zachorowań była na porównywalnym poziomie jak w roku 2021, natomiast prawie dwukrotnie wyższa niż w roku 2022. Zachorowania miały charakter rozproszony – występowały wśród grup wiekowych zamieszczonych na wykresie nr 1. Czynnikiem etiologicznym odpowiedzialnym za zakażenia przewodu pokarmowego była w większości przypadków pałeczka *Salmonella Enteritidis*. W przypadku wystąpienia ogniska pokarmowego były to zatrucia w większości w domach prywatnych. W dwóch ogniskach ustalono czynnik zatrucia, którym była *Salmonella Enteritidis*.

Wykres nr 1 : Liczba zachorowań na salmonellozy w poszczególnych kategoriach wiekowych

Wykres nr 2. Liczba zachorowań na salmonellozy w powiecie bocheńskim w latach 2017-2023

W roku 2023 na terenie powiatu bocheńskiego rozpoznano jeden przypadek czerwonki bakteryjnej (szigelozy) u mężczyzny w wieku 18 lat. W związku z objawami jakie pojawiły się u niego w trakcie zakażenia tj. wysoka gorączka, ból brzucha oraz biegunka, pacjent wymagał hospitalizacji. W trakcie prowadzonych czynności nadzorowych przebadano osoby z otoczenia chorego. U wszystkich tych osób uzyskano wyniki ujemne w kierunku obecności bakterii *Shigella*.

Szigelozą jest chorobą zaliczaną do tzw. chorób brudnych rąk, a czynnikiem chorobotwórczym są toksyny wytwarzane przez pałeczki *Shigella*. Bakterie te występują w przewodzie pokarmowym osoby zakażonej, skąd mogą się dostać do wody, gleby jak również na powierzchnie np. w toaletach. Choroba występuje najczęściej w krajach o niskim standardzie życia i złych warunkach sanitarno- higienicznych, natomiast w krajach rozwiniętych rzadko dochodzi do zachorowania. Źródłem zakażenia zawsze jest człowiek, który przenosi zakażenie drogą pokarmową.

1.2. Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe

W 2023 roku na terenie powiatu bocheńskiego zarejestrowano 347 przypadków zachorowań na biegunkę i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu, z czego 75 dotyczyło dzieci do lat 2. Ilość zachorowań utrzymywała się na podobnym poziomie w porównaniu z rokiem 2022 r.

Wykres nr 3. Liczba zachorowań na biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO w latach 2017-2023.

1.3. Wirusowe zapalenie wątroby

W 2023 roku na terenie powiatu bocheńskiego odnotowano jeden przypadek wirusowego zapalenia wątroby typu A, który został potwierdzony u 6 letniej dziewczynki.

ŻÓLTACZKA POKARMOWA

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU A

JAK SIĘ CHRONIĆ:

MYCIE RĄK TARCZĄ OCHRONNĄ PRZED ŻÓLTACZKĄ POKARMOWĄ

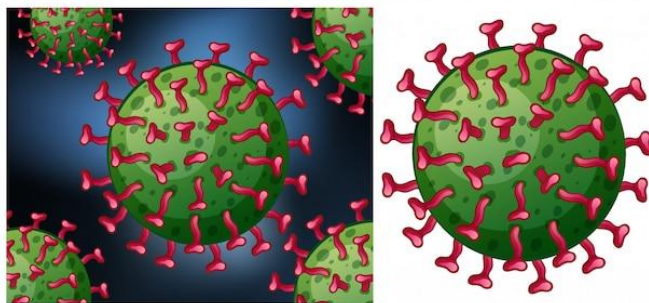

szkolnym oraz młodzieży, które nie chorowały na WZW A. W profilaktyce ważne jest utrzymywanie wysokiego standardu higieny szczególnie poprzez staranne mycie rąk po pobycie poza domem i korzystaniu z publicznych sanitariatów.

Zakażenia następuje najczęściej drogą pokarmową przez brudne ręce lub skażoną żywność. Możliwe jest również poprzez kontakty seksualne oraz krew. Choroba bardzo często przebiega bezobjawowo lub z łagodnymi, niecharakterystycznymi objawami. Każdy kto chce uchronić się przed zakażeniem może zaszczepić się przeciwko WZW A. Podanie dwóch dawek szczepionki uodparnia na całe życie. Szczepienie to jest szczególnie zalecane osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności zachorowań na WZW A, osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz przy konserwacji urządzeń służących temu celowi, a także dzieciom w wieku przedszkolnym,

1.4. Zakażenia wirusowe wywołane przez rotawirusy i norowirusy

Rotavirus

W 2023 roku zarejestrowano 111 przypadków zakażeń wywołanych w/w wirusami z czego większość, bo aż 73 stanowiły przypadki zakażenia norowirusami. W porównaniu do roku wcześniejszego odnotowano spadek zakażeń rotawirusowych. Do zakażeń dochodziło przede wszystkim w obrębie gospodarstwa domowego. Ostre biegunki wirusowe są szczególnie niebezpieczne u małych dzieci oraz osób starszych z zaburzeniami odporności. Zachorowania występują cały rok jednak ich wzrost następuje szczególnie między listopadem a kwietniem. Jednak ze względu na powszechne występowanie zakażenia rotawirusami najbardziej skuteczną metodą profilaktyki przed ciężkim przebiegiem zakażenia u dzieci jest szczepienie przeciw rotawirusom, które jest uwzględnione w Programie Szczepień Ochronnych jako szczepienie obowiązkowe.

W 2023 roku zarejestrowano 111 przypadków zakażeń wywołanych w/w wirusami z czego większość, bo aż 73 stanowiły przypadki zakażenia norowirusami. W porównaniu do roku wcześniejszego odnotowano spadek zakażeń rotawirusowych. Do zakażeń dochodziło przede wszystkim w obrębie gospodarstwa domowego. Ostre

Na wykresie nr 4 przedstawiono udział procentowy zarejestrowanych przypadków zachorowań na wybrane bakteryjne i wirusowe czynniki chorobotwórcze.

Wykres nr 4. Udział procentowy wybranych bakteryjnych i wirusowych czynników chorobotwórczych wywołujących zakażenia i zatrucia pokarmowe

2. Inne choroby odzwierzęce

2.1. Borelioza z Lyme

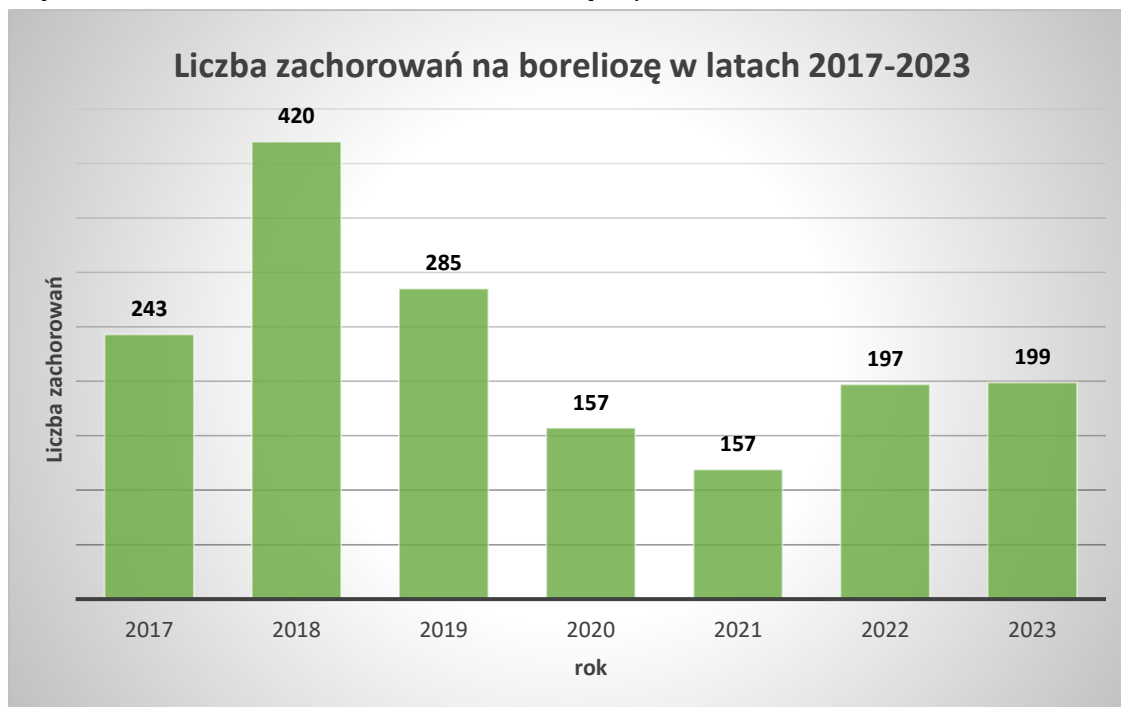
Borelioza jest najczęściej występującą chorobą odkleszczową występującą w Polsce. Jest wieloukładową chorobą odzwierzęcą z cechami autoimmunizacji, wywołaną przez krętki z rodzaju *Borrelia*, którą przenosi się na człowieka za pośrednictwem kleszczy z rodzaju *Ixodes*. Rezerwuarem dla kleszczy są dzikie i domowe zwierzęta, gryzonie oraz drobne ssaki i ptaki.

W czasie żerowania krętki gwałtownie namnażają się w jelicie kleszcza oraz przedostają do ślinianek, a stamtąd wraz ze śliną kleszcza do organizmu człowieka, gdzie wraz z krwią i chłonką przedostają się do wielu narządów. W 2023 roku w powiecie bocheńskim odnotowano 199 zachorowań, w tym 11 przypadków prawdopodobnych i 188 przypadków potwierdzonych. Liczba przypadków zachorowań utrzymała się na podobnym poziomie jak w roku poprzednim. Wśród osób które zachorowały najczęściej występowały wczesne objawy, to jest rumień wędrujący

– 154 przypadków oraz objawy ze strony układu kostno-stawowego – 45 przypadków. W jednym przypadku była to neuroborelioza. Zachorowania odnotowano u osób między 1 a 82 rokiem życia. Zachorowania na boreliozę wiązały się z ukąszeniem przez kleszcze podczas pobytu w lasach powiatu bocheńskiego oraz ogrodach przydomowych. Nie zarejestrowano żadnego zachorowania, które byłoby związane z narażeniem zawodowym.

Wykres nr 5. Liczba zachorowań na boreliozę w powiecie bocheńskim w latach 2017-2023

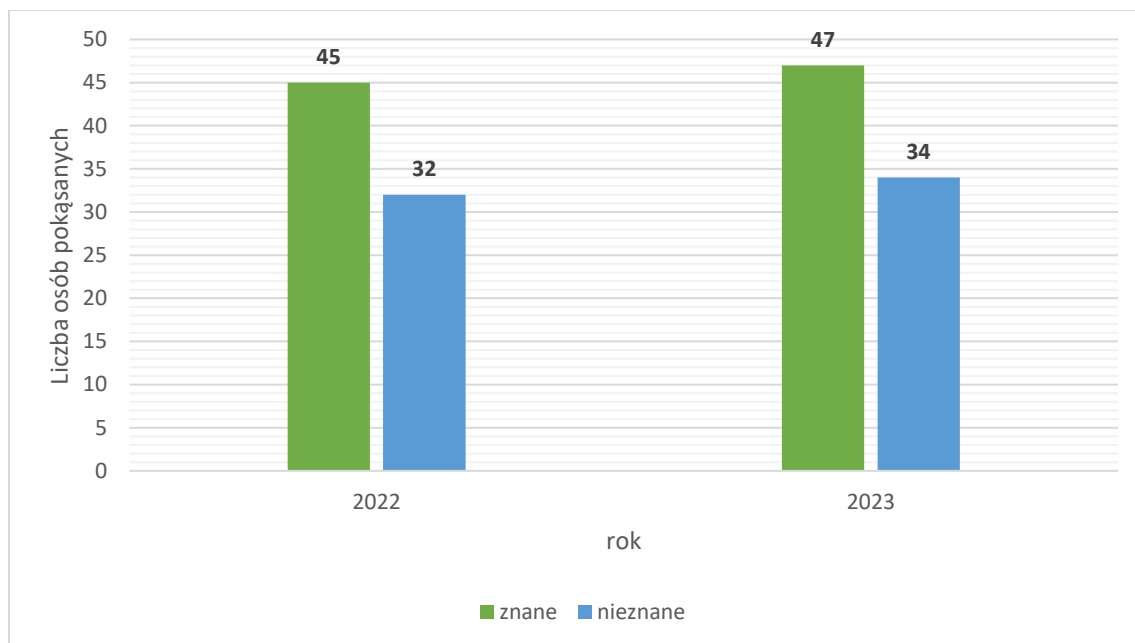

2.2. Styczność i narażenie na wściekliznę

Obok boreliozy nadal istotnym problemem jest stała i dość wysoka liczba osób narażonych na kontakt ze zwierzęciem podejrzanym o zakażenie wirusem wścieklizny. Wśród pogryzień przez zwierzęta nieznane zarejestrowano łącznie 34 przypadki w tym 20 spowodowanych było przez psy, 13 przez koty, 1 przez szczura. Osoby pokąsane przez zwierzęta nieznane zostały zakwalifikowane do szczepień przeciwko wściekliznie. Szczepienia zrealizowano w Poradniach Profilaktyki Wścieklizny na terenie Krakowa, Tarnowa Proszowic, Myślenic i Dąbrowy Tarnowskiej. Pogryzień przez zwierzęta znane odnotowano 47. Wśród nich przyczyną były pogryzienia przez psy – 36 przypadków, koty – 10 przypadków i królika - 1 przypadek. W trakcie przeprowadzania dochodzeń epidemiologicznych współpracowano z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Bochni. Zwierzęta zostały poddane obserwacji lekarsko-weterynaryjnej. Wszystkie obserwacje zakończyły się wynikiem ujemnym, co oznaczało wykluczenie wścieklizny u tych zwierząt. Ognisk wścieklizny nie odnotowano. W trakcie przeprowadzania dochodzeń epidemiologicznych kluczową rolę odgrywała współpraca z Inspekcją Weterynaryjną w Bochni.

Zgłoszono 81 przypadków pokąsań tj. o 4 przypadki więcej niż w roku ubiegłym co obrazuje poniższy wykres nr 5.

Wykres nr 5. Liczba osób pokąsanych przez zwierzęta znane i nieznanne w powiecie bocheńskim w latach 2022-2023

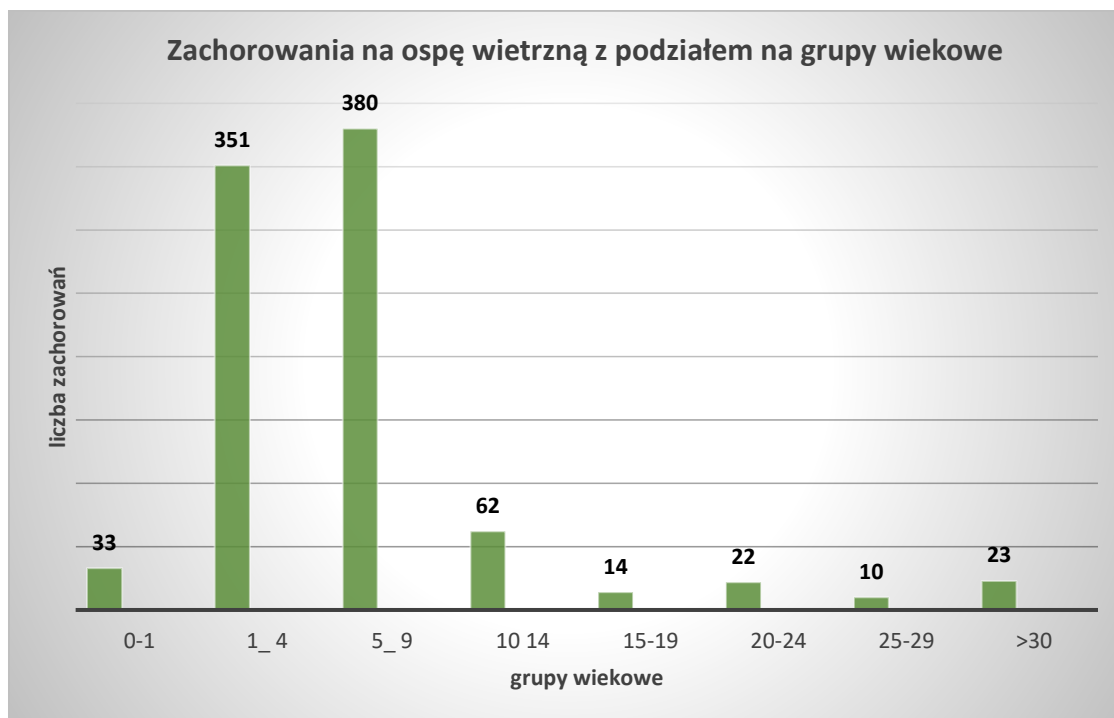

3. Choroby zakaźne, którym zapobiega się poprzez szczepienia

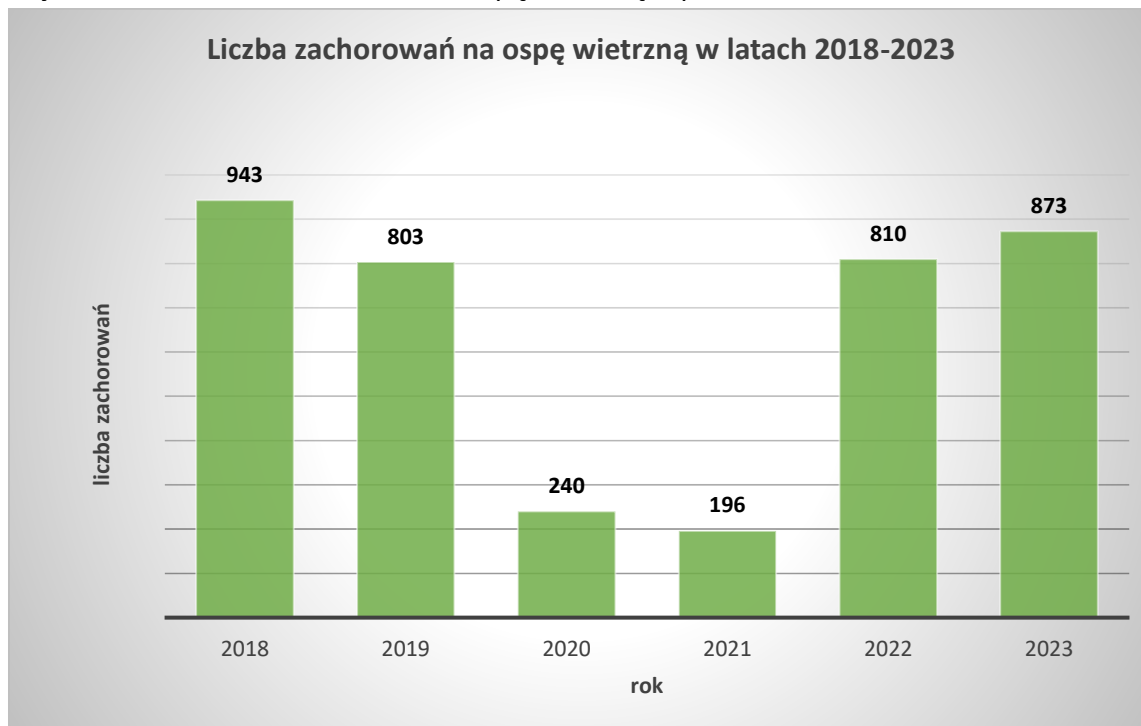
3.1. Ospa wietrzna

Ospa wietrzna jest najczęstszą chorobą zakaźną wieku dziecięcego. Najczęściej przebiega ona łagodnie. Jednak w ostatnich latach obserwuje się wzrost liczby zachorowań wśród młodzieży i osób dorosłych. U noworodków i osób z niedoborami odporności może mieć skutek śmiertelny. Szczególnie niebezpieczne jest zachorowanie u kobiety ciężarnej, gdyż może doprowadzić do zakażenia płodu. Istnieje skuteczna szczepionka chroniąca przed zakażeniem. Szczepienie przeciwko ospie wietrznej jest zalecane wszystkim osobom, które nie chorowały na tą jednostkę chorobową i nie zostały wcześniej zaszczepione w ramach szczepień zalecanych lub obowiązkowych. W przypadku ospy wietrznej na przestrzeni lat obserwuje się skokowe zmiany zachorowania na ospę. W 2023 roku zgłoszonych zostało 873 przypadków ospy i było ich nieznacznie więcej niż w roku 2022 kiedy zarejestrowano 810 zachorowań. W roku bieżącym wśród zachorowań na ospę odnotowano 447 przypadków wśród mężczyzn i 426 przypadki u kobiet. Na wykresie nr 6 przedstawiono zachorowania na ospę wietrzną z podziałem na poszczególne grupy wiekowe. Najwięcej zachorowań odnotowano w grupie wiekowej 1 - 4 r.ż. - 351 zachorowań i w grupie wiekowej 5 - 9 r.ż. - 380 zachorowań. Pozostałe grupy wiekowe: 0-1 r.ż.- 33, 10 do 14 r.ż. - 62 zachorowań, od 15 do 19 r.ż. - 14 zachorowań, 20-24 r.ż – 22 zachorowania, 25-29 r.ż. – 10 zachorowania, >30 lat – 23 zachorowań.

Wykres nr 6. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w powiecie bocheńskim wg. wieku w roku 2023

Wykres nr 7. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w powiecie bocheńskim w latach 2018-2023

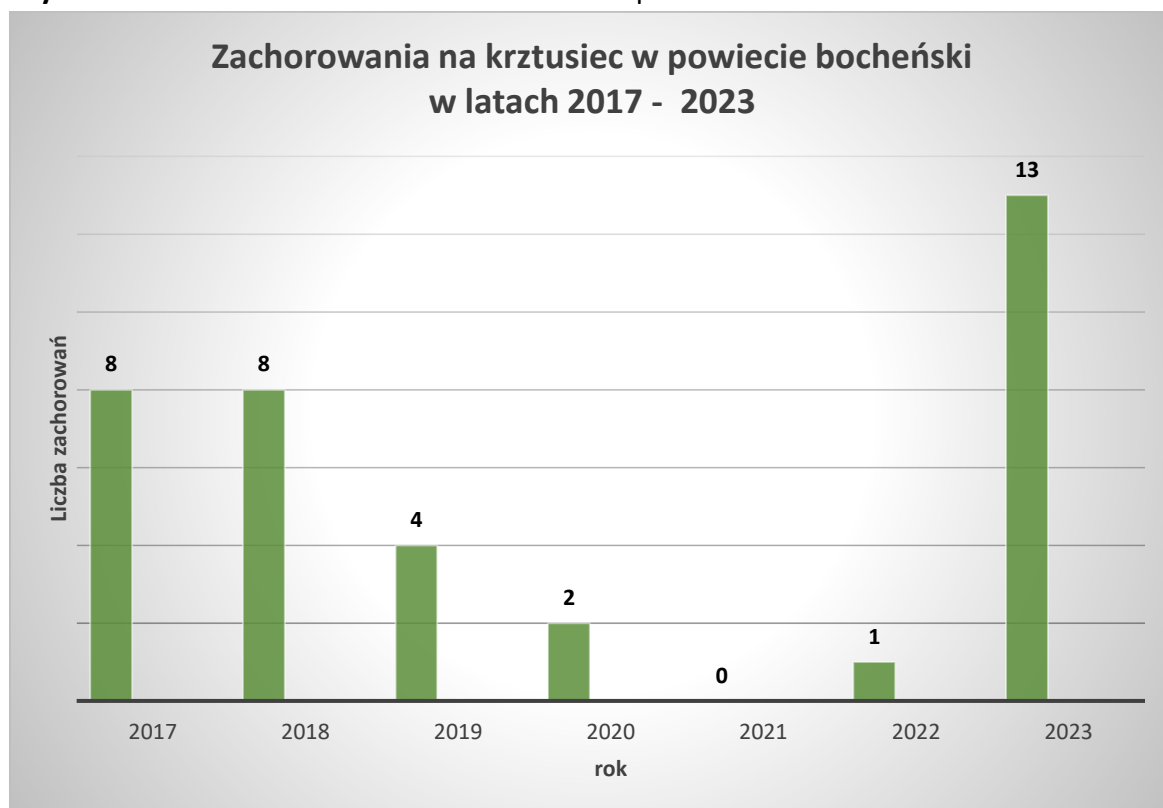
Wykres nr 7 doskonale obrazuje rosnący trend zachorowań na ospę wietrzną, o której świadczyć może w dalszym ciągu mała świadomość rodziców w zakresie szczepień ochronnych i uodpornieniem dzieci na tą chorobę poprzez szczepienia.

3.2. Krztusiec

Krztusiec zwany kokluszem jest ostrą chorobą zakaźną górnych dróg oddechowych o charakterze nawracającym wywołaną pałeczką krztuśca (*Bordetella pertussis*) rzadziej przez pokrewną pałeczkę parakrztuśca (*Bordetella parapertussis*). Rezerwuarem czynnika etiologicznego jest człowiek, a źródłem zakażenia człowiek chory na typową lub atypową postać krztuśca. Najistotniejszym objawem krztuśca jest silny, napadowy, przewlekły kaszel, któremu zwykle towarzyszy duszność i świst wdechowy, który czasami może prowadzić do wymiotów. Najbardziej niebezpieczny jest on dla małych dzieci, szczególnie noworodków. W 2023 r. w powiecie bocheńskim odnotowano 13 przypadków zachorowania na krztusiec. W roku 2023 obserwuje się wzrost w stosunku do lat poprzednich zachorowań na krztusiec co obrazuje wykres nr 8. Zwiększenie odporności populacji poprzez czynne uodpornienie szczepionką przeciwkrztuścową jest najlepszą metodą zapobiegania rozprzestrzenianiu się tej choroby.

W Polsce szczepienia ochronne przeciwko wystąpieniu krztuśca są obowiązkowe. Cykl rozpoczyna się w 2 miesiącu życia. W obecnej sytuacji epidemiologicznej konieczne jest regularne stosowanie dawek przypominających szczepionki w wieku 5 lat, a następnie u nastolatków w 14 i 19 roku życia. W okresie od porodu do rozpoczęcia cyklu szczepień ochronnych, dziecko chroni się szczepiąc kobietę ciężarną dawką przypominającą.

Wykres nr 8. Liczba zachorowań na krztusiec w powiecie bocheńskim w latach 2017-2023.

4. Gruźlica

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bochni prowadzi rejestr zachorowań i dodatnich wyników badań laboratoryjnych na gruźlicę.

W roku 2023 zarejestrowano 13 przypadków zachorowań na gruźlicę. Jeden przypadek to gruźlica kości i stawów. Liczba zachorowań na gruźlicę na przestrzeni

lat 2018-2023 utrzymuje się na zbliżonym poziomie, co obrazuje wykres nr 9. 9 przypadków potwierdzono u osób mieszkających na wsi, natomiast 4 u mieszkańców miasta. W dochodzeniu epidemiologicznym z pacjentami ustalono osoby ze styczności, które objęto nadzorem. Nie wdrażano działań administracyjnych w związku z hospitalizacją, czy koniecznością leczenia. Wszystkie osoby chore objęte zostały znajdują się pod nadzorem specjalistycznym, a osoby ze styczności z chorym znajdują się pod nadzorem lekarza

Wykres nr 9. Liczba zachorowań na gruźlicę w powiecie bocheńskim w latach 2018-2023.

5. Płonica

Płonica to choroba bakteryjna, spowodowana przez zakażenie paciorkowcami. Głównie chorują na nią dzieci uczęszczający do szkół i przedszkoli. Szkarlatyna ma nagły początek, zazwyczaj objawia się bólem gardła, bólem podczas połykania, bólem brzucha oraz gorączką. Zazwyczaj w drugiej dobie zachorowania pojawia się drobnoplamista wysypka. W 2023 roku w powiecie bocheńskim zarejestrowano największą liczbę zachorowań od kilku lat tj. 311 przypadków, co obrazuje poniższy wykres. Jest to czterokrotny wzrost w porównaniu w rokiem 2022.

Wykres nr 10. Liczba zachorowań na płonnicę w powiecie bocheńskim w latach 2018-2023

6. Choroby zakaźne przenoszone drogą naruszenia ciągłości tkanek

6.1. Choroby przenoszone drogą płciową

Choroby przenoszone drogą płciową (weneryczne) to grupa chorób, którymi można się zarazić na drodze stosunku płciowego. W rzadszych przypadkach do zakażenia dochodzi poprzez używania zainfekowanych przedmiotów. Do czynników zwiększających ryzyko zachorowania na w/w choroby są m.in. duża liczba partnerów seksualnych czy niestosowanie prezerwatyw. Kiła, wywołuje ją krętek błądy. Zakażenie najczęściej jest przyczyną kontaktu seksualnego ale również nastąpić może w wyniku kontaktu z uszkodzoną skórą, błon śluzowych bądź krew (kiła

nabyta). Jest zakażona jest kobieta w ciąży, krętki mogą przedostać się do organizmu dziecka poprzez łożysko (kiła wrodzona).

Rzeżączka, wywołuje ją Gram-ujemna bakteria dwoinki rzeżączki. Choroba objawia się inaczej u kobiet (rzeżączkowe zapalenie szyjki macicy lub zapalenie cewki moczowej) , a inaczej u mężczyzn (rzeżączkowe zapalenie cewki moczowej).

Chlamydia, wywołuje ją Chlamydia trachomatis. U dużej części ludzi, którzy są nosicielami, nie występują objawy świadczące o zakażeniu. Jednak nieleczona może prowadzić do bezpłodności u kobiet, zwiększać ryzyko raka szyjki macicy oraz ciąży pozamacicznej. U noworodka, którego matka jest nosicielką, może prowadzić do zapalenia spojówek, a nawet zapalenia płuc. U mężczyzn z kolei nieleczona może prowadzić do zapalenia najądrzy.

W 2023 roku do tut. Stacji zgłoszono 3 przypadki zachorowania na kiłę, 4 przypadki zachorowania na rzeżączkę oraz 2 przypadki choroby przenoszonej drogą płciową wywołane przez Chlamydii.

6.2. Wirusowe zapalenie wątroby typu B i C

WZW typu B wywołuje wirus HBV. Może przebiegać bez typowych objawów ostrej czy przewlekłej infekcji. Ostra infekcja może przebiegać z objawami o nasileniu średnim do bardzo ciężkiego.

U dzieci zazwyczaj przebiega bezobjawowo. Nosicielstwo wirusa utrzymuje się do przez całe życie. Szczepienia przeciwko WZW B są najlepszą metodą zapobiegania zakażenia. WZW typu C to choroba zakaźna wywołana wirusem HCV, który znajduje się we krwi i innych tkankach osoby zakażonej. WZW typ B i C utrzymywała się na podobnym poziomie co w poprzednich latach.

W 2023 r. odnotowano 11 przypadków zachorowań na WZW B, natomiast na WZW C 4 przypadki. Z powodu braku możliwości czynnego uodpornienia przeciw WZW typu C najważniejszą rolę w zapobieganiu chorobie odgrywa przestrzeganie zasad aseptyki w podmiotach leczniczych oraz we wszystkich zakładach, w których wykonuje się zabiegi naruszające ciągłość tkanek ludzkich. Ważne jest także unikanie ryzykownych zachorowań sprzyjających szerzeniu się zakażenia. Brak szczepionki przeciw HCV powoduje, że zapobiegać szerzeniu się zachorowania na WZW można jedynie poprzez wdrażanie i utrzymywanie wysokich standardów higieniczno-sanitarnych świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedyceznym polegającym na naruszeniu ciągłości tkanki.

7. Neuroinfekcje

Do ostrych neuroinfekcji należą m.in. bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych czy też zapalenie mózgu. W 2023 roku zgłoszono 13 przypadków kleszczowego zapalenia mózgu, 2 przypadki wirusowego zapalenia mózgu oraz 3 przypadki bakteryjnego zapalenia opon mózgowych i/lub mózgu. Wszystkie przypadki wymagały hospitalizacji.

8. Ostre infekcje dróg oddechowych, w tym grypa oraz wirus syncytialny układu oddechowego (RSV)

Grypa to ostre zakażenie górnych dróg oddechowych wywołane przez wirus grypy. Przyczyną corocznych, sezonowych wzrostów zachorowań na grypę w okresie jesienno-zimowym jest wirus grypa A i B. Grypa powoduje zachorowanie w każdej grupie wiekowej. W Polsce nadzór epidemiologiczny nad grypą prowadzony jest w ciągu całego roku ze szczególnym uwzględnieniem nadzoru wirusologicznego. W okresie zwiększonej liczby zachorowań od września do kwietnia, w tym szczyt zachorowań przypada w okresie styczeń-marzec.

W 2023 r. na terenie powiatu bocheńskiego zarejestrowano 62 przypadki grypy potwierdzonej metodą PCR, w tym 46 u dzieci z czego 45 wymagało hospitalizacji. Do PSSE w Bochni zgłoszono także 356 przypadków grypy oraz 27 przypadków RSV, które potwierdzone zostały testem antygenowym.

W przypadku powyższych infekcji bardzo ważna jest higiena osobista, stosowanie maseczek, unikanie bliskiego kontaktu z zakażonymi czy też unikanie zbiorowisk w sezonie epidemicznym. Natomiast w przypadku grypy szczepienia przeciw grypie są podstawową metodą profilaktyki przeciw tej chorobie oraz jej powikłaniom. Mimo to nadal szczepi się zbyt mała liczba populacji.

W roku 2023 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bochni we współpracy z podmiotem leczniczym z powiatu bocheńskiego kontynuowała udział w programie Nadzór Nad Grypą Sentinel. System ten jest zintegrowanym systemem nadzoru wirusologicznego i epidemiologicznego nad grypą w Polsce. System ten opiera się na współpracy lekarzy podmiotów leczniczych, wojewódzkich stacji sanitarno-epidemiologicznej oraz Zakładu Badania Wirusów Grypy, Krajowy Ośrodek ds. Grypy w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładzie Higieny, który pełni rolę koordynatora. Nadzór wirusologiczny obliguje lekarzy do pobierania wymazów z gardła i nosa od pacjentów, u których podejrzewa się grypę. Próbkę przekazywane są do laboratorium odpowiedniej stacji wojewódzkiej, która metodą PCR wykonuje badanie mające na celu potwierdzenie lub wykluczenie infekcji spowodowanej wirusem grypy. Jednocześnie z wykonanego wymazu jest możliwość uzyskania wyniku w kierunku RSV oraz COVID-19.

Na terenie powiatu bocheńskiego w 2023 roku w ramach systemu Sentinel pobrano 30 wymazów. U przebadanych pacjentów uzyskano 8 wyników dodatnich w kierunku grypa A, 3 wyniki dodatnie w kierunku grypy B, 3 wyniki dodatnie w kierunku SARS-CoV-2 oraz 3 dodatnie wyniki w kierunku RSV. Dane dotyczące zakażeń wirusem RSV zbierane są od marca 2023 r. Łącznie potwierdzono 27 przypadków, w tym 14 przypadków u dzieci do lat dwóch. Zapadalność wynosi 25,26.

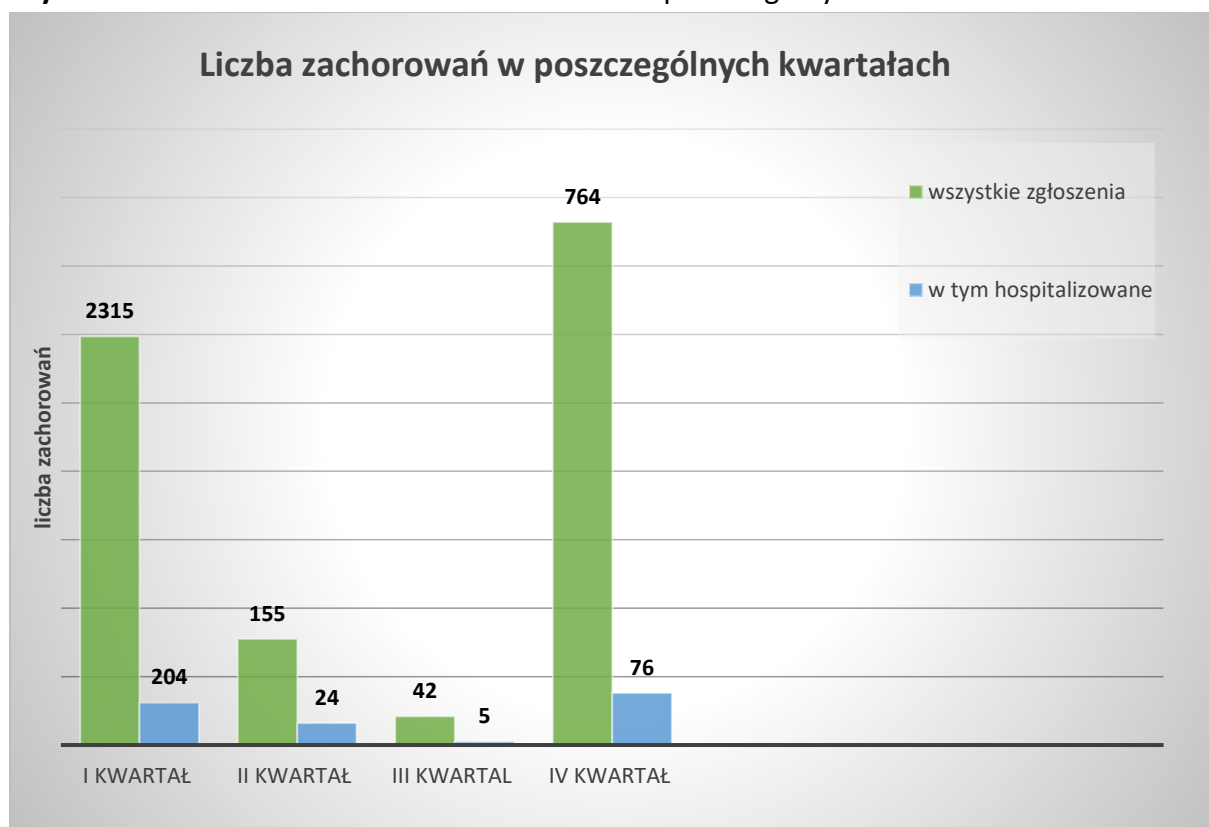
9. Zakażenia SARS-CoV-2/zachorowania na COVID-19

W 2023 roku liczba zarejestrowanych przypadków COVID-19 była znacznie mniejsza niż w latach ubiegłych. Na wykresie nr 10 przedstawiono, iż najwięcej zachorowań przypada na I oraz IV kwartał. Zarejestrowano 1528 przypadków potwierdzonych oraz 30 przypadków możliwych zakażenia SARS-CoV-2. Pacjentów hospitalizowany w 2023 roku z powodu COVID-19 było 175. Na podstawie otrzymanych druków ZLK-5 odnotowano tylko 2 zgony z powodu COVID-19, i były to osoby w wieku powyżej 60 lat.

W 2023 r. w systemie SEPIS zarejestrowano 4 ogniska tzw. "instytucjonalne" wywołane przez SARS-CoV-2:

- szpital – 3
- DPS – 1

Wykres nr 10 : Liczba zachorowań na COVID-19 w poszczególnych kwartałach 2023r.

OCENA STANU UODPORNIEŃIA DZIECI I MŁODZIEŻY

10. Ocena stanu uodpornienia dzieci i młodzieży w 2023 r.

Szczepienia ochronne należą do procedur medycznych, które mają znaczący wpływ na zdrowie dzieci oraz ochronę przed chorobami zakaźnymi. Dziecko zdrowe powinno być szczepione zgodnie z kalendarzem szczepień ochronnych. Program Szczepień Ochronnych (PSO) aktualizowany co roku obejmuje szczepienia obowiązkowe dzieci, młodzieży oraz osób szczególnie narażonych na zakażenia, jak również szczepienia zalecane. Rzetelne przeprowadzanie szczepień przez podmioty lecznicze przyczynia się do wytworzenia odporności populacyjnej, co ostatecznie przyczynia się do ograniczenia liczby zachorowań na daną chorobę. Wraz ze wzrostem liczby osób uodpornionych w populacji zmniejsza się szansa na zachorowanie na choroby przez osobę nieuodpornioną. W Polsce obowiązkowi szczepień podlegają wszystkie osoby przebywające na jej terenie dłużej niż 3 miesiące. Wprowadzenie powszechnych szczepień obowiązkowych i konsekwentne egzekwowanie tego obowiązku pozwoliło ograniczyć zapadalność na wiele chorób zakaźnych, w tym na błonicę, tężec, wirusowe zapalenie wątroby typu B czy poliomyelitis.

Inspekcja Sanitarna prowadzi nadzór nad realizacją szczepień ochronnych, dystrybucją szczepionek jak również nad zachowaniem ciągłości łańcucha chłodniczego.

Pod nadzorem PPIS w Bochni w 2023 r. znajdowały się 32 punkty szczepień. Dwa spośród nich miały zawieszoną działalność. W ramach nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych w 2023 r. przeprowadzono kontrole kompleksowe w 30 punktach szczepień w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego. W przypadku jednego punktu szczepień w 2023 r. doszło do zdarzenia skutkującego przerwaniem ciągłości łańcucha chłodniczego

W 2023 r. na terenie powiatu bocheńskiego szczepieniami objęto 24 697 dzieci i młodzieży do 20 roku życia. Stan zaszczepienia roczników podlegających szczepieniom w roku 2023 był na porównywalnym poziomie do roku poprzedniego.

W tabeli nr 2 została przedstawiona informacja na temat poziomu wykonania szczepień oparta o dane zebrane w ramach obowiązkowych, rocznych sprawozdań MZ-54.

Tabela nr 2. Stan uodpornienia populacji dziecięco - młodzieżowej 0 – 19 lat (wyrażony w %) w powiecie bocheńskim w latach 2019-2023

Rodzaj szczepienia	2019	2020	2021	2022	2023
błonica	96,5	96,6	96,7	96,5	96,6
tężec	96,5	96,6	96,7	96,5	96,6
krztusiec	96,0	96,1	96,2	96,0	96,0
poliomyelitis	93,3	93,5	93,8	93,2	92,9
WZWZ B	94,9	95,8	95,0	94,5	95,2
odra, świnka, różyczka	96,4	95,9	95,6	95,0	95,2
Hib	88,8	89,4	89,6	88,9	89,0
gruźlica	98,4	98,4	97,9	97,7	98,0

W tabeli nr 3 została przedstawiona informacja na temat poziomu wykonania szczepień zalecanych w powiecie bocheńskim w latach 2018-2023.

Tabela nr 3. Realizacja szczepień zalecanych w powiecie bocheńskim w latach 2018-2023.

Lp.	Rodzaj szczepienia	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	Tężec	2508	2318	1875	1919	1940	2341
2	WZW A	27	43	22	4	17	20
3	Zakażenia Streptococcus pneumoniae	451	64	114	41	29	50
4.	Zakażenie Neiseria meningitides	246	138	322	367	191	381
5.	Zakażenie wirusem brodawczaka ludzkiego	5	11	156	24	71	274
6.	Dur brzuszny	2	12	2	0	0	13
7.	Ospa wietrzna	100	169	120	168	195	319
8.	Kleszczowe Zapalenie Mózgu	78	101	91	81	79	100
9.	Grypa	1557	1609	1898	2370	1952	2376

W 2023 r w ramach Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030 został uruchomiony powszechny program bezpłatnych szczepień przeciw HPV, który skierowany jest do dziewcząt i chłopców po ukończeniu 11. roku życia do ukończenia 14 roku życia. HPV (Human Papilloma Virus) to nazwa ludzkiego wirusa brodawczaka. HPV odpowiada za zachorowania na raka szyjki macicy, a także inne choroby nowotworowe. Na terenie powiatu bocheńskiego do programu zgłosiło się 13. punktów szczepień. W ramach akcji dostępne są 2 szczepionki: 2-walentna szczepionka Cervarix i 9-walentna szczepionka Gardasil 9. Zapisy na szczepienie mogą być prowadzone w przychodniach POZ, poprzez infolinię oraz przez IKP.

Od 1 września 2023 r w Polsce wprowadzone zostały bezpłatne szczepionki przeciw grypie dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 roku życia (podawane we wstrzyknięciu oraz donosowa). W grupie seniorów po 65 roku życia bezpłatnie dostępne są szczepionki przeciw grypie Inluvac Tetra i Vaxigrip Tetra. 50% refundacji na szczepionkę przeciw grypie przysługuje w 2023 roku wszystkim dorosłym pomiędzy 18 a 65 rokiem życia. Bez zmian pozostały zasady refundacji „leki bezpłatne dla kobiet w ciąży” na szczepionki przeciw grypie.

Istotnym czynnikiem wpływającym na profilaktykę chorób zakaźnych jest postrzeganie szczepień przez społeczeństwo. W ramach prowadzonych działań pracownicy inspekcji promowali szczepienia ochronne na terenie powiatu bocheńskiego. Działania edukacyjne w zakresie szczepień ochronnych prowadzone są każdorazowo podczas kontroli nadzorowanych punktów szczepień. Organizowane były również prelekcje, które kierowane były zarówno do przyszłych matek – szkoła rodzenia, rodziców uczniów na terenie placówek oświatowych powiatu bocheńskiego, jak również do ogółu społeczeństwa w ramach prowadzonych przez inspekcję akcji. Ponadto w grudniu 2023 r. zorganizowane zostało

szkolenie on line „Szczepienia ochronne w Polsce - problemy i wyzwania” skierowane dla pielęgniarek nadzorowanych punktów szczepień.

Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat szczepień oraz prowadzenie szkoleń z tej dziedziny dla pracowników ochrony zdrowia ma na celu przeciwdziałanie obniżaniu się liczby osób odmawiających realizacji szczepień ochronnych.

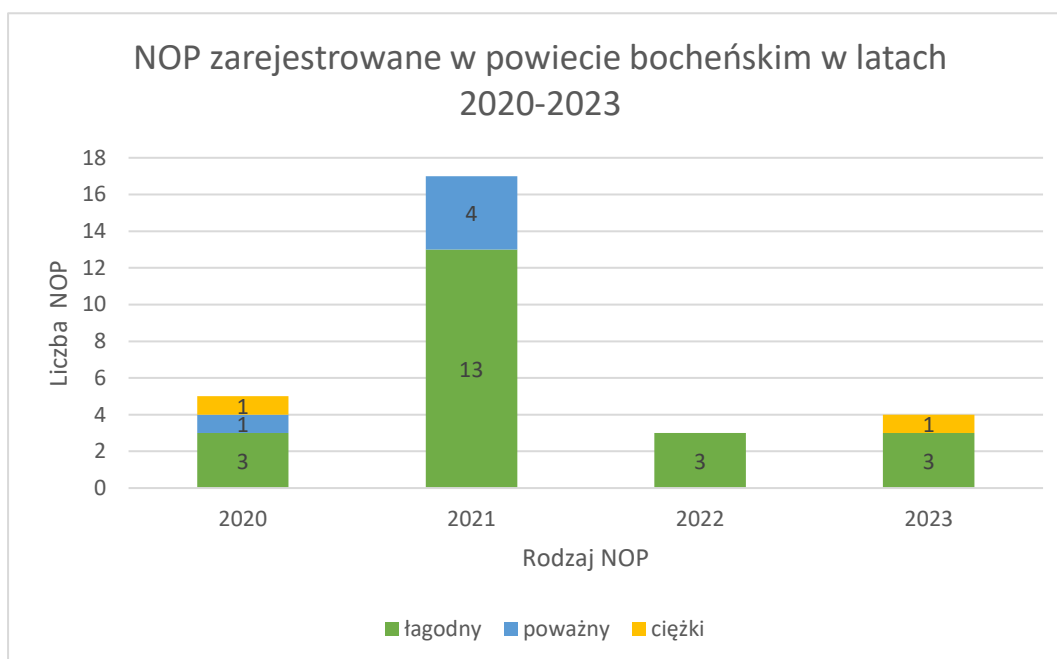
Od przeszło dwóch dekad w krajach uprzemysłowionych rośnie liczba rodziców, którzy odmawiają zgody na wykonanie szczepień ochronnych u swych dzieci. Zjawisko to również nasila się na terenie powiatu bocheńskiego. W przypadku osób, które nie posiadają zdolności do czynności prawnych (np. dzieci) odpowiedzialność za wypełnienie tego obowiązku szczepień ponosi osoba sprawująca nad tą osobą prawną pieczę czyli rodzic albo jej opiekun faktyczny. W Polsce wykonanie obowiązku szczepień przez osoby zobowiązane do poddawania się szczepieniom jest zabezpieczone środkami egzekucji administracyjnej. W przypadku uporczywego uchylania się od szczepień ochronnych lekarz realizujący szczepienia obowiązkowe wraz z kwartalnym sprawozdaniem z przeprowadzonych szczepień ochronnych przekazuje do Inspekcji Sanitarnej listę osób, które mimo ciążącego na nich obowiązku nie poddały się szczepieniom ochronnym. W 2023 r. odnotowano 300 dzieci, których rodzice, pomimo otrzymanych wezwań uchylali się od szczepień. W stosunku do lat poprzednich liczba opornych stopniowo rośnie. W 2020 roku w powiecie bocheńskim z powodu uchylania się było niezaszczepionych 208 dzieci a w 2021 roku było ich 245, natomiast w roku 2022 było ich 259.

Na podstawie pozyskanych informacji z nadzorowanych punktów szczepień pracownik inspekcji sanitarnej podejmował czynności wyjaśniające przyczyny uchylania się od obowiązku szczepień - współpracując w tym zakresie z lekarzami oraz pielęgniarkami realizującymi szczepienia. Na podstawie rozmów wynika, że rodzice uchylają się od obowiązkowych szczepień ochronnych z powodu braku zaufania do szczepionek, z obawy przed skutkami ubocznymi szczepień w tym przed ich niekorzystnym wpływem na rozwój dziecka. Niepokojący jest fakt, iż rodzice uchylający korzystają z nierzetelnych źródeł informacji z zakresu szczepień ochronnych. Bardzo często są to treści publikowane w internecie przez zwolenników ruchów antyszczepionkowych na różnych blogach, forach internetowych. Do osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych kierowane są pisma edukacyjne wyjaśniające wątpliwości związane ze szczepieniami. W 2023 r. do 6 rodziców skierowane zostały upomnienia w związku z uchylaniem się od obowiązku wykonywania szczepień ochronnych.

W wyniku podania preparatu szczepionkowego u pacjenta może dojść do pojawienia się niepożądanego odczynu poszczepionego (NOP), czyli niepożądanego objawu chorobowego pozostającego w związku czasowym z wykonanym szczepieniem ochronnym pacjenta. Należy jednak pamiętać, że są to zdarzenia niezwykle rzadkie. W Polsce od 1995 roku prowadzony jest system monitorowania Niepożądanych Odczynów Poszczepionych (NOP). Na terenie powiatu bocheńskiego w roku 2023 do PPIS zgłoszono łącznie 4 przypadki wystąpienia niepożądanego odczynu poszczepionego (NOP). W trzech przypadkach zostały one zakwalifikowane przez lekarza jako łagodne, w jednym jako ciężki. W wyniku

przeprowadzonego dochodzenia ustalono, że dzieci wróciły do pełnego zdrowia. Dla porównania w 2022 r. zarejestrowano 3 NOP łagodne, w 2021 roku odnotowano 17 NOP, z czego 13 stanowiły NOP łagodne, pozostałe 4 to NOP poważny. W 2020 do PSSE zgłoszono 5 NOP w tym 3 łagodne, 1 poważny oraz 1 ciężki. Liczbę zarejestrowanych NOP w powiecie bocheńskim na przestrzeni lat 2020-2023 przedstawiono na wykresie nr 13.

Wykres nr 11. Niepożądane odczyny poszczeniowe zarejestrowane w powiecie bocheńskim w latach 2020 - 2023

Choroby zakaźne, którym zapobiega się za pomocą szczepień ochronnych, są nadal realnym zagrożeniem, zwłaszcza dla dzieci. Dlatego bardzo istotna jest ścisła współpraca między lekarzem i pielęgniarką oraz stałe uświadamianie rodzicom celowości prowadzonych szczepień.

DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZA

11. Działalność lecznicza

W 2023 roku pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej działającej w powiecie bocheńskim znajdowały się 184 podmioty wykonujące działalność leczniczą.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego sprawowanego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni w 2023 r. przeprowadzono kontrole w 108 podmiotach leczniczych. Bieżące kontrole sanitarne w placówkach służby zdrowia prowadzone były w oparciu o roczny harmonogram kontroli oraz dodatkowo w zależności od wyników poprzednich kontroli lub aktualnych problemów i potrzeb. W toku kontroli sprawdzono m.in.: stan techniczny i higieniczno-sanitarny pomieszczeń, urządzeń i sprzętu, postępowanie z narzędziami wielokrotnego użytku, postępowanie z odpadami medycznymi, postępowanie z brudną i czystą bielizną, zaopatrzenie w środki ochrony osobistej oraz w preparaty do dezynfekcji: rąk, skóry, powierzchni i narzędzi, proces sterylizacji oraz opracowanych i wdrożonych procedur związanych z zapobieganiem chorobom zakaźnym i zakażeniom. W przypadku kontroli, w których stwierdzono nieprawidłowości zostały wydawane decyzje z nakazem ich usunięcia. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń.

Tabela 4: Kategorie podmiotów leczniczych objętych nadzorem

Kategorie podmiotów objętych nadzorem	Liczba podmiotów w ewidencji	Liczba podmiotów skontrolowanych	% wszystkich
Przychodnie i ośrodki zdrowia	57	56	98 %
Niezabiegowe praktyki lekarskie	41	12	29 %
Zabiegowe praktyki lekarskie	13	4	31 %
Indywidualne praktyki lekarzy dentystów	38	17	45 %
Grupowe praktyki lekarzy dentystów	2	2	100 %
Praktyki pielęgniarek i położnych	17	5	29 %
Rehabilitacje	1	1	100 %
Inne (MKTS, RCKiK, Diagnostyka, Śląskie Laboratorium Analityczne, Medycyna Sp. zo.o.)	10	6	60 %
Szpital	1	1	100 %
Pogotowie	4	4	100 %
Ogółem	184	108	59 %

Na terenie powiatu bocheńskiego wszystkie podmioty lecznicze dostosowane są do Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. 2022 poz. 402).

Mając na celu zapobieganie oraz zwalczanie chorób zakaźnych i zakażeń kontrolowane podmioty opracowują, wdrażają i sprawują nadzór nad aktualizacją, a także przestrzeganiem procedur sanitarno-epidemiologicznych, zgodnie z którymi prowadzą swoją działalność. Powyższe działania mają na celu przerwanie drogi przenoszenia drobnoustrojów na pacjentów oraz ochronę personelu medycznego. W trakcie czynności kontrolnych duży nacisk położono na kontrolę zakażeń szpitalnych, przestrzeganie procedur medycznych i higienicznych z uwzględnieniem specyfiki zakładu, monitorowanie środowiska szpitalnego.

Obecnie obserwuje się, iż patogeny charakteryzują się zwiększonym potencjałem chorobotwórczym i epidemicznym. Bakterie mają zwiększoną oporność na stosowane w praktyce antybiotyki, a wywoływane przez drobnoustroje wielolekooporne infekcje stanowią źródło zakażeń szpitalnych. Zakażenia szpitalne definiowane są jako zakażenie, które wystąpiło w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. Prawidłowy nadzór nad wykrywaniem zakażeń szpitalnych jest warunkiem niezbędnym umożliwiającym ich skuteczną kontrolę na terenie podmiotu leczniczego. Nadzór ten obejmuje przede wszystkim zbieranie danych na temat zakażeń i ich analizę. W SPZOZ „Szpital Powiatowy” w Bochni działa powołany przez dyrektora szpitala zespół i komitet kontroli zakażeń szpitalnych.

W roku 2023 w w/w podmiocie leczniczym potwierdzono obecność drobnoustrojów wielolekoopornych u 15 pacjentów. Były to m.in. *Pseudomonas aeruginosa* MBL IMP, *Escherichia coli* NDM MBL, *Klebsiella pneumoniae* MBL, NDM, ESB, *Citrobacter freundii* MBL, VIM.

W celu ograniczenia rozprzestrzeniania się zakażeń wśród hospitalizowanych pacjentów oraz personelu, wdrażane były procedury sanitarno-epidemiologiczne polegające między innymi , stosowaniu zasad izolacji/kohortacji, wykonywania badań przesiewowych wśród pacjentów i personelu, bezwzględnym stosowaniu zasad higieny rąk. Ponadto wzmożono częstotliwość dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń przy zastosowaniu fumigacji oraz mycia i dezynfekcji powierzchni dotykowych, a także używanych przedmiotów.

Źródło analizowanej sytuacji epidemicznej w nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną podmiotach leczniczych stanowią raporty wstępne o podejrzeniu lub wystąpieniu ogniska epidemicznego oraz raporty końcowe o wygaszeniu ogniska.

W bieżącym roku do tut. Stacji zgłoszono 5 raportów wstępnych o podejrzeniu ogniska epidemicznego. W 3 ogniskach, które wystąpiły na Oddziale Chorób Wewnętrznych z Pododdziałem kardiologicznym biologicznym czynnikiem chorobotwórczym był SARS-CoV-2. W 1 ognisku, które miało miejsce na Oddziale Pediatrycznym czynnikiem chorobotwórczym był Rotawirus. Ostatnie ognisko wystąpiło na Oddziale Anestezjologii i Intensywnej Terapii a czynnikiem odpowiedzialnym za jego wystąpienie był *Pseudomonas aeruginosa* karbapenemaza MBL+ IMP. Wszystkie ogniska zostały wygaszone, co udokumentowane zostało przesłaniem raportu końcowego.

We wszystkich sytuacjach wystąpienia ognisk epidemicznych niezwłocznie podjęto w podmiocie leczniczym wszelkie niezbędne działania zmierzające do ograniczenia

rozprzestrzeniania się drobnoustrojów chorobotwórczych, wprowadzono wzmożony reżim sanitarny, wdrożono postępowanie zgodnie z opracowanymi procedurami.

W 2023 r. oddany został do użytku budynek Zakładu Opiekuńczo- Leczniczego SPZOZ „Szpitala Powiatowego” w Bochni zlokalizowanego przy ul. Karoliny w Bochni. Budynek usytuowany jest w pobliżu DPS i ŚOS. Wyposażony został w sale dwu i trzyosobowe dla 80 pacjentów, w tym dla 9 wentylowanych mechanicznie. Budowa ZOL-u była jedną z największych inwestycji ostatnich lat na terenie powiatu bocheńskiego.

Podsumowanie

Jednym z kluczowych zadań było przeprowadzanie wywiadów epidemiologicznych oraz prowadzenie nadzoru epidemiologicznego w związku z otrzymywanymi zgłoszeniami chorób zakaźnych. Ponadto współpracowano z ośrodkami zdrowia i przekazywano im informację o potrzebie szczepień ochronnych.

Punkt przyjęć materiału do badań laboratoryjnych przekazywanych do WSSE odgrywa kluczową rolę w prawidłowym procesie nadzoru na chorobami, zwłaszcza w przypadku wystąpienia ognisk pokarmowych. W 2023 r. w tut. Stacji przekazanych do przebadania zostało 1085 próbek.

W 2023 roku prowadzono współpracę w zakresie nadzoru nad chorobami zakaźnymi i zakażeniami z lekarzami podstawowej i szpitalnej opieki zdrowotnej, jak również z specjalistami w zakresie chorób zakaźnych. W toku prowadzonych dochodzeń epidemiologicznych i działań nadzorowych współpracowano z innymi organami i jednostkami m.in. Państwowy Inspektor Weterynaryjny oraz Policja.

W ramach programu szczepień przeciwko HPV prowadzono dystrybucję preparatów szczepionkowych przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego.

Należy podkreślić, że co roku zmniejsza się spadek wskaźnika wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych.

Sukcesywnie przeprowadzane remonty i modernizację wpływały na estetykę obiektów oraz ich funkcjonalność gwarantując wykonanie świadczeń zdrowotnych zgodnie z obowiązującym standardem sanitarno- higienicznym.

NADZÓR NAD JAKOŚCIĄ WODY

1. Zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia

1.1. Zaopatrzenie powiatu bocheńskiego w wodę przeznaczoną do spożycia

Rodzaj wód surowych wykorzystywanych dla wodociągów na terenie powiatu bocheńskiego do produkcji wody przeznaczonej do spożycia to:

- wody powierzchniowe,
- wody podziemne,
- wody mieszane (powierzchniowe i podziemne).

Wody powierzchniowe wykorzystywane są dla:

- wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Bochnia z rzeki Raby,
- wodociągu Zbiorowego zaopatrzenia Beldno z potoku Jeziornica,
- wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Chrostowa z rzeki Stradomki,
- wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Łąka Górna z potoku Podkosówka,
- wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Żegocina z potoku Saneckiego
- wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Trzciana potok Przeginia /Pluskawka

Wody podziemne pochodzące ze studni stanowią surowiec dla:

- wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Lipnica Murowana-1
- wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Lipnica Murowana-2
- wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Rajbrot Dominiczna Góra

Wody mieszane (powierzchniowe i podziemne):

- wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Nowy Wiśnicz potok Leksandrówka / studnie

Poza wodociągami zbiorowego zaopatrzenia, które posiadają własne ujęcia i stacje uzdatniania na terenie powiatu bocheńskiego zaopatrzeniem mieszkańców w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi zajmują się podmioty, które bazują na wodzie ujmowanej i wyprodukowanej przez: Stację Uzdatniania Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., ul. Majora Bacy 15, 32-700 Bochnia.

Do tych stref należą na terenie gminy Bochnia:

- Strefa zbiorowego zaopatrzenia Siedlec-Południe,
- Strefa zbiorowego zaopatrzenia Północny-Wschód,
- Strefa zbiorowego zaopatrzenia Północny-Zachód,

Na terenie gminy Rzezawa:

- Strefa zbiorowego zaopatrzenia Gmina Rzezawa.

Na terenie gminy Drwinia:

- Strefa zbiorowego zaopatrzenia Gmina Drwinia.

Stację Uzdatniania Gminnego Zakładu Usług Komunalnych Kobylec 64A, 32-740 Łapanów

- Strefa zbiorowego zaopatrzenia Nieszkowice Wielkie Wola Nieszkowska

Na terenie powiatu bocheńskiego główne źródło zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia stanowią wodociągi oparte na wodzie powierzchniowej. Spowodowane jest to

większą dostępnością na naszym terenie wód powierzchniowych. Teren powiatu bocheńskiego ubogi jest w zasoby wód podziemnych.

Poza wodociągami zbiorowego zaopatrzenia działalność w zakresie zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia prowadzi 12 podmiotów skategoryzowanych jako „inne podmioty zaopatrujące w wodę”, które wykorzystują wodę do działalności gospodarczej, budynków użyteczności publicznej lub są to podmioty działające na rynku spożywczym:

- wodociąg zaopatrujący Agroturystykę w Rozdzielu,
- wodociąg zaopatrujący Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Rozdzielu,
- wodociąg zaopatrujący Hotel i Gospoda Pod Kamieniem w Lipnicy Górnej,
- wodociąg zaopatrujący Szkoła Podstawowa w Chronowie,
- wodociąg zaopatrujący Szkoła Podstawowa w Lipnicy Górnej,
- wodociąg zaopatrujący Prywatny Żłobek w Lipnicy Dolnej
- wodociąg zaopatrujący FHU „Gallod” w Leszczynie,
- wodociąg zaopatrujący Spółdzielnia Ogrodnicza „Zamvinex” Łąka Górna
- wodociąg zaopatrujący Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Bochni
- wodociąg zaopatrujący Bacówka Towary Tradycyjne w Rajbrocie
- wodociąg zaopatrujący Magda plant-based Sp. z o.o. w Kobyłcu
- wodociąg zaopatrujący Zakład Przetwórstwa Mięsnego „Mochel” w Muchówce

W 2023r. na terenie powiatu bocheńskiego funkcjonowało 16 wodociągów/stref zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących około 83602 osób. Natomiast z 12 innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia korzystało około 657 osób.

Tabela nr 5 przedstawia ilość skontrolowanych przez PPIS w 2023r. wodociągów i spełnienie przez nie wymagań wynikający z obowiązujących przepisów z podziałem na wielkość produkcji.

Tabela 5. Liczba urządzeń dostarczających wodę w zależności od wielkości produkcji/rozprowadzania.

		Liczba urządzeń dostarczających wodę			Liczba ludności zaopatrywanej w wodę
		Wg ewidencji	Odpowiadających wymogom*	Nieodpowiadających wymogom*	
Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę		16	16	0	83260
Wodociągi o	<100	5	5	0	2155

produkcji [m ³ /d]	101- 1000	9	9	0	43090
	1001- 10000	2	2	0	37700
	10001- 100000	-	-	-	-
	>100000	-	-	-	-
Inne podmioty zaopatrujące w wodę		12	12	0	657
Razem		28	28	0	83602

Próbki wody przeznaczonej do spożycia pobierano z wyznaczonych punktów poboru – punktów zgodności. Punkty te zostały wyznaczone przez właścicieli/zarządców obiektów w porozumieniu z PPIŚ. Ilość punktów poboru i ilość pobranych prób na danym wodociągu uzależniona jest od ilości rozprowadzanej wody przeznaczonej do spożycia. Badania wykonywane były w zakresie parametrów grupy A i B zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia.

2. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie powiatu bocheńskiego

Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi dokonywana jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017r., poz. 2294)

Pobrano z wodociągów i stref zbiorowego zaopatrzenia 82 planowe i 4 pozaplanowe próbki wody przeznaczonej do spożycia. Właściciele i zarządcy obiektów pobrali 100 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej i 11 próbek pozaplanowych jako potwierdzenia wykonania działań naprawczych.

Najczęstsze przekroczenia występujące na terenie powiatu bocheńskiego w 2023r.

Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia:

Nie spełnienie wymagań zawartych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w zakresie ogólna liczba mikroorganizmów, chloroformu i mętności wystąpiło w następujących wodociągach

zbiorowego zaopatrzenia: Chrostowa(gmina Łapanów), Siedlec Południe, Północny Zachód (gmina Bochnia) i Trzciana (gmina Trzciana).

PPIS po analizie wyników badań podejmował działania zmierzające do poprawy jakości wody przeznaczonej do spożycia. W tej grupie obiektów zostało wydanych 5 decyzji o warunkowej przydatności wody przeznaczonej do spożycia (w tym 3 przypadki na ogólną liczbę mikroorganizmów, 1 przypadek na mętność i chloroform i 1 przypadek).

Inne podmioty zaopatrujące w wodę przeznaczoną do spożycia

W tej grupie obiektów woda przeznaczona do spożycia dostarczana odbiorcom lub służąca do produkcji nie spełniała wymagań w zakresie następujących parametrów: bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoków, Clostridium perf., ogólnej liczby mikroorganizmów, mętności, zapachu, ołowiu, jonu amonu i barwy. Wymienione przekroczenia wystąpiły w wodociągu zaopatrującym: Gospodarstwo Agroturystyczne „Bacówka” Rozdziele 185, Bacówka Towary Tradycyjne Rajbrot 470, 32-725 Rajbrot, Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska, ul. Wygoda 147, 32-700 Bochnia, Magda plant based Sp. z o.o., Kobylec 187, 32-740 Łapanów, Spółdzielnia Ogrodnicza „Zamvinex” Łąka Górna 255, 32-731 Żegocina, „Gallod” Sp. j. Leszczyna 159, 32-733 Trzciana, Publiczna Szkoła Podstawowa Chronów 173 32-720 Nowy Wiśnic

PPIS po analizie wyników badań podejmował działania zmierzające do poprawy jakości wody przeznaczonej do spożycia. W tej grupie obiektów zostały wydane 2 decyzje o braku przydatności i wody przeznaczonej do spożycia i 4 decyzje o warunkowej przydatności wody przeznaczonej do spożycia.

Na koniec 2023r. wszystkie wodociągi uporały się z nieprawidłowościami, które wystąpiły w ciągu roku i podawały wodę spełniającą wymagania.

W wodociągach, gdzie została stwierdzona niewłaściwa jakość wody właściciele i zarządcy obiektów podejmowali działania zmierzające do znalezienia i wyeliminowania przyczyny powstałej nieprawidłowości. W zależności od zaistniałej sytuacji były podejmowane działania naprawcze, a ich efekt sprawdzany był poprzez wykonywanie pozaplanowych prób wody. Aby wyeliminować nieprawidłowości i doprowadzić jakość wody do obowiązujących norm stosowano następujące środki:

- usuwanie powstałe awarie na sieci wodociągowej,
- przeprowadzono korektę procesu uzdatniania i dezynfekcji wody,
- płukanie i dezynfekcję odcinków sieci wodociągowej.

Nadzór sanitarny nad jakością wody przeznaczonej do spożycia prowadzono we wszystkich zewidencjonowanych wodociągach zarówno przez Inspekcję Sanitarną jak i właścicieli/ zarządców obiektów.

Za 2023r. wydano 28 ocen okresowych, 10 ocen obszarowych i 187 orzeczeń stwierdzających przydatność wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

3. Ocena i ryzyko zdrowotne związane z nieodpowiednią jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W prowadzonym monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2023r., na terenie powiatu bocheńskiego nie odnotowano przypadków chorób i zatruc wodo zależnych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny szacując ryzyko zdrowotne związane z jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, na podstawie § 22 i § 23 o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wydał 30 ocen okresowych i 9 ocen obszarowych dla wodociągów zaopatrujących mieszkańców powiatu bocheńskiego. Wydane oceny wynikały z prowadzonego nadzoru sanitarnego oraz kontroli wewnętrznej. Na terenie powiatu bocheńskiego wszyscy producenci wody prowadzili kontrolę wewnętrzną jakości wody zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem. Po otrzymaniu wyników badania wody, przesyłali je niezwłocznie do PPIS w Bochni. Zauważa się zwiększoną świadomość odbiorców usługi w obszarze jakie warunki powinna spełniać bezpieczna dla człowieka woda przeznaczona do spożycia, a co za tym idzie właściciele i zarządcy tych obiektów muszą podnosić jakość świadczonych usług poprzez dostarczanie wody o prawidłowej jakości.

4. Awaryjne zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia.

Każdy podmiot prowadzący działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę posiada procedurę na wypadek sytuacji kryzysowej. W takiej sytuacji administratorzy wodociągów posiadają beczkowóz, pojemniki do rozprowadzania wody zdatnej do spożycia, bądź zapewniają zakupywaną wodę butelkowaną. Prowadzą również współpracę z ościennymi gminami, Strażą Pożarną oraz z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego, które posiadają urządzenia do gromadzenia wody przeznaczonej do spożycia i celów sanitarnych.

5. Podsumowanie działań związanych z jakością wody przeznaczonej do spożycia.

PPIS sprawuje nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹. Nadzór ten polega na sprawdzeniu jakości wody poprzez pobór prób wody, która dostarczana jest konsumentom. Sprawowanie nadzoru nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody wymaga od PPIS współpracy z wieloma organami min.: samorządem terytorialnym i przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi. W zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody podczas kompleksowych kontroli sanitarnych, telefonicznych zapytań uświadamiano właścicielom/zarządcom obiektów jaka odpowiedzialność ciąży na nich w związku z dostarczaniem wody przeznaczonej do spożycia o odpowiedniej jakości. Zwracano uwagę na

¹ zgodnie z art.12 ust.1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz art. 4 ust.1 pkt 1 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej

konieczność sprawdzania jej jakości po usunięciu awarii, po przerwach w dostawie prądu, po wykonanych pracach remontowych i wymianie źróź filtracyjnych.

6. Laboratoria wykonujące badania jakości wody przeznaczonej do spożycia

Powiat bocheński posiada na swoim terenie jedno Laboratorium w Zakładzie Uzdatniania wody w Bochni, ul. Majora Bacy 15, 32-700 Bochnia wykonujące badania jakości wody przeznaczonej do spożycia. Laboratorium zgodnie z ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków² musi posiadać zatwierdzenie systemu jakości wykonywanych badań. Decyzja zatwierdzająca ten system wydawana jest przez PPIS na rok w ramach prowadzonego nadzoru nad laboratoriami wykonującymi badania jakości wody

² zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków

LEGIONELLA

7. Ciepła woda użytkowa – bakterie legionella sp.

Legionella należy do bakterii, która żyje w zbiornikach wodnych, sieciach wodociągowych, systemach klimatyzacji czy basenach. Do zakażenia dochodzi drogą wziewną poprzez wdychanie aerozoli (przebywając w kabinie prysznicowej, blisko fontanny miejskiej czy zraszacza), nie poprzez spożywanie skażonej bakteriami wody. Bakterie z grupy Legionella potrzebują do rozwoju sprzyjających warunków tj.: odpowiedniej temperatury (25-45°C), stojącej wody oraz obecności innych mikroorganizmów. Bakterie Legionella mogą powodować ciężkie zapalenie płuc (choroba legionistów) lub zachorowania grypopodobne o łagodniejszym przebiegu.

Tabela 6. Liczba obiektów i pobranych próbek ciepłej wody użytkowej w 2023r. w ramach nadzoru sanitarnego.

Liczba obiektów w których pobrano próbki	Liczba pobranych próbek	Liczba próbek/ obiektów – skażenie średnie	Liczba próbek/ obiektów – skażenie wysokie	Liczba próbek/ obiektów – skażenie bardzo wysokie
10	44	4	0	0

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017r., poz. 2294) obowiązek badania Legionelli w ciepłej wodzie użytkowej nałożono na przedsiębiorstwa podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, w budynkach zamieszkania zbiorowego oraz budynkach użyteczności publicznej, w których w trakcie ich użytkowania wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny.

W 2023 roku w ramach prowadzonego nadzoru nad jakością ciepłej wody użytkowej pobrano w ramach nadzoru sanitarnego łącznie 44 próbki wody pod kątem występowania bakterii Legionella sp. Obecność bakterii Legionella i zarazem skażenie średnie stwierdzono w 4 próbach pobranych z Hotelu Kasztel w Rzezawie. W związku z czym wydano decyzję administracyjną obligującą do doprowadzenia jakości ciepłej wody użytkowej do wymagań wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r., poz. 2294).

Tabela 7. Liczba obiektów i pobranych próbek ciepłej wody użytkowej w 2023r. w ramach nadzoru sanitarnego

Rodzaj obiektu	Liczba pobranych próbek	Liczba próbek/ obiektów – skażenie średnie	Liczba próbek/ obiektów – skażenie wysokie	Liczba próbek/ obiektów – skażenie bardzo wysokie
Dom pomocy społecznej	12	0	0	0
Hotele/ inne obiekty świadczące usługi hotelarskie	20	4	0	0
Zakład Karny	4	0	0	0
Szpital	8	0	0	0
Razem:	44	4	0	0

Badania pod kątem występowania bakterii Legionella sp. w ciepłej wodzie użytkowej prowadzone były również przez zarządców podmiotów świadczących działalność leczniczą, w budynkach zamieszkania zbiorowego oraz w budynkach użyteczności publicznej, w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z załącznikiem nr 5 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294). W 2023 roku z nadzorowanych obiektów przedłożono PPIS w Bochni 86 wyników badań z kontroli wewnętrznej ciepłej wody użytkowej łącznie z 23 obiektów (Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Środowiskowe Domy Samopomocy, obiekty sportowe, hotele i inne obiekty hotelarskie, siłownie). Na podstawie przedłożonych sprawozdań stwierdzono obecność bakterii z rodzaju Legionella sp. w Środowiskowym Domu Samopomocy w Rdzawie, należącym do grupy obiektów Inna jednostka organizacyjna pomocy społecznej i w związku z powyższym stwierdzono skażenie na poziomie wysokim. Została wydana decyzja administracyjna obligująca do doprowadzenia jakości ciepłej wody użytkowej do wymagań wynikających z Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r., poz. 2294).

Tabela 8. Liczba obiektów i pobranych prób ciepłej wody użytkowej w 2023r. w ramach kontroli wewnętrznej w poszczególnych grupach obiektów

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów w których pobrano próbki	Liczba pobranych próbek	Liczba próbek/ obiektów – skażenie średnie	Liczba próbek/ obiektów – skażenie wysokie	Liczba próbek/ obiektów – skażenie bardzo wysokie
Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	3	21	0	1	0
Szpital	1	8	0	0	0
Obiekty sportowe funkcjonujące samodzielnie (kluby sportowe, hale sportowe, hale widowiskowe)	4	8	0	0	0
Hotel	3	11	0	0	0
Inne obiekty świadczące usługi hotelarskie (obiekty agroturystyczne, pokoje gościnne)	8	29	0	0	0
Hostel	1	4	0	0	0
Siłownie	3	5	0	0	0
Razem:	23	86	0	4	0

Spośród 50 obiektów znajdujących się w ewidencji PPIS w Bochni, które zobowiązane są do przeprowadzania badań w kierunku bakterii *Legionella* sp. zgodnie z § 18 rozporządzenia z dnia 7 grudnia 2017 r. Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. (Dz.U. z 2017 poz. 2294). w 2023 r. zostały przeprowadzone 24 kontrole tematyczne dotyczące realizacji wykonania postanowień wynikających z wyżej wymienionego rozporządzenia w trakcie, których wydawano zalecenia dotyczące wykonania badań w ramach kontroli bieżącej. W wyniku przeprowadzonych kontroli pozyskano 14 wyników badań wykonywanych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządców obiektów.

Ponadto przeprowadzono także kontrole dwóch fontann i tężni solankowej, będącej pod nadzorem PPIS w Bochni. Właściciele niniejszych obiektów zobowiązano do wykonania badania jakości wody i solanki na obecność Legionelli sp. Przedłożono wyniki badania z dwóch obiektów, na ich podstawie w nadanych próbkach bakterii z rodzaju Legionella sp. nie wykryto.

W 2023 r. prowadzono szereg akcji informacyjno-edukacyjnych skierowanych do właścicieli/zarządców obiektów będących pod nadzorem PPIS w Bochni w zakresie wzmożonego nadzoru nad bezpieczeństwem wody w zakresie bakterii z rodzaju Legionella. W związku z powyższym prowadzono akcję informacyjno-edukacyjną skierowaną do jednostek samorządu terytorialnego powiatu bocheńskiego (domów pomocy społecznej, hoteli i innych obiektów hotelarskich) w zakresie prowadzenia wzmożonego nadzoru związanego z bezpieczeństwem zdrowotnym wody oraz funkcjonowania instalacji wentylacyjno-klimatyzacyjnej ze szczególnym uwzględnieniem obiektów w których przebywają osoby o obniżonej odporności.

Do nadzorowanych obiektów użyteczności publicznej, w tym także siłowni i innych obiektów hotelarskich do których należą obiekty agroturystyczne wystosowano pisma informujące i zobowiązujące do wzmożonego nadzoru nad ciepłą wodą użytkową w obiektach, w których znajdują się prysznice oraz o obowiązku przeprowadzania badań zgodnie z § 18 rozporządzenia z dnia 7 grudnia 2017r. Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294) z równoczesnym nakazem przekazania wyników badań ciepłej wody użytkowej na obecność bakterii Legionella sp.

**PŁYWALNIE, KĄPIELISKA I MIEJSCA
OKAZJONALNIE WYKORZYSTYWANE DO KĄPIELI**

8. Kąpieliska i Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii

W sezonie letnim 2023 na terenie powiatu bocheńskiego funkcjonowało Kąpielisko w Kompleksie Sportowo-Rekreacyjnym „ZALEW” w Łapanowie w okresie od 1 czerwca 2023r. do 15 września 2023r.

Organizator kąpieliska wyznaczył punkt poboru wody na kąpielisku i opracował harmonogram poboru prób wody w ramach kontroli wewnętrznej. Harmonogram został opracowany w porozumieniu z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym (PPIS) w Bochni.

W ramach urzędowej kontroli została pobrana próbka wody przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego. W ramach kontroli wewnętrznej jakości wody do kąpielii właściciel obiektu pobrał 3 próbki. Powyższe próbki zbadane były zgodnie z metodami referencyjnymi, w ramach kontroli wewnętrznej i urzędowej w odniesieniu do parametrów określonych w załączniku nr 1 w części B w tabeli 1 w kolumnie A Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019r. (Dz. U. z 2019r., poz. 255) w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii. Przy każdym poborze dokonywana była wizualna ocena jakości wody, która nie budziła zastrzeżeń.

Próby wody badane były w laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie, Oddział Laboratoryjny w Tarnowie, ul. Mościckiego 10, 33-100 Tarnów, natomiast właściciel obiektu zlecał wykonanie badań laboratorium Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. Laboratorium Wody i Ścieków, ul. Rzeczna 7, 34-600 Limanowa.

Po otrzymaniu wyników badania wody PPIS w Bochni wydawał 3 opinie i komunikaty, w każdym przypadku jakość wody w kąpielisku odpowiadała wymaganiom i oceniana była jako przydatna do kąpielii. W jednym przypadku na podstawie wyników badania próbki wody pobranej w ramach nadzoru sanitarnego stwierdzono, że wartość parametru Enterokoki kałowe nie spełnia wymagań zawartych w Załączniku nr 1 część A tabela I lp 1 Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 11 lutego 2019r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpielii (Dz. U. z 2019r., poz. 255). W związku z powyższym w dniu 20 lipca 2023r. została wydana decyzja wprowadzająca tymczasowy zakaz kąpielii, który obowiązywał do 24 lipca 2023r., gdyż w tym dniu przedłożono wyniki badania próbki wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej, które spełniały obowiązujące wymagania.

Sezon letni 2023r. dla Kąpieliska na terenie Kompleksu Sportowo-Rekreacyjnego „ZALEW” w Łapanowie był piątym sezonem gdzie obiekt funkcjonował jako kąpielisko, we wcześniejszych latach obiekt funkcjonował jako Miejsce Okazjonalnie Wykorzystywane do Kąpielii.

PPIS w Bochni informuje, że w Kąpielisku w Kompleksie Sportowo-Rekreacyjnym „ZALEW” w Łapanowie za rok 2023 jakość wody do kąpielii została sklasyfikowana jako doskonała, natomiast w sezonie letnim 2022 została oceniona jako dobra.

PPIS w Bochni w 2023 roku wzorem lat ubiegłych uczestniczył w prowadzeniu internetowego Serwisu Kąpielowego, w którym prezentowany jest wykaz wszystkich

wyznaczonych uchwałami rad gmin kąpielisk jak, również przedstawiane są aktualne informacje o jakości wody w kąpieliskach i infrastrukturze kąpielisk. Serwis kąpieliskowy zawiera dane podstawowe o kąpielisku (dane adresowe, czas trwania sezonu kąpielowego, godziny otwarcia, wskazuje stację sanitarno-epidemiologiczną pod, której nadzorem znajduje się kąpielisko, jak również informacje o infrastrukturze kąpieliska. Organizatorzy kąpielisk biorą czynny udział we wprowadzaniu do Serwisu warunków panujących na kąpielisku (temp. wody, temp. powietrza, prędkość wiatru i rodzaj flagi). Należy zaznaczyć, iż wszystkie podmioty zaangażowane w organizację kąpielisk i władze samorządowe, a szczególności starosta, burmistrzowie i wójtowie, powinni dążyć do zwiększenia na administrowanym obszarze liczby kąpielisk i promowania bezpiecznej kąpieli na swoim terenie, ponieważ zorganizowane kąpielisko charakteryzuje się najwyższymi standardami bezpieczeństwa.

W sezonie letnim 2023r. na terenie powiatu bocheńskiego zostało utworzone Miejsce Okazjonalnie Wykorzystywane do Kąpieli w Centrum Aktywnego Wypoczynku Borek, które funkcjonowało od 22 lipca do 20 sierpnia 2023r. Właściciel obiektu wykonał w tym okresie 2 badania jakości wody, których wyniki przedłożył PPIS w Bochni. Przy każdym poborze dokonywana była wizualna ocena jakości wody, która nie budziła zastrzeżeń. Na podstawie przedłożonych przez organizatora wyników badań PPIS w Bochni wydał łącznie 2 bieżące oceny jakości wody, w których stwierdzono, że woda spełniała wymagania określone w zał. nr 1A do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019r. (Dz. U. z 2019r., poz. 255) w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli.

Wykonanie badań zlecane było laboratorium Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. Laboratorium Wody i Ścieków, ul. Rzeczna 7, 34-600 Limanowa. Woda w powyższym zbiorniku w całym sezonie letnim 2023 była przydatna do kąpieli.

9. Pływalnie

PPIS w Bochni pod nadzorem posiada 2 pływalnie kryte (Kryta Pływalnia im. Jana Kota w Bochni oraz Kryta Pływalnia w Proszówkach) i 2 baseny odkryte (Leksandrowa i Łąka Górna).

PPIS w Bochni prowadził nadzór nad jakością wody na pływalniach zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022r., poz. 1230).

Kryta Pływalnia im. Jana Kota w Bochni wznowiła działalność 13 lutego 2023r. po przerwie technologicznej trwającej od 17 grudnia 2022r.

W 2023r. przeprowadzono kontrole sanitarne w Krytej Pływalni im. Jana Kota w Bochni oraz w Krytej Pływalni w Proszówkach. Niniejsze kontrole obejmowały warunki higieniczno-sanitarne i stan techniczny hali basenowej, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych oraz zaplecza technicznego. Wszystkie pomieszczenia utrzymane były czysto. Natryski, przebieralnie, pomieszczenia sanitarno-higieniczne były w dobrym stanie sanitarno-

technicznym. Zaopatrzenie w środki higieny oraz środki dezynfekcyjne i czystościowe było prawidłowe.

Zgodnie z przepisami krajowymi do dnia 31 marca 2024r. zostaną opracowane zbiorcze roczne oceny pływalni krytych za rok kalendarzowy 2023.

Basen odkryty w Łąckie Górnej (inny obiekt przeznaczony do kąpielii) w sezonie letnim 2023r. funkcjonował w okresie od 1 lipca 2023r. do 27 sierpnia 2023r. Po zakończeniu sezonu wydana została roczna zbiorcza ocena obiektu, zgodnie z którą stwierdzono, że jakość wody odpowiadała wymaganiom zawartym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiada woda na pływalniach (tekst jednolity Dz. U. z 2022r., poz. 1230) za wyjątkiem okresu unieruchomienia obiektu w dniach 13-17 lipca 2023r. oraz od 26-28 lipca 2023r., gdzie została wydana decyzja zobowiązująca do doprowadzenia jakości wody basenowej do obowiązujących przepisów z uwagi na przekroczenie badanych parametrów.

Basen odkryty w Leksandrowej (inny obiekt przeznaczony do kąpielii) w sezonie letnim 2023 funkcjonował w okresie od 24 czerwca 2023r. do 31 sierpnia 2023r. Po zakończeniu sezonu wydana została roczna zbiorcza ocena obiektu, zgodnie z którą stwierdzono, że jakość wody nie odpowiadała wymaganiom zawartym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiada woda na pływalniach (tekst jednolity Dz. U. z 2022r., poz. 1230).

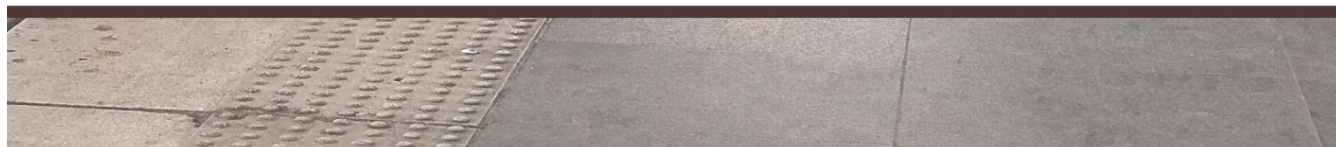
W 2023r. w obu obiektach odkrytych przeprowadzono w ramach sprawowanego nadzoru po dwie kontrole sanitarne (bieżący stan sanitarno-higieniczny przed rozpoczęciem sezonu oraz w czasie trwania sezonu). Powyższe kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Tabela 9. Wyniki bieżącego nadzoru Inspekcji Sanitarnej nad pływalniami w 2023r.

lp	Rodzaj pływalni	Liczba pływalni w ewidencji	Liczba kontroli /nieprawidłowości	Liczba pobranych próbek wody/liczba przekroczeń	Liczba decyzji w zakresie kwestionowanej jakości wody	Liczba ocen rocznych odpowiadających/ nieodpowiadających wymaganiom
1.	Baseny Kryte	2	2/0	25/3	1	1/1
2.	Baseny odkryte	2	4/0	8	-	1/1

OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

10. Obiekty użyteczności publicznej

W 2023r. na terenie powiatu bocheńskiego sekcja higieny komunalnej obejmowała nadzorem łącznie 440 obiektów użyteczności publicznej (poza wodociągami, basenami, kąpieliskami, miejscami wykorzystywanymi do kąpeli i studniami publicznymi). Kontrolą objęto 218 obiektów.

W grupie obiektów użyteczności publicznej zawierają się różnego rodzaju obiekty. Kryteria oceny są zawsze takie

same, chodzi przy świadczeniu usług o zapewnienie klientowi należytego stanu sanitarno-higienicznego w obiektach przy równoczesnym zapewnieniu należytego stanu sanitarno-technicznego.

Tabela 10. Liczba obiektów użyteczności publicznej objęte nadzorem na terenie powiatu bocheńskiego

Lp.	Obiekty	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych
1.	SZPITALE	1	1
2.	Ustępy publiczne	22	11
3.	Domy pomocy społecznej	1	1
4.	INNE JEDNOSTKI POMOCY SPOŁECZNEJ	9	5
5.	PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ	1	1
6.	HOTELE	6	6
7.	INNE OBIEKTY, W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ USŁUGI HOTELARSKIE	23	10
8.	SCHRONISKA	1	1
9.	KEMPINGI	1	1
10.	ZAKŁADY FRYZJERSKIE	96	49
11.	ZAKŁADY KOSMETYCZNE	65	64
12.	ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ	8	8

13.	ZAKŁADY TATUAŻU	4	4
14.	INNE ZAKŁADY, W KTÓRYCH SĄ ŚWIADCZONE WIĘCEJ NIŻ JEDNA USŁUGA	6	6
15.	DWORCE AUTOBUSOWE	1	0
16.	DWORCE I STACJE KOLEJOWE	4	1
17.	TERENY REKREACYJNE	50	6
18.	CMENTARZE	40	14
19.	ZAKŁADY KARNE	1	1
20.	INNE OBIEKTY	100	28
	Razem	440	218

Stan Sanitarny poszczególnych grup obiektów użyteczności publicznej prowadzących działalność na terenie powiatu bocheńskiego w 2023r. przedstawia się następująco:

10.1. Szpital

Kontrolą w zakresie higieny komunalnej objęto obszar:

- postępowania z odpadami komunalnymi,
- postępowania z odpadami medycznymi,
- sposób postępowania z bielizną szpitalną czystą i brudną oraz funkcjonowanie pralni,
- patomorfologia/prosektura,
- zabezpieczenie obiektu (ciepła woda użytkowa) przed zakażeniem bakterią Legionella.

W żadnym z wymienionych obszarów nie stwierdzono nieprawidłowości.

PPIS pobrał do badania 8 prób ciepłej wody użytkowej na obecność Legionelli w żadnej nie stwierdzono nieprawidłowości.

10.2. Domy pomocy społecznej i inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, placówki zapewniające całodobową opiekę.

Na terenie powiatu bocheńskiego objętych nadzorem jest 11 tego typu placówek. Skontrolowano 7 obiektów, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Kontrole obejmowały min.: stan higieniczny, stan sanitarno-techniczny, postępowanie z odpadami komunalnymi i medycznymi w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych na obiekcie, postępowanie z bielizną, przestrzeganie zakazu palenia wyrobów tytoniowych, zabezpieczenie obiektu (ciepła woda użytkowa) przed zakażeniem bakterią Legionella.

Placówki mają opracowane i wdrożone procedury postępowania z odpadami oraz z brudną i czystą bielizną. Budynki pozbawione są barier architektonicznych i przystosowane są dla osób niepełnosprawnych.

W obiektach świadczone są usługi w zakresie potrzeb bytowych (zamieszkanie, wyżywienie, utrzymanie czystości), pielęgnacyjno-opiekuńczych (udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych) oraz wspomagających pobyt (terapia zajęciowa, podnoszenie sprawności). Z czego dwie placówki są placówkami całodobowymi, a pozostałe pobytu dziennego.

Placówki mają opracowane i wdrożone procedury postępowania z odpadami oraz z brudną i czystą bielizną. Budynki pozbawione są barier architektonicznych i przystosowane są dla osób niepełnosprawnych.

PPIS pobrał do badania 12 prób ciepłej wody użytkowej na obecność Legionelli w żadnej nie stwierdzono nieprawidłowości. Zarządcy obiektów pobrali 21 próbek z czego w 1 obiekcie stwierdzono skażenie, została wydana decyzja o doprowadzeniu jakości ciepłej wody użytkowej do obowiązujących wymagań, zarządca obiektu po wykonaniu dezynfekcji sieci przedłożył prawidłowy wynik badania.

10.3. Obiekty świadczące usługi hotelarskie (hotele, kempingi, schroniska młodzieżowe i inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie).

PPIS w Bochni pod nadzorem posiada 31 tego typu obiektów, przeprowadzono 19 kontroli sanitarnych. Stan higieniczno – sanitarny i techniczny pokoi mieszkalnych, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i gospodarczych, ciągów komunikacyjnych wraz z wyposażeniem, zaopatrzenie w wodę do spożycia, zaopatrzenie i przechowywanie środków czystości oraz preparatów dezynfekcyjnych, postępowanie z bielizną, gospodarka odpadami komunalnymi, odprowadzanie ścieków bytowo-gospodarczych oraz dbałość o czystość terenu wokół obiektu nie budziły zastrzeżeń. Kontrole objęły również zabezpieczenie obiektów (ciepła woda użytkowa) przed obecnością bakterii Legionella.

PPIS w 5 obiektach przeprowadzono badanie ciepłej wody w kierunku bakterii z rodzaju Legionella sp. Pobrano 20 prób ciepłej wody użytkowej. W jednym obiekcie stwierdzono skażenie średnie, wydano decyzję o usunięciu nieprawidłowości. Po działaniach naprawczych właściciel obiektu przedłożył prawidłowe wyniki badań. Właściciele z 12 obiektów pobrali 44 próby ciepłej wody użytkowej na obecność bakterii z rodzaju Legionella. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

10.4. Zakłady świadczące usługi w zakresie upiększania ciała (fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej, solaria i świadczące więcej niż jedną z tych usług).

Nadzorowanych w 2023r. było 179 tego typu obiektów, przeprowadzono 131 kontroli sanitarnych. Obiekty w tej grupie na terenie powiatu bocheńskiego charakteryzują się dużym zróżnicowaniem od niewielkich zakładów jednostanowiskowych, poprzez zakłady średniej wielkości do zakładów wielostanowiskowych wyposażonych w najnowocześniejszy sprzęt. Według kategorii wykonywanych usług największy udział obiektów w tej grupie stanowią zakłady fryzjerskie, następnie zakłady kosmetyczne, zakłady tatuażu i solaria.

Na chwilę obecną brak jest aktu prawnego w sprawie szczegółowych wymagań sanitarnych, jakim powinny odpowiadać zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy

biologicznej, co znacznie utrudnia nadzór nad obiektami stanowiącymi największą grupę nadzorowanych obiektów użyteczności publicznej.

W skontrolowanych zakładach/ stanowiskach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu i solariach zaplecza socjalne i toalety, utrzymane były w należyтым stanie sanitarnym. W większości zakładów p stosowane są jednorazowe ręczniki, pelerynki, taśmy na szyję i podwłósniki. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie postępowania z bielizną czystą i brudną.

W zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej i tatuażu w trakcie świadczonych usług istnieje wysokie ryzyko zakażenia, w związku z czym zarówno personel zakładów, jak i ich właściciele zobowiązani są do utrzymywania pomieszczeń, wyposażenia, a także sprzętu w odpowiednim stanie sanitarno-higienicznym. Z uwagi na zwiększone ryzyko transmisji zakażeń krwiopochodnych (HBV, HCV i HIV). Personelowi świadczącemu usługi, przekazywano aktualne informacje z zakresu przeciwdziałania tym zakażeniom.

W czasie kontroli prowadzony był często instruktaż w zakresie dezynfekcji i sterylizacji sprzętu fryzjerskiego i kosmetycznego, który miał na celu rozwianie wszelkich wątpliwości w tym zakresie. Podczas przeprowadzanych kontroli obiektów, głównie zakładów kosmetycznych, szczególną uwagę zwracano na właściwe prowadzenie procesów dezynfekcji i sterylizacji narzędzi stosowanych do wykonywania zabiegów, podczas których może dojść do naruszenia ciągłości tkanki skóry.

W tych obiektach dezynfekcja narzędzi kosmetycznych oraz fryzjerskich prowadzona była za pomocą preparatów o szerokim spektrum działania. Sposób prowadzonej dezynfekcji nie budził zastrzeżeń kontrolujących, a stosowane środki dezynfekcyjne posiadały aktualne terminy ważności.

Odpady medyczne pochodzące z działalności kosmetycznej gromadzone były w specjalnych, oznaczonych czerwonych pojemnikach, uniemożliwiających ich ponowne otwarcie. Właściciele zakładów posiadają umowy z firmami, które odbierają pojemniki z odpadami medycznymi do utylizacji, posiadającymi odpowiednie zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbioru i utylizacji odpadów niebezpiecznych.

W związku z ustawą z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz.U. z 2017 r. poz. 2111) której celem jest ochrona zdrowia ludzi przed szkodliwym działaniem sztucznego promieniowania ultrafioletowego (UV), które wydzielane jest przez urządzenia wykorzystywane do naświetlania skóry, efektem czego jest opalenizna. W solariach zwracano szczególną uwagę w zakresie ochrony zdrowia przed następstwami korzystania z solarium w związku z Ustawą z dnia 15 września 2017r. *o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz.U. z 2017r., poz. 2111)*

Podczas kontroli tych obiektów zwrócono uwagę na to czy w obiekcie znajduje się informacja o treści: *„Zakaz udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia”* (art. 5 ust.1 wyżej wymienionej ustawy) jak, również informacja o ryzyku związanym z korzystania z solarium i czy przestrzegany jest zakaz reklamy lub promocji usług w zakresie udostępniania solarium, ponieważ ustawa wprowadziła: całkowity zakaz udostępniania

solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz umieszczeniu informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium, jak również zakaz reklamy usługi wykonywanej w tego typu obiektach. Mając na uwadze obowiązujące przepisy przeprowadzono kontrole sanitarne w obiektach wyposażonych w solaria, nieprawidłowości nie stwierdzono.

W solariach na łózkach opalających umieszczone były informacje o przeprowadzonej dezynfekcji.

W skontrolowanych zakładach, w miejscach widocznych, umieszczone były znaki graficzne informujące o zakazie palenia papierosów i e-papierosów.

Nie wnosi się uwag do bieżącego utrzymania czystości w tej grupie obiektów. W omawianym obszarze nieprawidłowości nie stwierdzono. W celu poprawy stanu sanitarnego w roku 2023 nie zaszła potrzeba do wydania decyzji merytorycznych.

10.5. Dworce i stacje kolejowe

Sprawowany nadzór jest nad 5 obiektami tego typu, przeprowadzono 1 kontrolę podczas, których stwierdzono prawidłowy stan sanitarny. Hala dworca i perony sprzątane są na bieżąco, przez całą dobę. Pasażerowie do dyspozycji posiadają infrastrukturę towarzyszącą tj. kasy, poczekalnia, toalety i punkt prasowy. Kosze na odpady komunalne nieprzepełnione. Gospodarka odpadami komunalnymi była prawidłowa.

10.6. Cmentarze, zakłady pogrzebowe i przewóz zwłok

Nadzorowanych jest 40 cmentarzy, bieżący stan sanitarny zachowany, przeprowadzono 14 kontroli planowanych. W omawianym okresie wydano 45 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji. Uczestniczono przy nadzorze 36 ekshumacji.

Kontrole polegały na nadzorze nad prawidłowym wykonaniem ekshumacji szczątków ludzkich wykazały, iż wykonywane były one zgodnie z wydawanymi decyzjami, zgodnie z ustawą z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jednolity: Dz. U. z 2023r., poz. 887 z późn. zm.), przy zachowaniu warunków sanitarnych, zgodnych z wymogami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2001 r. w sprawie postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi (tekst jednolity Dz. U. z 2021r., poz. 1910) oraz rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie sposobu przechowywania zwłok i szczątków ludzkich (Dz. U. z 2011r. Nr 75, poz. 405). Ekshumacje były wykonywane przez uprawnione firmy. Osoby przeprowadzające ekshumację posiadały odzież ochronną i środki do dezynfekcji.

Wydano 22 opinii w formie postanowienia na sprowadzenie zwłok z zagranicy.

10.7. Inne obiekty (min. zakład karny, obiekty sportowe, baseny odkryte, domy kultury, targowiska, stacje paliw, studnie publiczne, firmy transportowe w zakresie transportu zbiorowego osób, pralnia...)

Pod nadzorem znajduje się 100 obiektów, przeprowadzono 28 kontroli, bieżący stan sanitarny zachowany. Pobrano 4 próby ciepłej wody użytkowej (zakład karny) na obecność bakterii Legionella wymienionej bakterii nie stwierdzono.

W trakcie przeprowadzanych czynności kontrolnych oceniano:

- stan sanitarno-techniczny pomieszczeń,
- przechowywanie sprzętu sportowego,
- stan sanitarno-higieniczny zaplecza sanitarnego, jego wyposażenie i zaopatrzenie w środki czystości i higieniczne,
- dostęp do bieżącej, ciepłej wody,
- gospodarkę odpadami,
- czystość otoczenia

Domy kultury, kina i obiekty widowiskowe. Charakteryzują się dobrym stanem sanitarno-technicznym. Szatnie, toalety z rozdziałem na damskie i męskie utrzymane były czysto. W czasie kontroli stwierdzono wystarczający zapas środków czystościowych.

W trakcie przeprowadzanych kontroli oceniano stan bieżącej czystości targowisk oraz ich otoczenia, sposób zagospodarowania odpadów komunalnych, stan techniczny i sanitarny toalet dla klientów oraz ich wyposażenie, a także zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia. Kontrole nie wykazały uchybień.

10.8. Ustępy publiczne

Nadzorowanych jest 22 obiekty z czego kontrolą objęto 11 obiektów. Podczas kontroli stwierdzono, że w kontrolowanych obiektach zapewnione są podstawowe środki higieniczne (mydło w płynie, ręczniki jednorazowe, papier toaletowy i płyny dezynfekcyjne) dla klientów. Dla potrzeb zapewnienia prawidłowego stanu sanitarno-higienicznego podczas kontroli stwierdzono, że obiekty posiadały wystarczającą ilość środków myjąco dezynfekujących. Część toalet dostosowana jest dla osób niepełnosprawnych.

11. Współpraca

Sekcja Higieny Komunalnej współpracuje z:

- Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Krakowie,
- Powiatowym i Gminnymi centrami zarządzania kryzysowego,
- Powiatowym Lekarzem Weterynarii.

W 2023 roku nie odnotowano naruszeń w zakresie hałasu i zanieczyszczeń powietrza wewnątrz pomieszczeń, obecności czynników szkodliwych wydzielanych przez materiały budowlane w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi.

Podsumowanie

Stan sanitarno-higieniczny kontrolowanych obiektów w 2023r. nie budził zastrzeżeń. Zauważa się większą świadomość podmiotów prowadzących działalność wynikającą z zagrożeń spowodowanych nieprawidłową dezynfekcją, sterylizacją czy nieprawidłowym dbaniem o higienę, porządek i estetykę w wyżej wymienionych obiektach.

Nowopowstające obiekty jak i te już funkcjonujące urządzone są estetycznie, wyposażane w nowoczesny sprzęt np. w zakładach kosmetycznych zauważa się tendencję do wyposażania ich w sterylizatory (autoklawy typu B) co znacznie poprawia jakość świadczonej usługi pod względem higieniczno-sanitarnym.

Pomimo ustania pandemii Covid-19 zauważa się, że wymogi tego okresu pozostały. Świadczy o tym fakt, że kontrolowane obiekty zapewniają dla klientów płyny dezynfekcyjne. Poziom świadczonych usług jest na coraz wyższym poziomie, co również jest związane ze zwiększającymi się wymaganiami klientów oraz konkurencją na rynku.

Nie budzący zastrzeżeń stan sanitarno-porządkowy obiektów nie zawsze może być odzwierciedleniem stanu faktycznego danego obiektu z uwagi na to, że przeprowadzane w nich kontrole sanitarne przeprowadzane są po uprzednim zawiadomieniu o zamiarze wszczęcia kontroli na podstawie art. 48 ust.1-4 ustawy z dnia 6 marca 2018r. Prawo przedsiębiorców (tekst jednolity z 2023r., poz. 221 z późn. zm.).

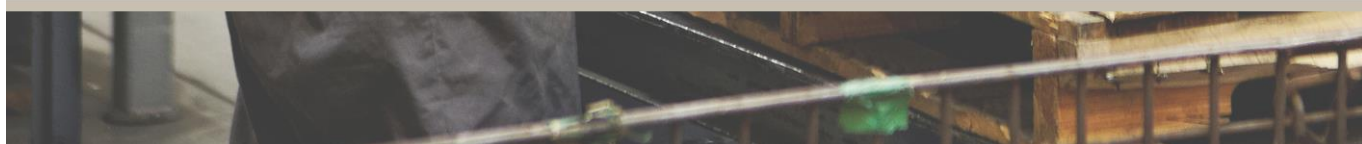
W związku z powyższym trudno stwierdzić czy na danym obiekcie bieżąca czystość, wyposażenie w podstawowe środki higieniczne i dezynfekujące zachowana jest zawsze czy tylko okazjonalnie podczas okresu, w którym planowane jest przeprowadzenie kontroli sanitarnej.

Zdecydowana większość obiektów użyteczności publicznej to jest: hotele, motele, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej jest systematycznie odnawiana i modernizowana. Ma to związek z dużą konkurencyjnością na rynku oraz świadomością klientów, którzy coraz częściej odmawiają świadczonych usług na niskim poziomie higieniczno-sanitarnym.

Inspektor Sanitarny negatywnie ocenia 2023r. w zakresie podjęcia działań zmierzających do zapewnienia infrastruktury toalet w centrum miasta Bochnia. W omawianym okresie w tej nie przybyła żadna toaleta publiczna. Specyfika miasta pretendującego do miasta uzdrowiskowego (Trasy Podziemne Kopalni Soli) z roku na rok przyciągają coraz większą ilość turystów i kuracjuszy.

NADZÓR NAD WARUNKAMI
SANITARNO-HIGIENICZNYMI ŚRODOWISKA PRACY

1. Ocena stanu sanitarnego w obszarze higieny pracy

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny (PPIS) w Bochni, w ramach pełnionego nadzoru sanitarnego nad warunkami pracy w roku 2023 przeprowadził łącznie 278 kontroli. Kontrole dotyczyły nie tylko realizowania przez pracodawców przepisów zawartych w ustawach i rozporządzeniach nakładających obowiązek zapewnienia pracownikom bezpiecznych i higienicznych warunków, lecz również producentów i dystrybutorów produktów chemicznych w tym kosmetyków i produktów biobójczych.

W trakcie prowadzonych kontroli obok działań kontrolnych prowadzone były działania edukacyjno-informacyjne, które dotyczyły zagadnień związanych z narażeniem na hałas, radon i czynniki rakotwórcze w środowisku pracy. Głównymi adresatami działań byli pracodawcy zatrudniający pracowników przy pracach związanych z obróbką drewna, płyt meblowych, obróbką kamienia, stosujących substancje rakotwórcze, oraz przy procesach emitujących do środowiska hałas. W przypadku prac związanych z obróbką drewna i produkcji mebli informowano o rakotwórczym działaniu pyłu drewna bez względu na jego klasyfikację tzn. czy drewno jest klasyfikowane jako twarde czy miękkie. Natomiast w zakładach w których prowadzona jest obróbka kamienia informowano o narażeniu na rakotwórcze działanie frakcji respirabilnej krzemionki krystalicznej, która jest emitowana do środowiska podczas pracy. W zakładach w których dochodzi do emisji hałasu, zwracano uwagę na eliminację źródeł hałasu, jego izolację, oznakowanie miejsc o przekroczonym hałasie, przestrzeganie programu ograniczenia pracowników na ponadnormatywne działanie hałasu, oraz zapewnienie indywidualnych ochron słuchu.

Ponadto kontrolą objęto pomieszczenia zaplecza socjalno-sanitarnego oraz realizację ustawy o zakazie palenia papierosów. Podczas kontroli sanitarnych zwracano również uwagę na przestrzeganie przez pracodawców obowiązków jakie nakłada ustawa z dnia 9 listopada 1996 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (t.j. Dz.U.z 2015 r., poz.298). Dwa spośród skontrolowanych zakładów posiadały przystosowane palarnie. Wszystkie zakłady posiadały oznakowania zakazujące palenie papierosów w obiekcie. Kontrole prowadzono na podstawie planu kontroli sporządzonego w oparciu o Wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego do planowania i działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego Liczba zakładów w ewidencji Sekcji Nadzoru Higieny Pracy na koniec roku 2023 wyniosła 1065 obiektów. łącznie kontrole poddano 238 obiektów, w których przeprowadzono 278 kontroli. Wśród obiektów skontrolowanych przeważały zakłady o działalności :

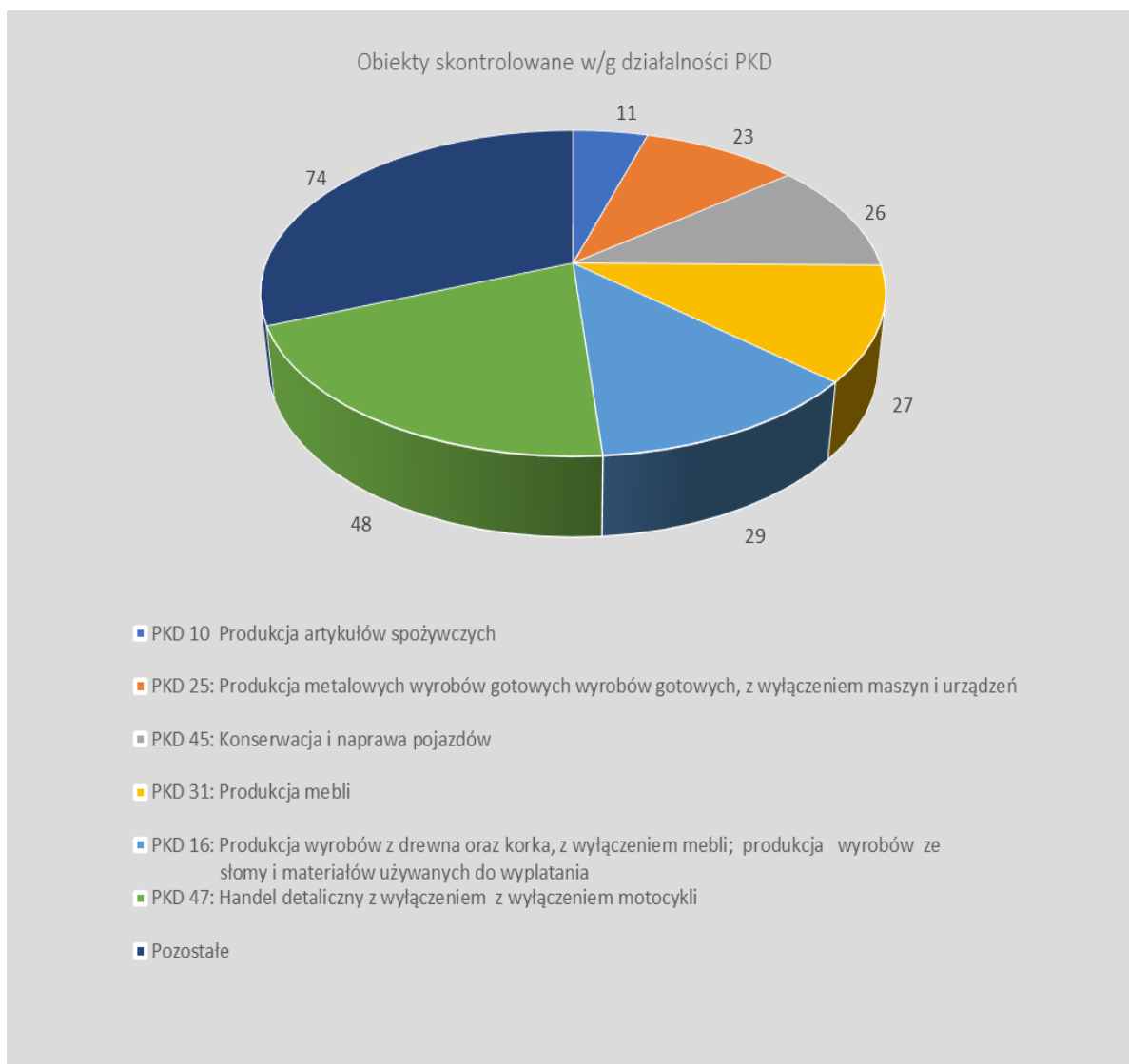
PKD 10 Produkcja artykułów spożywczych - 11 obiektów, **PKD 16:** Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania -29 obiektów, **PKD 25:** Produkcja metalowych wyrobów gotowych,

z wyłączeniem maszyn i urządzeń -23 obiekty, **PKD 31**: Produkcja mebli - 27 obiektów, **PKD 45**: Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli - 26 obiektów, **PKD 47**: Handel detaliczny z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi - 48 obiektów,

Pozostałe obiekty to zakłady opieki zdrowotnej, produkcja maszyn i urządzeń gdzie indziej nie sklasyfikowana, produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych, produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, produkcja kosmetyków, produkcja papieru i wyrobów z papieru, produkcja obuwia, górnictwo, uprawy rolne i uprawy rolne.

Wykres 17. Wskaźnik procentowy skontrolowanych obiektów wg klasyfikacji PKD

Kontrola kompleksowa zakładów polegała na dokonaniu przeglądu poszczególnych stanowisk pracy z uwzględnieniem stosowanych materiałów, urządzeń, rodzaju technologii produkcji, środków ochrony zbiorowej i indywidualnej. Oceniano dokumentację badań

i pomiarów środowiskowych w tym rejestry i karty czynników szkodliwych, ocenę ryzyka zawodowego.

W przypadku czynników rakotwórczych sprawdzano rejestry prac pracowników, których wykonywanie powoduje konieczność narażenia/pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym oraz terminowość przekazania informacji o substancjach chemicznych ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym do Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.

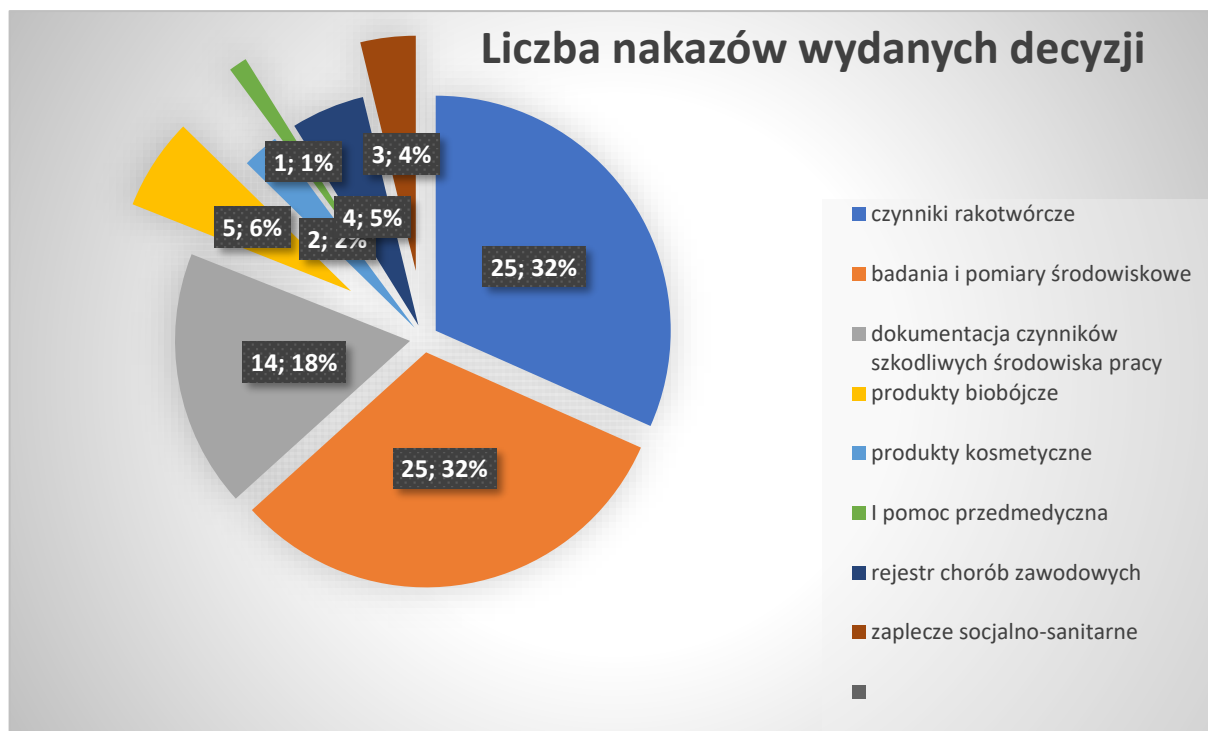
W przypadku stosowania substancji/mieszanin zaklasyfikowanych jako niebezpieczne wymagano nie tylko zapoznania pracowników z treścią kart charakterystyki ale i dostępności tych kart dla pracowników oraz zabezpieczenia pracownika zgodnie ze wskazaniem zawartym w karcie charakterystyki

Zakłady których pracownicy narażeni są na kontakt z czynnikiem biologicznym mają obowiązek prowadzenia rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do 3 lub 4 grupy, oraz oznakowania stanowisk znakiem ostrzegawczym:

W przypadku czynników rakotwórczych nie stwierdzono przekroczenia stężeń norm higienicznych, natomiast w przypadku natężenia hałasu przekroczenie normy higienicznej wystąpiło w 6 zakładach pracy. Przekroczenie to dotyczy branży spożywczej, obróbki drewna, poligrafii oraz przemysłu związanego z produkcją urządzeń i obróbką metali. Łącznie w warunkach narażenia ponadnormatywnego na hałas pracowało 335 osób. Nie stwierdzono natomiast przekroczenia norm higienicznych pozostałych czynników szkodliwych: stężenia pyłu, substancji chemicznych, drgań mechanicznych.

W roku sprawozdawczym do tut. Inspektor Sanitarny wpłynęło 8 zgłoszeń dotyczących prac związanych głównie z odbiorem odpadów zawierających azbest - odpady zostały usunięte z 95 gospodarstw zlokalizowanych na terenie powiatu bocheńskiego. Wydano 32 decyzje administracyjne, w tym 79 nakazów. Liczbę i rodzaje nakazów przedstawia wykres nr 18.

Wykres 18. Liczba i rodzaj nakazów wydanych decyzji (źródło PSSE)

W ślad za stwierdzonymi uchybieniami sanitarnymi PPIS wydał łączne 38 decyzji płatniczych, nałożył dwie kary administracyjne i jeden mandat.

2. Czynniki biologiczne w miejscu pracy

To czynniki które mogą wpływać negatywnie na organizm ludzki i wywoływać choroby zawodowe. Najczęściej z czynnikiem biologicznym mają kontakt pracownicy zakładów służby zdrowia, zakładów usuwania i segregacji odpadów, oczyszczalni ścieków, zakładów przetwórstwa mięsnego, rolnicy, osoby zatrudnione w leśnictwie oraz placówkach weterynarii. Brak normatywów higienicznych nie pozwala na przeprowadzenie badań i pomiarów czynnika biologicznego w środowisku pracy, stąd wykazuje się jedynie kontakt pracowników z czynnikiem biologicznym. W roku 2023 kontakt z tym czynnikiem w środowisku pracy miało 428 osób.

Zakłady w których istnieje ryzyko zakażenia pracowników czy wyrobów czynnikiem biologicznym stosują produkty biobójcze. W toku prowadzonych kontroli sprawdzano czy stosowane produkty biobójcze posiadają zezwolenie na obrót, czy pracownikom zapewniono dostęp do kart charakterystyki i czy zapewniono środki ochrony indywidualnej/zbiorowej zgodnie z karty charakterystyki, oraz w jaki sposób te produkty są przechowywane. W jednym przypadku stwierdzono stosowanie produktów biobójczych po upływie daty ważności oraz bez pozwolenia na obrót produktem biobójczym- wydano decyzję z rygorem natychmiastowej wykonalności zakazującą stosowanie kwestionowanych produktów i decyzję płatniczą.

3. Produkty biobójcze

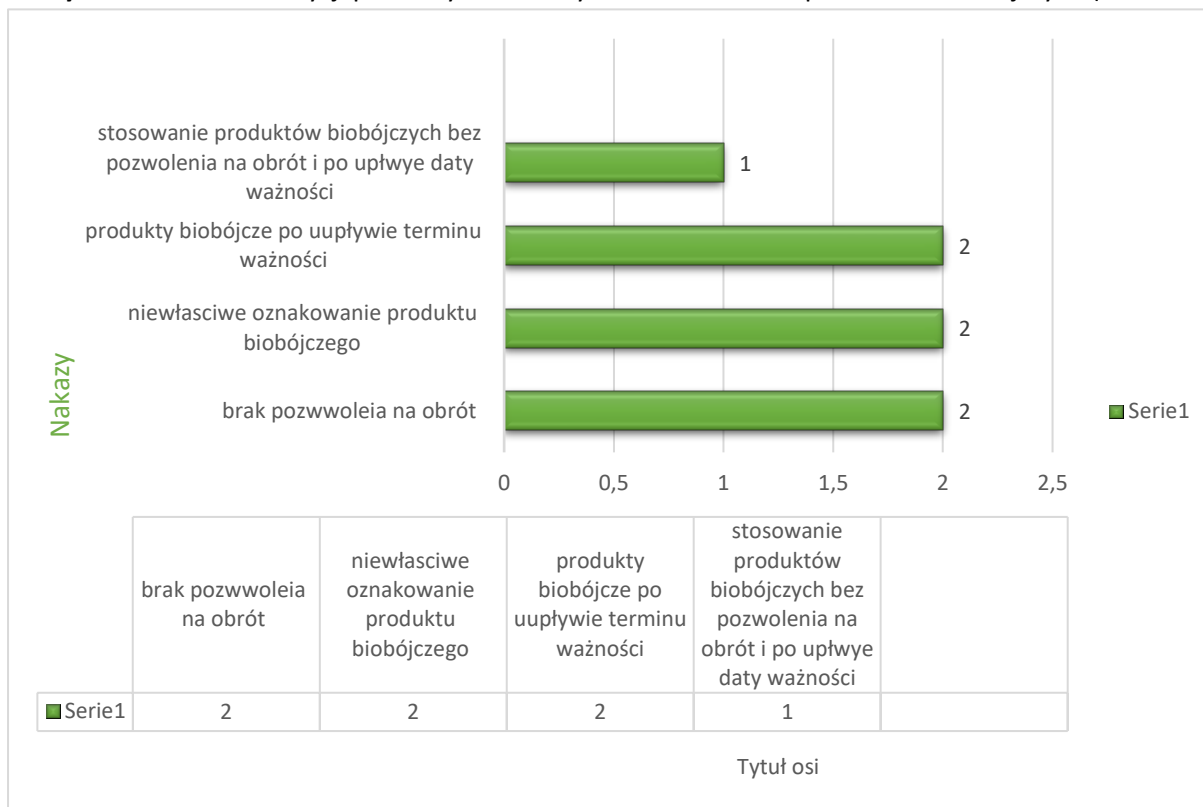
Wśród nadzorowanych obszarów przez PPIS poza warunkami pracy jest rynek produktów biobójczych. Produkty te wykorzystuje się m.in. do dezynfekcji, usuwania, odstraszania, wabienia i unieszkodliwiania mikroorganizmów oraz szkodników. Konieczność nadzorowania dystrybucji i stosowania tego rodzaju produktów związana jest z ochroną zdrowia ludzkiego, jak i środowiska naturalnego, ze względu na obecność w nich substancji biologicznie czynnych lub innych szczególnie

niebezpiecznych. Zasady wprowadzania do obrotu, nadzoru nad produktami biobójczymi są regulowane przepisami krajowymi (ustawa z dnia 9 października 2015r. o produktach biobójczych) i przepisami Unii Europejskiej (rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych). Głównym kierunkiem działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych była kontrola legalności wprowadzanych do obrotu, udostępnianych i stosowanych produktów biobójczych. Zgodnie ze wskazanymi powyżej przepisami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą być udostępniane i stosowane produkty biobójcze które posiadają pozwolenie albo zezwolenie na handel równoległy albo pozwolenie na obrót. Przeprowadzono 32 kontrole u podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych oraz 47 kontroli w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi. Podczas kontroli w zakładzie wytwarzającym produkty biobójcze stwierdzono brak wskazania na opakowaniu produktu biobójczego podmiotu odpowiedzialnego, który uzyskał pozwolenie na obrót, stwierdzoną nieprawidłowość na przedsiębiorcę nałożono mandat karny .

Dystrybutorów produktów biobójczych, osoby stosujące takie produkty w działalności zawodowej oraz używające do mycia i dezynfekcji w trakcie kontroli informowano o Elektronicznym Wykazie Produktów biobójczych, w którym można sprawdzić czy oferowany produkt posiada pozwolenie na obrót produktem biobójczym. Pozwolenie na obrót produktem biobójczym wydaje Prezes Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Na terenie Rzeczypospolitej Polskiej mogą być udostępniane i stosowane tylko produkty posiadające pozwolenie albo zezwolenie na handel równoległy albo pozwolenie na obrót. Tylko produkty posiadające pozwolenia i zezwolenie dają gwarancję bezpiecznego stosowania i skuteczności. Na wykresie nr 20 przedstawiono nakazy wydanych decyzji .

Wykres 20. Liczba decyzji płatniczych i nakazy w odniesieniu do produktów biobójczych (źródło PSSE)

4. Produkty kosmetyczne

W wyniku nadzoru prowadzonego nad produktami kosmetycznymi skontrolowano 4 zakłady wytwarzające /konfekcjonujące kosmetyki oraz 11 obiektów obrotu kosmetykami. Przeprowadzono łącznie 32 kontrole w trakcie których poddano ocenie oznakowanie 89 produktów. W dwóch przypadkach wydano decyzje nakazowe zakazujące udostępniania na rynku produktów kosmetycznych z uwagi na zawartość niedozwolonych substancji, nieprawidłowe oznakowanie

opakowania, co wyeliminowało z rynku 57 kwestionowanych produktów kosmetycznych, w stosunku do których przeprowadzono postępowanie administracyjne. W ramach pełnionego nadzoru pobrano do badań 14 próbek produktów kosmetycznych. Badania prowadzone były pod kątem mikrobiologicznym jak i fizyko-chemicznym. Żadna z pobranych próbek nie została zakwestionowana.

W roku sprawozdawczym w siedzibie PSSE zorganizowano i przeprowadzono dwa szkolenia na temat obowiązujących przepisów prawnych w zakresie produktów kosmetycznych.

Szkolenie skierowane było do osób prowadzących usługi fryzjerskie i kosmetyczne. Celem szkolenia było zapoznanie uczestników z przepisami prawa krajowego i unijnego; omówiono przepisy zawarte w ustawie z dnia 4 października 2018r. o produktach kosmetycznych oraz przepisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1223/2009 z dnia 30 listopada 2009r. dotyczące produktów Kosmetycznych.

5. Choroby zawodowe

Zgodnie z definicją zawartą w art.235¹ Kodeksu pracy z chorobą zawodową uważa się chorobę wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy, albo w związku z wykonywaną pracą.

W roku sprawozdawczym PPIS w Bochni przeprowadził dochodzenia epidemiologiczne w wyniku których sporządzono 17 kart oceny narażenia zawodowego, wydano 1 decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej: zespół cieśni nadgarstka i 4 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Wpłynęły 3 odwołania od wydanych decyzji, aktualnie rozpatrywane przez instancję odwoławczą Małopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny. Dochodzenia prowadzone były w związku z podejrzeniem chorób zawodowych: przewlekłe choroby narządu głosu, rak płuca ,rak oskrzela , przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, choroby zakaźne i pasożytnicze. Wniesiono 3 odwołania od decyzji , aktualnie są rozpatrywane w II instancji, która dla PPIS jest Małopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny,.

Tabela 11. Dochodzenia w sprawie zgłoszonych podejrzeń chorób zawodowych (źródło PSSE)

Lp.	Nazwa jednostki chorobowej	Liczba sporządzonych kart oceny narażenia zawodowego	Liczba wydanych decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej	Liczba wydanych decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej	Liczba wystawionych kart stwierdzenia choroby zawodowej
1.	Przewlekłe choroby narządu głosu	1	-	1	-
2.	Rak płuca rak oskrzela	2	-	-	-
3.	Przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	2	-	3	-
4.	Przewlekłe choroby obwodowego układu	10	1	-	1

	nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy				
5.	Choroby zakaźne i pasożytnicze	2	-	-	10
	RAZEM	17	1	4	11

Wiele prowadzonych spraw wymagało wyjaśnienia i uzupełnienia orzeczeń lekarskich wydanych na poczet prowadzonych postępowań, stąd konieczność wymiany informacji pomiędzy PPIS, a jednostkami medycznymi. W roku 2023 tut. PPIS współpracował z Małopolskim Ośrodkiem Medycyny Pracy w Krakowie, Instytutem Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi oraz Instytutem Medycyny Wsi im. W. Chodźki w Lublinie.

6. Działania edukacyjno-oświatowe

Prowadzono działania edukacyjne w zakresie zagrożeń radonem, który występuje w środowisku naturalnym: prezentowano jego właściwości, sposób migracji z ziemi, drogi przedostawania się do budynków. Wskazywano środki dzięki którym można ograniczyć ryzyko przenikania radonu z gleby do budynków, oraz zagrożeń wynikających z pracy wykonywanej przy użyciu nowych technologii.

Włączano się kampanię „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy”, „Europejski Tydzień Bezpieczeństwa i zdrowia w Pracy”, „Europejski Dzień Radonu 2023”, „Co warto wiedzieć o radonie?”, „Praca zdalna to...”, „Czynniki rakotwórcze w środowisku pracy.” Przeprowadzono dwa szkolenia dla przedstawicieli salonów kosmetycznych i fryzjerskich. Podczas szkolenia omówione zostały zagadnienia wynikające z przepisów prawa krajowego i prawa unijnego w zakresie produktów kosmetycznych. Zwrócono szczególną uwagę na obowiązki jakie przepisy nakładają na dystrybutorów i importerów kosmetyków, na prawidłowe oznakowanie produktów kosmetycznych, substancje zakazane w produktach kosmetycznych oraz na kary administracyjne jakie grożą za nie przestrzeganie przepisów. Informacje nt. kosmetyków umieszczano również na stronie internetowej oraz na Facebooku „Sprzedajesz ręcznie robione kosmetyki? Twój produkt musi...”, „Kupujesz lub sprzedajesz ręcznie robione kosmetyki? Pamiętaj o ważnych zasadach.”, „Znieczulenie przy tatuażu? Tak, ale nie kosmetykiem”(…) pamiętaj, że produkt przeznaczony do znieczulania skóry nie jest kosmetykiem.” Na stronie internetowej PSSE zamieszczano ostrzeżenia publiczne o wycofanych produktach kosmetycznych podanych na stronie internetowej Głównego Inspektora Sanitarnego.

Podsumowanie

Przeprowadzone kontrole w zakładach pracy potwierdzają, że stan sanitarny obiektów ulega poprawie, jest to związane przede wszystkim ze wzrostem świadomości pracodawców i pracowników. Mimo stwierdzanych nieprawidłowości, pracodawcy są zaangażowani w zapewnienie pracownikom bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, poprzez montaż i wyposażenie zakładu w nowoczesne maszyny, linie technologiczne i urządzenia. Wiele z nich posiada zabudowy i odciągi co zapobiega emisji do środowiska szkodliwych czynników chemicznych czy pyłów. Modyfikacji ulegają również środki ochrony indywidualnej. W roku sprawozdawczym poza przekroczeniem normy higienicznej hałasu nie stwierdzono przekroczeń pozostałych czynników szkodliwych. Kontrole potwierdzają, że stan sanitarny zakładów z roku na rok ulega poprawie, jednak hałas nadal pozostaje dominującym czynnikiem szkodliwym.

Badania i pomiary wykonywane są przez laboratoria upoważnione tzn. posiadające akredytację PCA w zakresie poboru próbek, wykonywania i opracowania sprawozdań. Istotne znaczenie dla poprawy warunków pracy ma fakt, że nowo projektowane i budowane obiekty oraz poddawane kapitalnym remontom uwzględniają całościowo produkcję lub usługi, stąd projektowane jest dla nich odpowiednie zaplecze socjalno-sanitarne, system wentylacji i ogrzewania. W związku z poprawą warunków pracy w zakresie szkodliwego działania czynników występujących w środowisku pracy (czynniki chemiczne, pyły, drgania mechaniczne) od kilku obserwuje się wzrost liczby zgłaszanych podejrzeń chorób zawodowych spowodowanych sposobem wykonywania pracy. Najczęściej zgłaszane podejrzenia dotyczą jednostki chorobowej: zespół cieśni nadgarstka.

Poza nadzorem sanitarnym prowadzonym nad zakładami pracy, tut. Inspektor Sanitarny pełni nadzór nad produktami biobójczymi, kosmetykami oraz substancjami chemicznymi wprowadzanymi do obrotu i stosowanymi w działalności gospodarczej. Kontrole prowadzone są nie tylko w obiektach stacjonarnych ale obejmują również portale internetowe. W związku z zakwalifikowaniem pyłu drewna jako czynnika rakotwórczego znacznie wzrosła liczba zakładów których pracownicy narażenia są na czynnik rakotwórczy lub kontakt z nim. Nie do wszystkich jednak dotarła ta informacja o czym świadczy fakt, że w zakresie czynników rakotwórczych wydano decyzje zawierające ogółem 25 nakazów.

Pracownicy Sekcji Nadzoru Pracy w roku 2023 r. uczestniczyli w szkoleniach dotyczących „*Prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest*” zorganizowanego przez Główny Instytut Górnictwa, „*Choroba obturacyjna płuc*” i „*Wpływ hałasu na organizm ludzki*” zorganizowanych przez Instytut Medycyny pracy w Łodzi, „*Charakterystyka produktu biobójczego*”, zorganizowanym przez ECHA- Europejska Agencja Chemikaliów, „*Ocena bezpieczeństwa kosmetyków*” a także „*Cyberbezpieczeństwo- prawne i techniczne aspekty*, organizowanego w ramach UE. Zdobyta wiedza była wykorzystana w ramach działań edukacyjno-oświatowych podczas prowadzonych kontroli.

**STAN SANITARNY OBIEKTÓW OBROTU ŻYWNOSCI,
ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU**

1. Ogólna ocena obiektów obrotu żywnością, żywienia i przedmiotów użytku

Głównym celem działania sekcji Higieny Żywności Żywienia i Przedmiotów Użytku jest zapewnienie odpowiedniego bezpieczeństwa zdrowotnego żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu na terenie powiatu. Zadanie to realizowane jest poprzez:

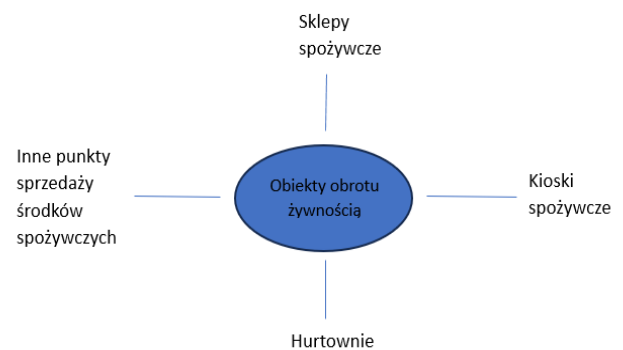
- prowadzenie urzędowej kontroli w zakładach produkcji i obrotu żywnością, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, prowadzenie nadzoru nad importem żywności i materiałów oraz wyrobów do kontaktu z żywnością;
- ocenę bezpieczeństwa żywności produkcji krajowej, pochodzenia unijnego oraz z importu, w tym pobór próbek środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, do badań w ramach monitoringu i urzędowej kontroli;
- podejmowanie działań dotyczących powiadamiania o niebezpiecznej żywności, niebezpiecznych materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF);
- przygotowywanie informacji o stanie sanitarnym zakładów żywnościowo-żywnieniowych dla organów administracji rządowej i samorządowej.

Nadzór prowadzony nad bezpieczeństwem żywienia i żywności jest prowadzony w oparciu o obowiązujące podstawy prawne, wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego oraz analizę zagrożeń w powiecie. W roku 2023 w powiecie bocheńskim objętych nadzorem były 953 obiekty.

Tabela 12. Obiekty objęte nadzorem w latach 2022 i 2023 - kierunek zmian

Rodzaj obiektu	2022	2023	Kierunek zmian
Produkcji żywności	221	229	8↑
Obrotu żywnością	417	417	0
Żywienia zbiorowego	272	284	12↑
Wytwórnice materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością	1	1	0
Miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	20	22	2↑
Obiekty w rejestrze	931	953	22↑

PODZIAŁ OBIEKTÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W REJESTRZE:

Kontrole przeprowadzone w ubiegłym roku realizowane były na podstawie harmonogramu kontroli na rok 2023 opracowanego według wytycznych do planowania Głównego Inspektora Sanitarnego, wytycznych Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie oraz założeń do budżetu zadaniowego.

W roku 2023 skontrolowano **58,9 % (561)** obiektów z ewidencji, przeprowadzając w nich **915** kontroli sanitarnych – co stanowiło wykonanie planu na poziomie **103,2%**. Sklasyfikowanych zostało (przeprowadzono kontrole sanitarne na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego) **43,2 %** obiektów (**412**) oraz przeprowadzono **503** kontrole pozaplanowe. Spośród powyższych **3,6 %** uznano za niezgodne z wymaganiami. Łącznie wydano **142** decyzji płatniczych oraz **164** decyzji merytorycznych, w tym **17** dotyczących poprawy stanu sanitarno-higienicznego w obiekcie wśród których **3** z trybem natychmiastowej wykonalności związane z zakazem wykorzystywania do produkcji i/lub wprowadzania do obrotu środka spożywczego oraz zamknięciem obiektu. Ogółem zatwierdzono **96** zakładów podległych nadzorowi Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni, z czego **78** to obiekty nowo otwarte, zaś zatwierdzenie pozostałych wynikało z poszerzenia zakresu dotychczasowej działalności.

2. Nadzór nad obiektami produkcji żywności

W roku 2023 bieżącym nadzorem sanitarnym objęto **229** zakłady produkcyjne, w których przeprowadzono **199** kontroli sanitarnych. W trakcie 6 kontroli stwierdzono nieprawidłowości, co stanowiło **2,6%** wszystkich kontroli przeprowadzonych w tej grupie obiektów. Za stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości nałożono **5 mandatów karnych**, na łączną kwotę **2200 zł**. W związku ze stwierdzonymi

nieprawidłowościami, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni wydał **4 decyzje administracyjne**, z czego **1** z **rygorem natychmiastowej wykonalności**, w związku ze stwierdzeniem bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia konsumentów.

Najczęstszymi nieprawidłowościami występującymi w zakładach na terenie powiatu bocheńskiego były m. in.:

- nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny powierzchni ścian, sufitów, powierzchni do kontaktu z żywnością;
- brak prawidłowego zabezpieczenia środków spożywczych przed zanieczyszczeniami fizycznymi;
- brak zapewnienia funkcjonalności pomieszczeń;
- niewłaściwy stan sanitarny, brak czystości i porządku;
- dostępność środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej tj.: środków spożywczych po terminie przydatności do spożycia.

3. Produkcja pierwotna, dostawy bezpośrednie i handel detaliczny

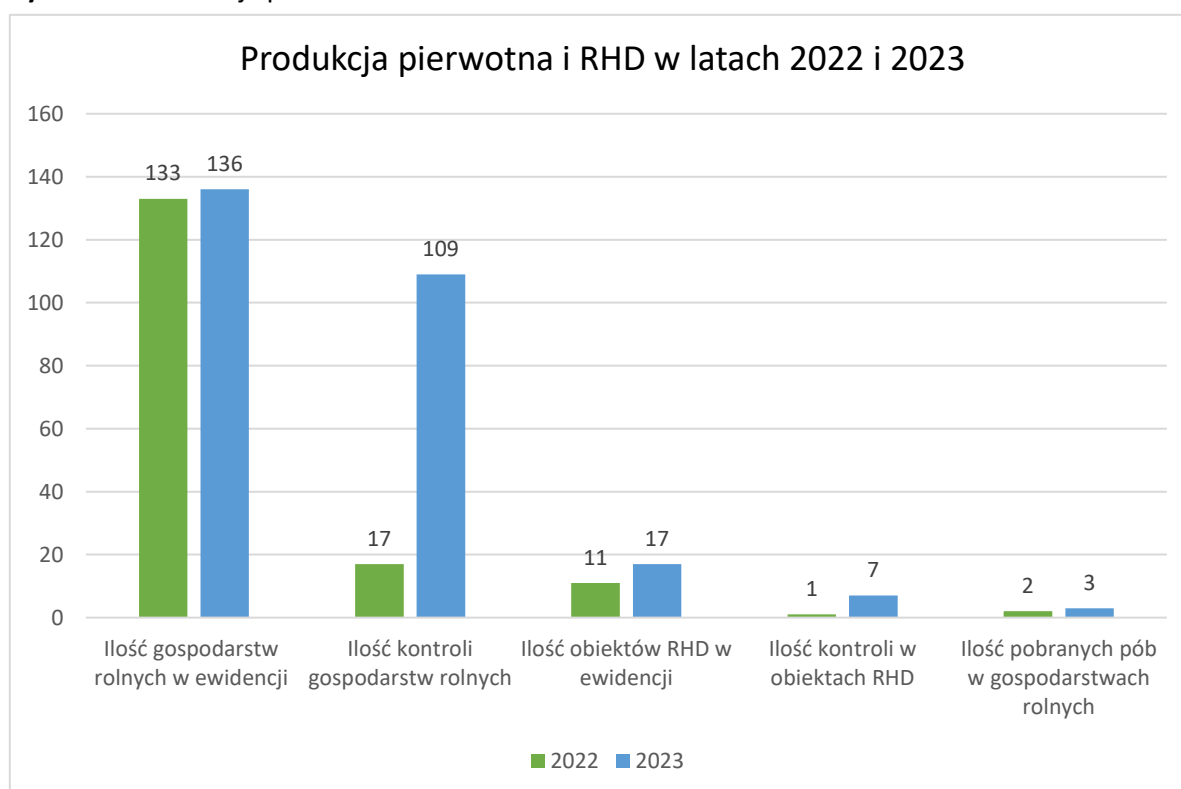
W roku 2023 w powiecie bocheńskim w ewidencji znajdowało się **136 gospodarstw rolnych**. W porównaniu z rokiem 2022 liczba zarejestrowanych gospodarstw uległa zwiększeniu o 3. Przeprowadzono w nich łącznie **109 kontroli sanitarnych**. W trakcie których pobrano do badań laboratoryjnych **3 próbki** środków spożywczych tj.: owoców i warzyw. Zarówno otrzymane wyniki badań

żywności, jak i przeprowadzone kontrole nie były kwestionowane.

W ubiegłym roku w ewidencji znajdowało się **17 podmiotów** prowadzących **produkcję w ramach rolniczego handlu detalicznego** (w 2022 r. – 11 podmiotów). Ogółem przeprowadzono **7 kontroli**, podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości.

W roku 2023 w stosunku do roku wcześniejszego odnotowano zarówno wzrost ilości podmiotów prowadzących produkcję pierwotną i RHD w ewidencji oraz ilości pobranych prób w gospodarstwach rolnych, jak i znaczący wzrost liczby przeprowadzonych kontroli w obu grupach, co obrazuje poniższy wykres:

Wykres 21: Produkcja pierwotna i RHD w latach 2022 i 2023.

W roku ubiegłym przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni w ramach zawartego porozumienia z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie współdziałania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego przeprowadzili wspólnie z przedstawicielami Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa **4 kontrole** sanitarne. Kontrolami były objęte gospodarstwa rolne prowadzące uprawę na terenie powiatu bocheńskiego. Podczas przeprowadzonych czynności nie stwierdzono nieprawidłowości.

4. Produkcja w warunkach domowych

Pod nadzorem Państwowego Inspektora Sanitarnego w Bochni znajdowało się **8 podmiotów** prowadzących produkcję w warunkach domowych, z czego skontrolowano **5 obiektów**. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

ZAKŁADY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

5. Zakłady obrotu żywnością

W roku 2023 bieżącym nadzorem sanitarnym objęto **417 obiektów obrotu żywnością**, w których przeprowadzono **360 kontrole sanitarne**. W trakcie **12 kontroli stwierdzono nieprawidłowości**, co stanowiło **3,3%** wszystkich kontroli przeprowadzonych w tej grupie obiektów. Za stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości **10 osób ukarano grzywnami** w drodze mandatów karnych,

na łączną kwotę **1500 zł**. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni wydał **3 decyzje administracyjne**, w tym **1 z rygorem natychmiastowej wykonalności** dotyczącą zakazu wprowadzania do obrotu środka spożywczego do czasu zakończenia postępowania rozpoczętego przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

Do najczęściej powtarzających się nieprawidłowości stwierdzanych podczas kontroli sanitarnych należały:

- niewłaściwy stan sanitarny, brak czystości i porządku;
- brak prowadzenia systematycznych zapisów wynikających z wdrożenia i przestrzegania;
- instrukcji Dobrej Praktyki Higienicznej (GHP) oraz systemu HACCP;
- wprowadzanie do obrotu handlowego środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej tj.: po upływie daty minimalnej trwałości i po terminie przydatności do spożycia.

6. Nadzór nad obiektami żywienia zbiorowego otwartego

W roku 2023 w ewidencji znajdowało się **142 obiekty żywienia zbiorowego otwartego**. Przeprowadzono w nich **116 kontroli sanitarnych**. Podczas **14 kontroli** stwierdzono niezgodności z obowiązującymi przepisami prawa, co stanowiło **12,1 %** wszystkich kontroli przeprowadzonych w tych zakładach. Za stwierdzone podczas kontroli uchybienia **14 osób ukarano grzywnami** w drodze

mandatów karnych na łączną kwotę **4000 zł**. Dodatkowo, w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni wydał **7 decyzji administracyjnych**, w tym **1 z rygorem natychmiastowej**

wykonalności, w związku ze stwierdzeniem bezpośredniego zagrożenia dla życia i zdrowia ludzkiego.

Do najczęściej powtarzających się nieprawidłowości stwierdzanych podczas kontroli sanitarnych należały:

- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny kontrolowanych pomieszczeń, urządzeń i sprzętu;
- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń i urządzeń;
- brak do wglądu aktualnych orzeczeń lekarskich z badań do celów sanitarno-epidemiologicznych pracowników pracujących w styczności z żywnością;
- wykorzystywanie do produkcji środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej tj.: po upływie daty minimalnej trwałości i po terminie przydatności do spożycia;
- niewłaściwe warunki przechowywania środków spożywczych.

7. Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego

- **Zakłady żywieniowe w placówkach oświatowo wychowawczych**

Na terenie podlegającym ocenie znajdowało się łącznie **128 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego w placówkach oświatowo wychowawczych** tj. szkoły, przedszkola i żłobki, w których zapewniono możliwość spożywania posiłków. W systemie cateringowym żywienie prowadziło **86 placówek**, natomiast w **42 placówkach** produkcja posiłków odbywała się w kuchni własnej. Ogółem przeprowadzono **98 kontroli sanitarnych**. W 1 zakładzie stwierdzono nieprawidłowości natury technicznej. W celu poprawy stanu sanitarno-technicznego wydano **1 decyzję administracyjną**, której wykonanie zweryfikowano podczas kontroli sprawdzającej.

- **Żywnienie w bursach, internatach i ośrodkach szkolno-wychowawczych**

W roku 2023 w ewidencji znajdowały się **3 obiekty** w których odbywało się przygotowywanie posiłków od surowca do gotowej potrawy. Wszystkie obiekty zostały skontrolowane – podczas czynności kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

- **Żywnienie w domach pomocy społecznej**

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni w roku 2023 znajdowały się **2 placówki** zapewniające całodienne wyżywienie dla przebywających w nich pensjonariuszy. Produkcja opiera się na przygotowaniu posiłków od surowca do gotowej potrawy.

Oba obiekty zostały skontrolowane. Łącznie w w/w grupie przeprowadzono **3 kontrole**, w tym 1 kontrolę interwencyjną wynikającą z otrzymanego powiadomienie RASFF dot. boczku wędzonego, w którym stwierdzono przekroczenie WWA.

- **Szpital powiatowy w Bochni**

W roku 2023 w ewidencji znajdowały się **2 obiekty** tj.: Blok żywieniowy Szpitala Powiatowego w Bochni oraz nowo zatwierdzony Zakład Opieki Leczniczej w Bochni. W bloku żywieniowym w Szpitalu prowadzona jest produkcja posiłków od surowca do gotowej potrawy. Posiłki podawane są pacjentom w opakowaniach jednorazowego użytku. Ponadto Blok żywieniowy w Szpitalu od 2023 prowadzi usługi cateringowe dla Zakładu Opieki Leczniczej w Bochni w zakresie dostarczania gotowych posiłków w opakowaniach zbiorczych własnym środkiem transportu. Ogółem przeprowadzono **3 kontrole**, w tym jedną planowaną.

- **Zakład Karny w Nowym Wiśniczu**

W ubiegłym roku w ewidencji znajdował się **1 obiekt**. W Zakładzie prowadzone było pełne żywienie. Przeprowadzono łącznie **2 kontrole** – 1 wynikającą z harmonogramu kontroli na rok 2023 oraz 1 kontrolę interwencyjną, w związku z sygnałem obywatelskim otrzymanym od osadzonego, a dotyczącym nieodpowiedniej jakości i gramatury posiłków oraz niewłaściwego ich podawania. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

- **Inne zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego**

W roku 2023 pod nadzorem Państwowego Inspektora Sanitarnego w Bochni znajdowało się **5 pozostałych zakładów żywienia zamkniętego**. W **1 obiekcie** prowadzona była pełna produkcja posiłków, natomiast w pozostałych żywienie na zasadzie cateringu. Ogółem przeprowadzono **2 kontrole**, podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości. W skontrolowanych w 2023 r. obiektach - 1 został zakwalifikowany jako niezgodny z wymaganiami sanitarnymi.

Wykres 22. Liczba obiektów niezgodnych w stosunku do liczby obiektów w ewidencji.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŻYWNOSCI

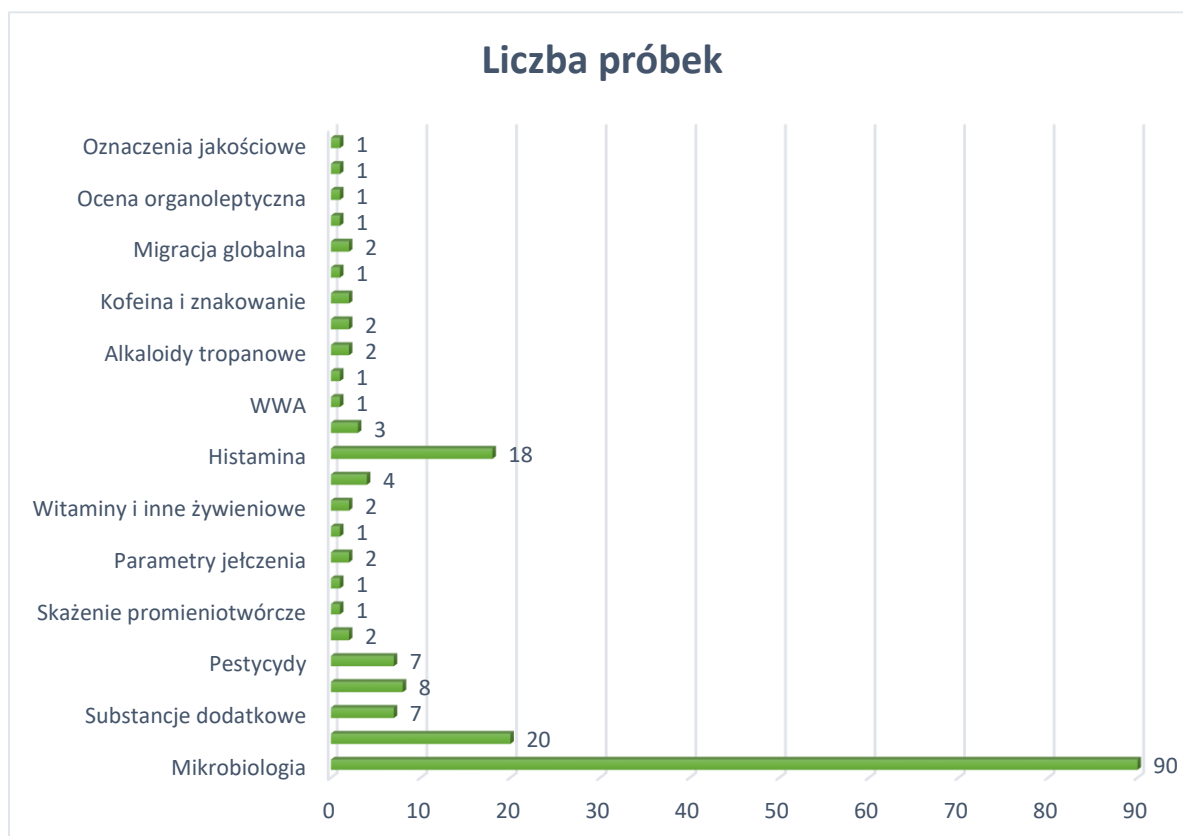
1. Jakość zdrowotna żywności

Jednym z najważniejszych obszarów działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ocena jakości zdrowotnej środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością poprzez pobór próbek do badań laboratoryjnych. W związku z powyższym realizowany jest opracowany na szczeblu centralnym, zgodnie z zasadami określonymi przez Komisję Europejską, plan poboru próbek żywności krajowej i importowanej.

W 2023 roku do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu pobrano **181 próbek żywności** (w roku 2022 – 175). **Zakwestionowano 2 próbki** żywności tj. próbki herbaty czarnej z powodu stwierdzenia przekroczenia zawartości metali ciężkich oraz alkaloidów pirolizydynowych. Żywność ta mogła stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów.

Wykres 23. Liczba próbek przebadanych w danym kierunku.

Wykres 24. Odsetek próbek niespełniających wymagań w latach 2016-2023.

2. Sygnały obywatelskie

W 2023 r. przyjęto **26 sygnałów obywatelskich**. Porównując do roku 2022 r. liczba sygnałów obywatelskich wzrosła o **7**. Wyżej wymienione interwencje dotyczyły następujących nieprawidłowości:

- niewłaściwych warunków sanitarno-higienicznych w sklepach, barach, restauracjach;
- braku ogólnej czystości i porządku;
- niewłaściwych warunków przechowywania artykułów spożywczych, w tym łatwo psujących się;
- niehigienicznych warunków sprzedaży artykułów spożywczych;
- sprzedaży artykułów po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, artykułów o niewłaściwej jakości zdrowotnej;
- braku orzeczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych;
- nieprawidłowej prezentacji i reklamy oraz jakości zdrowotnej suplementów diety.

Każda złożona interwencja została rozpatrzona w wyznaczonym terminie. We wskazanych obiektach przeprowadzono czynności kontrolne połączone z instruktażem. Część interwencji była zasadna i zarzuty się potwierdziły, w tych przypadkach przedsiębiorcy zostali ukarani mandatami karnymi. Spośród wpływających sygnałów obywatelskich część nie należała

do kompetencji i/lub właściwości miejscowej Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni, w związku z czym zostały przekazane do właściwych organów.

3. Nadzór nad jakością żywności wspólnie z Powiatowym Lekarzem Weterynarii, Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Wojskową Inspekcją Sanitarną.

1). W 2023 roku kontynuowano współpracę w związku z zawartym w 2018 roku porozumieniem pomiędzy Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Bochni, a Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Bochni. W ramach porozumienia pomiędzy w/w Inspekcjami sprawowano nadzór w zakresie żywności i żywienia nad **10 obiektami**. Aktualizacja listy obiektów do wspólnej kontroli odbywa

się 2 razy w roku. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni przekazuje wówczas Powiatowemu Lekarzowi Weterynarii w Bochni stosowne dokumenty celem weryfikacji. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni corocznie występuje do Powiatowego Lekarza Weterynarii w Bochni o przeprowadzenie wspólnych kontroli w zakładach produkujących żywność mieszaną tj. zawierającą produkty pochodzenia roślinnego i zwierzęcego będące pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej zgodnie z harmonogramem kontroli. W związku z powyższym wytypowano do wspólnej kontroli i skontrolowano 3 obiekty. W sumie w ramach współpracy przeprowadzono **7 kontroli**, w tym 4 związane eksportem środków spożywczych. Żadna z kontroli nie wykazała nieprawidłowości.

2). W 2023 roku w ramach współpracy między inspekcjami, w związku ze sprawowaniem nadzoru nad produkcją pierwotną przeprowadzono **4 wspólne kontrole** gospodarstw rolnych, pozyskujących artykuły pochodzenia roślinnego i wprowadzających je na zasadzie dostaw bezpośrednich. Podczas jednej z kontroli pobrano próbkę porzeczki czarnej do badań w kierunku oznaczenia pozostałości pestycydów. Nieprawidłowości i przekroczeń najwyższych dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń nie stwierdzono.

najwyższych dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń nie stwierdzono.

3). W ubiegłym roku przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni na wniosek Wojskowej Inspekcji Sanitarnej w Krakowie przeprowadzili wspólną kontrolę w obiekcie zaopatrującym Wojsko w środki spożywcze. W wyniku kontroli stwierdzono zaniżony stan techniczny obiektu w związku z czym wszczęto postępowanie administracyjne i wydano decyzję nakazującą usunięcie nieprawidłowości.

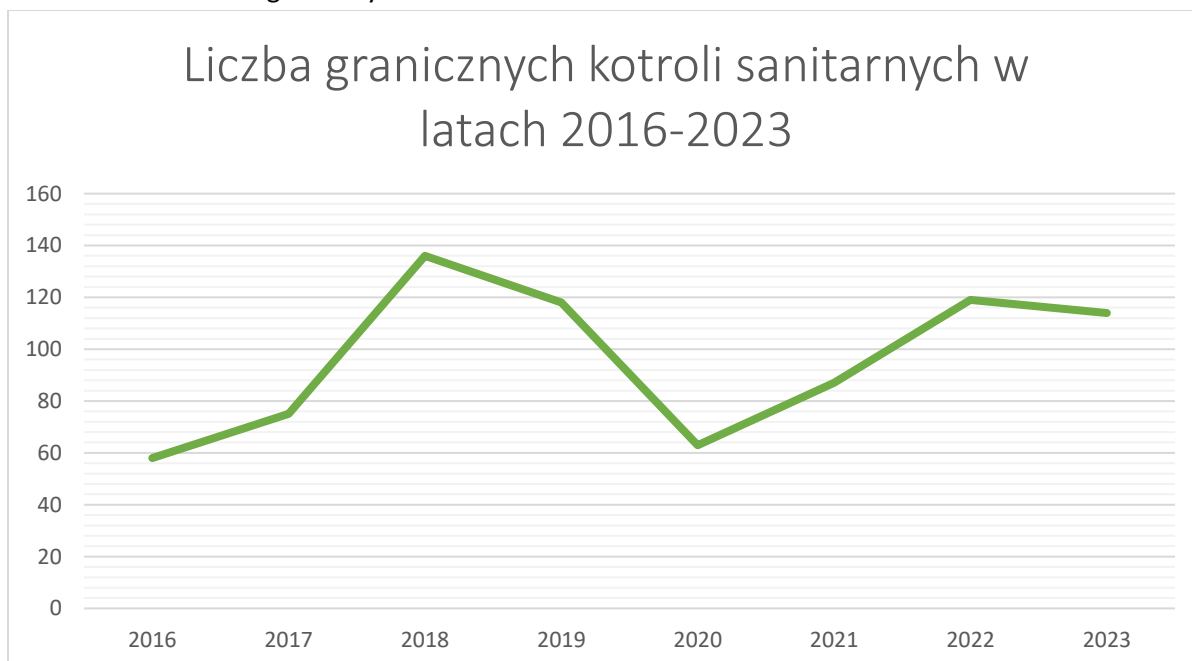
4. Graniczna kontrola sanitarna - Import – Export

W roku 2023 na terenie powiatu bocheńskiego przeprowadzono łącznie **114 granicznych kontroli** sanitarnych, z czego **5 kontroli** dotyczyło wywozu towarów do krajów trzecich (eksport), natomiast pozostałe **109 kontroli** dotyczyło przywozu towarów z krajów niebędących członkami Unii Europejskiej (import). Wśród asortymentu wysyłanego za granicę były głównie: kawa, wyroby garmażeryjne i dodatki do żywności. Wszystkie ocenione partie środków spożywczych i wyrobów spełniały wymagania w zakresie jakości zdrowotnej, wobec powyższego uzyskały świadectwa dopuszczenia do obrotu.

W roku 2023 w stosunku do lat poprzednich zauważa się niewielki spadek kontroli granicznych co obrazuje poniższy wykres:

Wykres 5. Liczba kontroli granicznych w latach 2016-2023.

5. System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach – RASFF

System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (*Rapid Alert System for Food and Feed, RASFF*) to system służący do wymiany informacji pomiędzy organami urzędowej kontroli żywności, paszy i materiałów do kontaktu z żywnością, potencjalnie niebezpiecznych dla zdrowia ludzi, zwierząt lub środowiskach i działaniach następczych prowadzonych w wyniku zidentyfikowania takich produktów.

W roku 2023 na terenie powiatu bocheńskiego na podstawie otrzymanych **42 zgłoszeń RASFF** przeprowadzono **76 kontroli** – **66 kontroli** w obiektach obrotu żywnością, **7 kontroli** w zakładach produkcyjnych oraz **3 kontrole** w zakładach żywienia zbiorowego otwartego i zamkniętego.

Podczas działań kontrolnych w obiektach, w których stwierdzono kwestionowane produkty, podjęto działania mające na celu zabezpieczenie oraz wdrożenie przez przedsiębiorców procedury związanej z ich wycofaniem.

Biorąc pod uwagę ilość powiadomień RASFF otrzymanych w roku 2022 nastąpił wzrost wpływających zgłoszeń.

Wykres 26. Liczba kontroli w poszczególnych grupach obiektów.

6. Wzmocniony nadzór nad obrotem grzybami

W okresie około jesiennym w związku ze wzmocnionym nadzorem nad obrotem grzybami świeżymi, mrożonymi i suszonymi podjęto działania kontrole w obecności przedstawicieli Straży Miejskiej na Placu Targowym Gazaris.

Powyższe działania dotyczyły identyfikacji w zakresie pochodzenia produktów oraz dokumentacji potwierdzającej dopuszczenie do obrotu. W toku prowadzonych działań kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości. W trakcie czynności kontrolnych pouczono o konieczności przestrzegania przepisów podczas sprzedaży grzybów. Ponadto w ramach pogłębiania świadomości dot. zagrożeń związanych ze spożyciem grzybów przekazano ulotki informacyjne o zatruciach grzybami.

W ramach działalności edukacyjnej na stronie internetowej Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni umieszcza się na bieżąco informację, w tym dotyczące bezpiecznego obrotu grzybami oraz możliwości skorzystania z porad klasyfikatora dostępnego w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bochni.

7. Zatrucia pokarmowe

W roku 2023 przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni Oddziału Higieny Żywności i Żywienia uczestniczyli w 3 dochodzeniach epidemiologicznych, w związku ze zgłoszonymi podejrzeniami zatruc pokarmowych w następujących zakładach:

- stołówka w systemie cateringowym w klubie dziecięcym;
- stołówka w systemie cateringowym w żłobku;
- gospodarstwie agroturystycznym.

W związku ze zgłoszeniami przeprowadzono czynności kontrolne mające na celu odnalezienie źródła zakażenia. Biorąc pod uwagę fakt, iż żywienie w 2 obiektach odbywało się na zasadzie cateringu dostarczanego przez firmy znajdujące się na terenie powiatu wielickiego i brzeskiego przekazano stosowne informację. Podczas czynności kontrolnych w obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości.

W wyniku przeprowadzonej kontroli w Gospodarstwie agroturystycznym stwierdzono nieprawidłowości za które nałożono mandat karny. Podczas czynności kontrolnych pobrana została próbka wody, której wynik uniemożliwiał jej wykorzystywanie m.in. do celów spożywczych. Mając na uwadze powyższe wydano decyzje nakazującą unieruchomienie obiektu do czasu doprowadzenia wody do właściwej jakości zdrowotnej. Właściciel obiektu usunął stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości oraz przedłożył prawidłowy wynik badania wody, a przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni przeprowadzili kontrolę, podczas której stwierdzono wykonanie w/w decyzji. W związku z powyższym zakład mógł wznowić swoją działalność.

W żadnym z obiektów nie pobrano próbek żywieniowych w związku z brakiem ich dostępności w trakcie przeprowadzania czynności kontrolnych.

Biorąc pod uwagę zgłaszane podejrzenia zatruc pokarmowych w/w obiekty objęto szczególnym nadzorem sanitarnym.

8. Działania w związku z ASF – Afrykański Pomór Świń

W związku z zagrożeniem i przypadkami wystąpienia Afrykańskiego Pomoru Świń, od sierpnia 2016 r. do chwili obecnej w czasie przeprowadzanych kontroli sanitarnych szczególnie zwraca się uwagę na pochodzenie surowców i produktów pochodzenia zwierzęcego oraz weryfikuje się czy dostawca/producent znajduje się pod nadzorem Państwowego Lekarza Weterynarii,

gdyż główne przyczyny ognisk ASF w Polsce są następujące:

- nielegalny handel chorymi świniami;
- wprowadzenie do gospodarstwa tkanek (tuszy) dzików lub świń zanieczyszczonych wirusem ASF (masarze – właścicielami chlewni);
- bezpośredni kontakt między ludźmi i sprzętem z gospodarstw zanieczyszczonych wirusem, a gospodarstwami wolnymi od tej choroby;
- zanieczyszczona ASFV słoma;
- bezpośredni kontakt świń z dzikami lub ich odchodami.

Na terenie powiatu bocheńskiego nie stwierdzono w sprzedaży mięsa i produktów mięsnych niewiadomego pochodzenia podejrzanego o zakażenie ASF.

9. Wzmóżony nadzór nad wypoczynkiem zimowym i letnim dzieci i młodzieży

W ramach nadzoru nad wypoczynkiem letnim i zimowym dzieci i młodzieży w 2023 r. łącznie przeprowadzono **23 kontrole** sanitarne w ramach form wyjazdowych i form w miejscu zamieszkania – **3 kontrole** podczas wypoczynku zimowego oraz **20 kontroli** podczas wypoczynku letniego. Zwracano uwagę na bezpieczeństwo żywieniowe odpoczywających dzieci i młodzieży w szczególności weryfikowano higienę przygotowywania posiłków oraz jakość zdrowotną używanych surowców, w tym ich identyfikowalność, terminy przydatności do spożycia i warunki przechowywania żywności, a także poprawność tworzonego jadłospisu.

Podczas czynności kontrolnych przekazywano informacje połączone z instruktażem na temat skutecznego mycia rąk, zachowania higieny podczas sporządzania i wydawania posiłków oraz zachowania ciągu chłodniczego. Uświadamiano, iż żywienie grup szczególnie wrażliwych jakimi są dzieci i młodzież powinno być opatrzone szczególnym reżimem w zakresie zachowania higieny.

Kontrole prowadzone w placówkach wypoczynku wykazały, iż organizatorzy zadbali o bezpieczne i higieniczne warunki żywienia uczestników – nie odnotowano zatruc pokarmowych. Dokonywano analizy przebiegu wypoczynku, a dane uzyskane podczas kontroli przekazywano terminowo na odpowiednich formularzach.

W związku z nadzorem nad bezpieczeństwem żywienia w okresie wzmóżonego ruchu turystycznego zwiększono nadzór nad zakładami małej gastronomii i żywienia zbiorowego zamkniętego – ogółem skontrolowano 34 obiekty. W 1 obiekcie stwierdzono nieprawidłowości natury technicznej w związku z czym wszczęto postępowanie administracyjne i wydano decyzje nakazującą ich usunięcie. Ponadto w związku z sygnałem obywatelskim przeprowadzono 1 kontrolę w obiekcie małej gastronomii, którego zasadność nie została potwierdzona.

10. Wzmoczony nadzór nad siecią supermarketów i hipermarketów

W roku 2023 w związku z sygnałem obywatelskim przeprowadzono **5 kontroli** interwencyjnych w zakresie nieprawidłowego przechowywania żywności, w szczególności wód butelkowych w sieci supermarketów. Podczas czynności kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przechowywania środków spożywczych.

Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni prowadzi bieżący nadzór nad przechowywaniem wód butelkowych oraz napojów w punktach obrotu i magazynowania w obiektach obrotu żywnością dane dotyczące powyższych kontroli przekazywane są terminowo na odpowiednich formularzach. W roku 2023 nie stwierdzono nieprawidłowości w w/w zakresie.

W związku ze zgłaszanymi nieprawidłowościami dot. żywności pochodzącej z krajów Unii Europejskiej oraz krajów trzecich wprowadzanych do obrotu w super- i hipermarketach przeprowadzono **32 kontrole**. Podczas czynności kontrolnych szczególną uwagę zwracano na identyfikację produktów, warunki sprzedaży i przechowywania żywności, daty trwałości, oceny dokumentacji towarzyszącej. Kontrole nie wykazały naruszeń obowiązujących przepisów. Dane uzyskane podczas kontroli przekazywano terminowo na odpowiednich formularzach.

11 Nadzór nad produkcją i sprzedażą żywności w jednostkach systemu oświaty

W ubiegłym roku w obiektach będących pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni prowadzących działalność w zakresie produkcji lub sprzedaży żywności w jednostkach systemu oświaty przeprowadzono w sumie **61 kontroli**. Podczas czynności kontrolnych szczególną uwagę zwracano na spełnianie wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia z 26 lipca 2016 r. w sprawie grupy środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełnić środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach, poprawność tworzonych jadłospisów oraz ich dostępność do wglądu dla rodziców. Podczas czynności kontrolnych w w/w zakresie nie stwierdzono niezgodności. Jednakże jedna kontrola wykazała zaniżony stan sanitarno-techniczny obiektu, w związku z czym wszczęto postępowanie administracyjne i wydano decyzję nakazującą usunięcie nieprawidłowości, której wykonanie stwierdzono podczas kontroli sprawdzającej.

12. Igrzyska Europejskie Kraków – Małopolska 2023

W związku z organizacją Igrzysk Europejskich na terenie małopolski, kontrolą sanitarną objęto obiekty żywieniowo-żywnościowe w których możliwe było zarówno zakwaterowanie jak i żywienie klientów. Podczas czynności kontrolnych zwracano szczególną uwagę na stan sanitarno-higieniczny, warunki przygotowania, przechowywania, jak i podawania żywności

oraz terminy przydatności dla surowców i półproduktów. Przeprowadzono łącznie 22 kontrole, podczas których nałożono 6 mandatów karnych za brak czystości, dostępność produktów po terminie przydatności oraz brak aktualnych zaświadczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych. W związku z zaniżonym stanem sanitarno-technicznych wydano decyzję administracyjną dotyczącą jego poprawy.

13. Suplementy diety

W ubiegłym roku szczególną uwagę zwrócono na produkty wprowadzane do obrotu jako suplementy diety. Dokonywano bieżącego przeglądu stron internetowych poprzez które odbywa się sprzedaż w/w środków spożywczych. Ponadto na bieżąco weryfikowano Rejestr produktów objętych powiadomieniem o pierwszym wprowadzeniu do obrotu pod kątem postępowań Głównego Inspektora Sanitarnego toczonych względem produktów wprowadzanych do obrotu przez podmioty prowadzące działalność na terenie powiatu bocheńskiego.

Ponadto podczas czynności kontrolnych w obiektach stacjonarnych oferujących do sprzedaży suplementy diety oceniano prawidłowość oznakowania powyższych środków spożywczych.

W wyniku w/w działań wydano decyzje administracyjną nakazującą wstrzymanie wprowadzania do obrotu suplement diety, do czasu zakończenia postępowania rozpoczętego przez Głównego Inspektora Sanitarnego. W związku w powyższym podmiot podjął decyzję o zaprzestaniu wprowadzania produktu do obrotu.

14. Owoce miękkie

W roku 2023 prowadzono wzmożone działania kontrolne w odniesieniu do warunków sprzedaży owoców miękkich. Przeprowadzono **7 kontroli**, podczas których szczególną uwagę zwracano na warunki sprzedaży oraz pochodzenie owoców miękkich. Celem kontroli było również pogłębienie świadomości sprzedających dotyczącej prawidłowego oferowania do sprzedaży produktów w sprzedaży luzem, w tym owoców i warzyw. Działania odbywały się na lokalnych placach targowych oraz w hurtowniach owocowo-warzywnych. Podczas czynności kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

15. Zboże Ukraina

W związku ogólnopolskimi problemami wynikającymi z importu zboża z Ukrainy – przekazywano cotygodniowe raporty dot. kontroli realizowanych we współpracy z organami Krajowej Administracji Skarbowej. Ponadto w ramach bieżącego nadzoru nad obiektami wykorzystującymi do produkcji mąkę, każdorazowo weryfikowano jej pochodzenie. Podczas w/w działań nie stwierdzono nieprawidłowości.

16. Działalność edukacyjno-oświatowa

W 2023 r. prowadzono działalność edukacyjną. Wzmocniono działania edukacyjne w zakresie produkcji pierwotnej i rolniczego handlu detalicznego. Przeprowadzone zostało szkolenie mające na celu powiększenie świadomości dotyczącej prowadzenia tego typu działalności.

Skierowane zostały pisma do Urzędów Gmin i Miast w celu rozpowszechnienia informacji dot.

konieczności rejestracji podmiotów prowadzących produkcję pierwotną i sprzedaż produktów rolnych. W celu propagowania wiedzy dotyczącej prowadzenia tego rodzaju działalności na stronie internetowej publikowane były stosowne informacje.

Ponadto podczas bieżących kontroli u producentów produkcji pierwotnej i prowadzących rolniczy handel detaliczny prowadzono działania edukacyjne m.in. w zakresie konieczności wykonywania działań zgodnie z GHP/GMP.

Prowadzona też była działalność w zakresie udzielania stronom porad w zakresie przepisów i wytycznych dotyczących prowadzenia produkcji pierwotnej.

Przeprowadzono prelekcje o tematyce zasad zdrowego żywienia, podczas której instruowano jak ważna w życiu każdego człowieka jest dbałość o dobieranie właściwych produktów, a eliminowanie innych. Właściwa dieta wpływa na jakość naszego życia. Szkolenie było skierowane do grupy osób zajmujących się okazjonalną produkcją żywności.

Podczas czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach żywienia grup wrażliwych każdorazowo udzielano instruktażu dotyczącego m.in. higieny produkcji, sposobu żywienia grup wrażliwych, zasad układania jadłospisów z uwzględnieniem aktualnych norm żywienia oraz konieczności informowania o obecnych w posiłku alergenach.

W ramach prowadzonych czynności kontrolnych w stołówkach oraz sklepikach szkolnych prowadzono edukację w zakresie konieczności stosowania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 roku w sprawie grupy środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełnić środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

W roku 2023 w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bochni we współdziałaniu Sekcji Żywienia i Żywności zorganizowano spotkanie dla dzieci ze Szkoły nr 4 w Bochni. Spotkanie miało funkcję edukacyjną. Dzieci zapoznały się z zakresem działalności poszczególnych sekcji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bochni. Ponadto podczas spotkania dzieci dowiedziały się jak prawidłowo kompletować posiłki i jak ważne jest nawadnianie organizmu. Ponadto dzieci uczestniczące w spotkaniu otrzymały materiały edukacyjne.

Każdorazowo podczas czynności kontrolnych udzielano instruktażu m.in. w zakresie przestrzegania zasad GHP/GMP oraz dokumentacji HACCP. Prowadzona też była działalność w zakresie udzielania stronom porad w zakresie przepisów i wytycznych dotyczących spraw związanych z żywnością i żywieniem. W ramach działalności edukacyjnej na stronie internetowej Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni umieszcza się na bieżąco informację w celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności, w tym produkowanej i oferowanej do sprzedaży na terenie powiatu.

Podsumowanie

Stan sanitarno-higieniczny zakładów żywnościowo-żywnościowych, zlokalizowanych na terenie powiatu bocheńskiego ocenia się jako akceptowalny.

W 2023 roku w zakładach żywnościowo-żywnościowych nieznacznie wzrósł procent kontroli kwestionowanych (5,0 %) w stosunku do roku 2022 (4,5 %) oraz procent wydanych decyzji administracyjnych w stosunku do liczby przeprowadzonych kontroli tj. z 1,4% w 2022r. (liczba kontroli 885) na 1,8 % w 2023 r. (liczba kontroli 915).

Lekki wzrost odsetka stwierdzanych nieprawidłowości mógł wynikać ze wzrostu liczby przeprowadzonych kontroli kompleksowych w zamkniętych na czas pandemii obiektami żywienia zbiorowego otwartego. Po zakończeniu jej zakończeniu wzmożono nadzór nad w/w grupą.

Pomimo usterek stwierdzanych w trakcie prowadzenia urzędowych kontroli, stan higieniczno-sanitarny nadzorowanych obiektów nie uległ znacznemu pogorszeniu, w dalszym ciągu wymaga od wszystkich podmiotów gospodarczych działań naprawczych, a od organów kontroli urzędowych systematycznego nadzoru.

Wśród pobranych do badań laboratoryjnych prób żywnościowych w 2023 r. 2 były kwestionowane.

Ocenione partie środków spożywczych spełniały wymagania w zakresie jakości zdrowotnej, wobec powyższego uzyskały świadectwa dopuszczenia do obrotu.

Mając na uwadze konieczność stałej poprawy bezpieczeństwa produkowanej i sprzedawanej żywności Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni prowadzi wzmożoną działalność edukacyjną by zwiększać świadomość osób zajmujących się produkcją i wprowadzaniem do obrotu żywności. Nadrzędnym celem Instytucji pozostaje zapewnienie nadzoru nad ciągłym wzrostem jakości i bezpieczeństwa oferowanych środków spożywczych.

ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

1. Obszar działania Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego

Głównym zadaniem realizowanym w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest egzekwowanie przepisów sanitarno-zdrowotnych, począwszy od fazy projektowej miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, poprzez opiniowanie dokumentacji projektowej, skończywszy na odbiorze, czyli dopuszczeniu do użytkowania obiektów pod kątem spełnienia wymagań higieniczno-sanitarnych.

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny uczestniczy również m.in. w postępowaniach dotyczących konieczności przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko, a także opiniuje warunki realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – w sytuacjach, jeżeli takie postępowanie jest przeprowadzane. Wydaje też opinie dot. spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych dla poszczególnych obiektów budowlanych oraz uzgadnia dokumentacje projektowe pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.

Obszar działalności zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w 2023r. obejmował w szczególności następujące zadania:

2. Opiniowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin

W 2023r. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny wydał **13** opinii uzgadniających zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektów dokumentów dotyczących strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w związku z art. 53 i art. 58 *Ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*

(tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r., poz. 1094 z późn.zm.).

W **1** przypadku uzgodniono pozytywnie odstępnie od przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla projektu zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy (dot. jednej wsi).

Ponadto opiniowano projekty dokumentów procedowane w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wraz z towarzyszącymi im prognozami oddziaływania na środowisko w trybie art. 54 ust. 1 w/w ustawy.

Wydano **1** opinię dotyczącą zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, oraz **14** opinii dotyczących projektów zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W **1** przypadku tut. Inspektor Sanitarny przekazał sprawę do MPWIS w Krakowie, celem załatwienia zgodnie z kompetencją, z uwagi na wniesienie podania na zasadach określonych w art. 17 pkt 6 lit. a tiret siódme *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (t.j. Dz.U. 2023r., poz. 977) z późn.zm.). W **1** przypadku tutejszy Inspektor Sanitarny poinformował Wnioskodawcę, iż z uwagi na brak uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, brak jest podstaw do zajęcia stanowiska w sprawie zaopiniowania przedłożonego projektu zmiany MPZP wraz z przedłożoną prognozą. Poinformowano także, iż w pierwszej kolejności należy wystąpić do tut. Inspektora o stanowisko w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie, a następnie w trybie art. 54 ust. 1 *Ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r., poz. 1094 z późn.zm.) – zwrócić się o zaopiniowanie projektu zmiany MPZP wraz z prognozą.

W **1** przypadku po zawiadomieniu o podjęciu przez Radę Gminy uchwały o przystąpieniu do zmiany Studium uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, tut. Inspektor przedstawił swoje uwagi i wnioski dotyczące planowanych zmian.

3. Wydawanie opinii w sprawie konieczności opracowania i zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Działając w oparciu o kompetencje wynikające z *Ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r., poz. 1094 z późn.zm.), w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 1839 z późn.zm.) – Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny **17** razy opracował stanowisko, dotyczące zapytania o potrzebę przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia, a w przypadku takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

W ramach postępowania dotyczącego oceny oddziaływania na środowisko analizowano oraz oceniono głównie bezpośredni i pośredni wpływ każdego przedsięwzięcia na zdrowie i warunki życia ludzi zamieszkujących w ich sąsiedztwie. W ramach oceny dążono do zapobiegania oraz jak największej minimalizacji mogących wystąpić negatywnych oddziaływań na środowisko, tak aby projektowane inwestycje nie powodowały zagrożenia i uciążliwości dla ludzi przebywających w pobliżu, zarówno na etapie realizacji, jak i eksploatacji. Szczególny nacisk położono na ochronę zdrowia ludzi przed zanieczyszczeniami powietrza, hałasem i drganiami oraz zanieczyszczeniami wody pitnej i gleby. Podczas opiniowania dokumentów zwracano uwagę na odpowiednią organizację i prowadzenie prac budowlanych, stosowanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych chroniących przed nadmierną emisją zanieczyszczeń do środowiska w fazie budowy, a także w fazie eksploatacji planowanych przedsięwzięć.

W 15 przypadkach Organy prowadzące postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, po przekazaniu przez Wnioskodawcę uzupełnień Karty Informacyjnej danego przedsięwzięcia, przekazywały w/w uzupełnienia tut. Inspektorowi celem zapoznania się oraz ewentualnej weryfikacji wcześniej zajętego stanowiska w sprawie. Po zapoznaniu się z całością dokumentacji wydano 15 pism podtrzymujących stanowiska Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni zawarte w wydanych wcześniej opiniach. W 5 przypadkach wezwano Organy zasięgające opinii do uzupełnienia wniesionego podania o brakujące dokumenty (wypis i wyrys z MPZP, podpis autora karty informacyjnej). W 3 przypadkach wezwano także do uzupełnienia przedłożonych kart Informacyjnych o brakujące informacje konieczne do rozstrzygnięcia sprawy i zajęcia stanowiska, bądź do wyjaśnienia rozbieżności zawartych we wniosku Wójta kierowanym do tut. Inspektora, a przedłożoną kartą informacyjną dotyczącą przedsięwzięcia objętego wnioskiem.

4. Uzgadnianie środowiskowych uwarunkowań dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

W 2023r. wydano 5 opinii dotyczących warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Przedmiotowe opinie dotyczyły przedsięwzięć takich jak: rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków; budowa instalacji do produkcji, magazynowania i dystrybucji zielonego wodoru wraz z infrastrukturą; budowa biogazowni rolniczej o mocy do 1 MWe wraz z infrastrukturą; Budowa zakładu produkcji olejów i karbonizatu z gum i tworzyw sztucznych; Rozbudowa fermy drobiu.

Ponadto w 10 przypadkach po przeanalizowaniu przesłanych uzupełnień raportów oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, tut. Inspektor po zapoznaniu się z całością dokumentacji spraw – wydał 10 pism podtrzymujących stanowiska zawarte we wcześniej wydanych opiniach uzgadniających warunki realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W 2 przypadkach wezwano także do uzupełnienia przedłożonych dokumentów, poprzez przedłożenie wypisu i wyrysu z MPZP.

5. Uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacji projektowej

W 2023r. dokonano **4 uzgodnień** pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacji projektowej. Przedmiotowe uzgodnienia w 2 przypadkach dotyczyły przyjętych rozwiązań projektowych dotyczących budowy oczyszczalni ścieków, w 1 przypadku – budowy sieci kanalizacji sanitarnej i w 1 – Punktu Aptecznego.

W **1** przypadku wezwano także Inwestora do usunięcia braków w przedłożonej dokumentacji projektowej oraz złożenia niezbędnych wyjaśnień dotyczących projektowanego przedsięwzięcia, mających wpływ na załatwienie sprawy. 3 przedłożone projekty uzgodniono w zakresie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych - bez zastrzeżeń, w jednym przypadku wydano natomiast opinię z zastrzeżeniami.

6. Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych

W 2023r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni uczestniczył w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych – zarówno tych nowo wybudowanych, jak też obiektów przebudowywanych, rozbudowywanych i adaptowanych – zmieniających dotychczasowe przeznaczenie lub użytkowanie.

Zgodnie z kompetencją wynikającą z art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. prawo Budowlane uczestniczo w dopuszczeniu do użytkowania **44** obiektów budowlanych (po zakończeniu budowy, rozbudowy bądź przebudowy). W większości przypadków kontrole wykazały zgodność realizacji inwestycji z projektem budowlanym i przepisami w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. W części obiektów kontrolowanych wykazano uchybienia, które nie zagrażały zdrowiu i życiu ludzi i były możliwe szybko do usunięcia. Wówczas pozytywna opinia stwierdzająca zgodność realizacji inwestycji z projektem budowlanym w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych wydawana była po przedłożeniu pisemnej informacji Inwestora o usunięciu stwierdzonych nieprawidłowości (w przypadku 1 lub 2 nieprawidłowości), lub też w przypadku stwierdzenia podczas kontroli większej liczby uchybień – po dokonaniu kontroli sprawdzającej obiektu, która potwierdziła ich usunięcie.

W **10** przypadkach ze względu na charakter inwestycji bądź zakres wykonanych prac (np.: przepust pod drogą, most na rzece, wiata, boisko sportowe) tut. Inspektor informował pisemnie Inwestora, iż nie przewiduje w ustawowym terminie podjęcia czynności kontrolnych mających na celu potwierdzenie zgodności realizacji przedmiotowej inwestycji z zatwierdzonym projektem budowlanym, a tym samym zajęcia stanowiska o którym mowa w art. 56 ust. 1 *Ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz. U. z 2023r., poz. 682 z późn.zm.), w celu umożliwienia Inwestorowi złożenia wniosku o udzielenie pozwolenia na użytkowanie bądź zawiadomienia o zakończeniu budowy Organom Nadzoru Budowlanego.

Na warunkach wynikających m.in. z ustawy z dnia 5 grudnia 2008 o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi - pozytywnie zaopiniowano stan sanitarny w **8** zakładach, które specjalizują się w usługach fryzjerskich oraz kosmetycznych (4 – zakłady kosmetyczne, 4 – zakłady fryzjerskie). W jednym przypadku wydane pismo dotyczyło możliwości przeznaczenia lokalu na Salon Masażu Relaksacyjnego, w którym zawarto wytyczne dla tego typu działalności.

Opiniowano także placówki opieki nad dziećmi - **1** Niepubliczne Przedszkole, **1** Niepubliczny Żłobek, **1** lokal przeznaczony na placówkę dydaktyczną do zajęć praktycznych. W **2** przypadkach wydane opinie dotyczyły możliwości przeznaczenia kontrolowanych pomieszczeń do tymczasowej organizacji zajęć lekcyjnych, funkcjonujących jako pomieszczenia zastępcze (do czasu zakończenia termomodernizacji budynku szkoły oraz do czasu oddania do użytkowania nowego budynku Przedszkola). Ponadto na wniosek stron opiniowano **1** lokal przeznaczony na punkt apteczny oraz **1** obiekt przeznaczony na działalność sklepu medycznego. W obydwu przypadkach wydano opinie z zastrzeżeniami.

Działając na wniosek Stron i w odniesieniu do wymagań określonych m.in. *Ustawie o bezpieczeństwie żywności oraz w rozporządzeniu WE Nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29.04.2004r. w sprawie higieny środków spożywczych* wydano **26** opinii dla zakładów żywnościowo żywnościowych. W grupie tej znalazły się: 4 zakłady produkcyjne, 15 sklepów, 5 obiektów gastronomicznych oraz 1 zmywalnia naczyń stołowych przy stołówce szkolnej i 1 kuchnia szkolna.

Działając na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1, art. 22 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 o działalności leczniczej (tj. Dz.U. z 2022, poz. 633 z późn.zm.) zaopiniowano także warunki ogólnoprzestrzenne, sanitarne i instalacyjne jakie zapewniono dla pomieszczeń **2** gabinetów lekarskich (gabinet stomatologiczny, gabinet medycyny pracy).

7. Współpraca z organami administracji państwowej i samorządowej

Pion zapobiegawczego nadzoru sanitarnego prowadził działania w zakresie współpracy w trakcie działalności opiniodawczej oraz przy dopuszczaniu do użytkowania obiektów zarówno z nadzorami bieżącymi tutaj. Stacji, jak również z Organami Administracji Samorządowej, Nadzorem Budowlanym czy Komendą Państwowej Straży Pożarnej.

8. Działania o charakterze konsultacyjnym i prewencja sanitarna

Integralnym elementem działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego było prowadzenie poradnictwa sanitarnego w zakresie szeroko pojętej prewencji sanitarnej, jak również bieżące konsultacje koncepcji projektowych, dokonywane wspólnie z zainteresowanymi stronami – projektantami i inwestorami, które prowadzone są na etapie poprzedzającym ich późniejsze, formalne przedłożenie do uzgodnienia przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni. Podstawową zaletą takiej formy poradnictwa jest możliwość uniknięcia przez zainteresowanych zastosowania wadliwych rozwiązań

projektowych, również takich które poprzez rażące naruszenie wymagań higieniczno-zdrowotnych, czy też uznanych i obowiązujących w praktyce projektowej standardów sanitarnych, powodowałyby niemożność ich pozytywnego uzgodnienia przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a w konsekwencji powyższego rodziły niepotrzebną zwłokę czasową na etapie ubiegania się przez inwestora o uzyskanie pozwolenia na budowę.

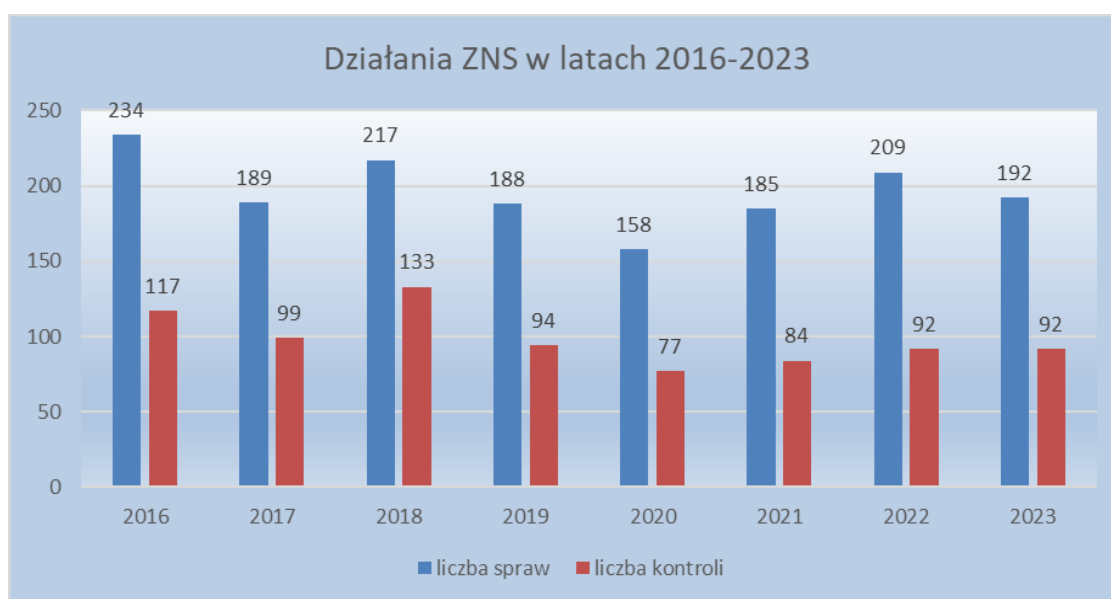
Podsumowanie

Łącznie w 2023r. w związku z prowadzonymi postępowaniami w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przeprowadzono **92 kontrole** sanitarne oraz zajęto **192 stanowiska**. Dla porównania poniżej przedstawiono liczbę kontroli oraz zajętych stanowisk w latach 2016 - 2023.

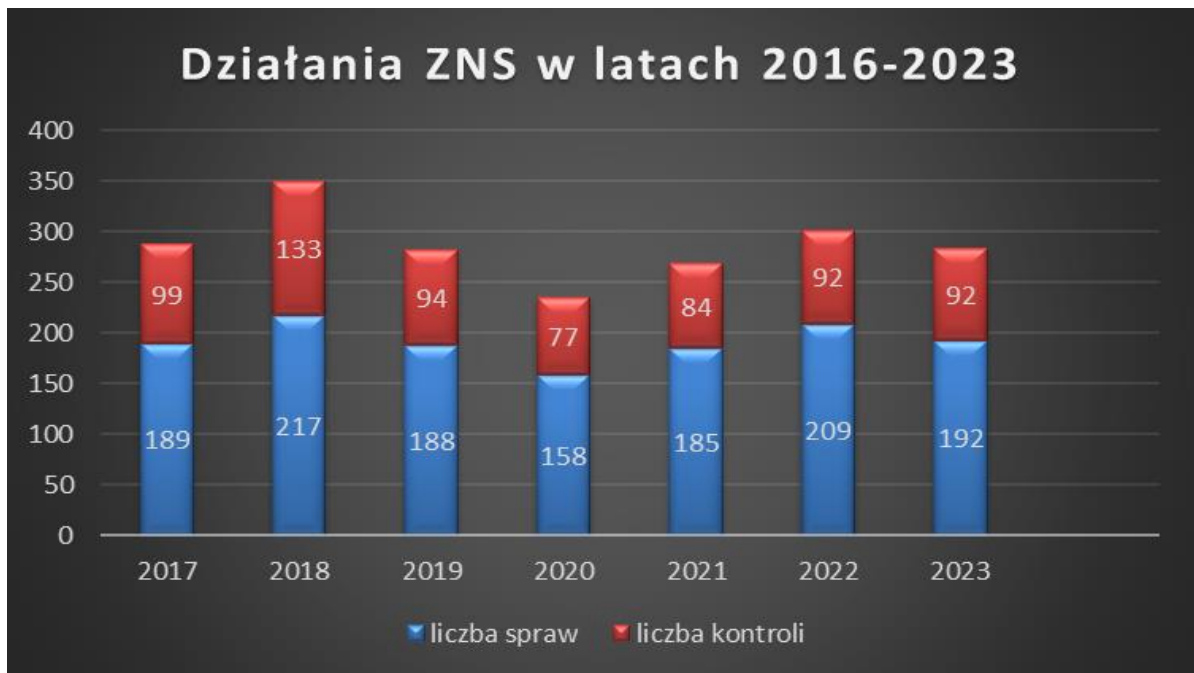
ROK	Liczba zajętych stanowisk	Liczba kontroli
2016	234	117
2017	189	99
2018	217	133
2019	188	94
2020	158	77
2021	185	84
2022	209	92
2023	192	92

Na poniższych wykresach przedstawiono obrazowo działania ZNS w latach 2016-2023 z rozdziałem na liczbę spraw i liczbę kontroli (wykres 27) oraz sumaryczną ich wartość (wykres 28 i wykres 29).

Wykres. 27

Wykres 28

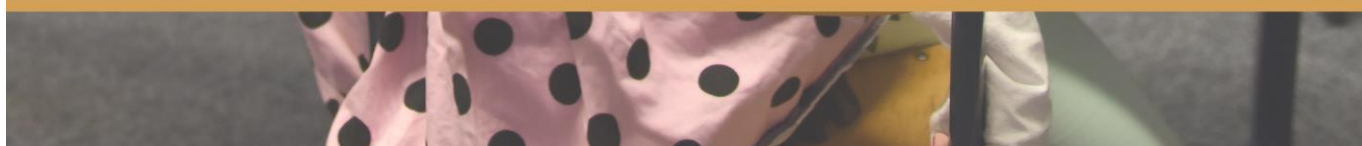

Wykres 29.

**HIGIENA PROCESÓW NAUCZANIA, WYCHOWANIA
ORAZ ODPOCZYNKU I REKREACJI
DZIECI I MŁODZIEŻY**

1. Nadzór nad warunkami sanitarnymi w placówkach dla dzieci i młodzieży

W 2023 w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu bocheńskiego znajdowało się ogółem 176 placówek opieki, wychowania, nauki oraz wypoczynku i rekreacji wraz z ich obiektami.

Katalog placówek objętych nadzorem obejmował:

- żłobki/kluby dziecięce,
- przedszkola,
- szkoły wszystkich typów w tym szkoły podstawowe, licea, zespoły szkół, szkoły wyższe,
- placówki wsparcia dziennego,
- placówki wychowania pozaszkolnego,
- placówki z pobytem całodobowym, np. bursy i internaty, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- placówki rekreacyjne, np. schroniska młodzieżowe.

W 2023 r. pracownik pionu Higieny Dzieci i Młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu bocheńskiego przeprowadził **151 kontroli sanitarnych w 147 placówkach** oraz ich obiektach, z których korzystało łącznie 18481 dzieci i młodzieży. Niektóre obiekty skontrolowano więcej niż 1 raz w roku z uwagi m.in. na kontrole interwencyjne. Ponadto prowadzono kontrole sezonowe (*kontrole turnusów wypoczynku dzieci i młodzieży zima/lato*) w liczbie 57 (95 % turnusów zarejestrowanych w bazie MEN). Łącznie w 2023 roku przeprowadzono **208 kontroli sanitarnych**.

W roku 2022 wykonanych było 150 kontroli w 145 placówkach, w których kształciło się 25274 uczniów. Ponadto prowadzono kontrole sezonowe (*kontrole turnusów wypoczynku dzieci i młodzieży zima/lato*) w liczbie 53 (98 % turnusów zarejestrowanych w bazie MEN). Łącznie w 2022 roku przeprowadzono **203 kontrole sanitarne**.

2. Stan sanitarny budynków lub ich części, w których funkcjonują placówki opieki, wychowania i nauczania dla dzieci i młodzieży.

W 2023 roku w ramach przeprowadzonych czynności kontrolnych w placówkach nauczania i wychowania dzieci i młodzieży stwierdzono nieprawidłowości natury sanitarnej ogółem w 1 placówce, co stanowi 0,7 % spośród 147 skontrolowanych placówek. Wykazano uchybienia wyłącznie w zakresie sanitarno-higienicznym. Ponadto w 2 placówkach po zapoznaniu się z wynikami badania ciepłej wody użytkowej pobranej w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy obiektu w celu wykrycia obecności bakterii Legionella sp. z budynku stwierdzono wysokie skażenie ciepłej wody użytkowej pałeczkami Legionella w instalacji wewnętrznej budynku. Natomiast w 3 innych placówkach stwierdzono średnie skażenie ciepłej wody użytkowej pałeczkami Legionella w instalacji wewnętrznej budynku.

Dla porównania w 2022 roku na 145 skontrolowanych placówek nauczania i wychowania nie stwierdzono placówek o zaniżonym stanie sanitarnohigienicznym i technicznym. Oceniono, iż wyłącznie w złym stanie technicznym oraz w złym stanie zarówno higieniczno-sanitarnym, jak i technicznym nie było żadnej placówki.

W przypadku ujawnienia nieprawidłowości w trakcie kontroli w celu ich wyeliminowania został nałożony obowiązek usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w drodze decyzji administracyjnej. Wykonanie obowiązku zostało wyegzekwowane poprzez kontrolę sprawdzającą w tym samym roku. Natomiast w przypadku stwierdzenia wysokiego skażenia ciepłej wody użytkowej pałeczkami Legionella w instalacji wewnętrznej budynku nakazywano w drodze decyzji (której

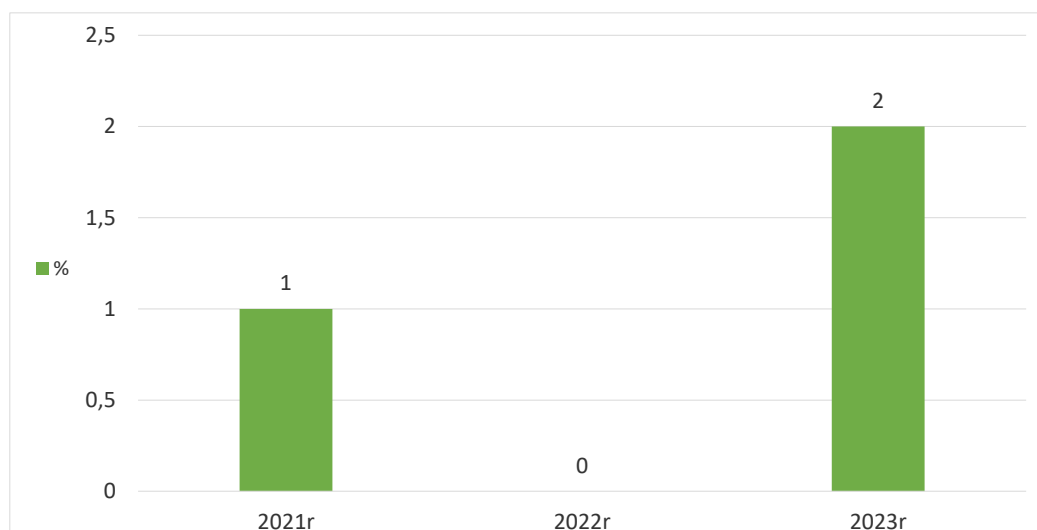
nadano rygor natychmiastowej wykonalności ze względu na ochronę zdrowia ludzi) podjąć działania naprawcze w zakresie kwestionowanego parametru celem doprowadzenia go do odpowiedniej wartości, a także doprowadzić jakość wody do wymagań określonych w obowiązujących przepisach prawa. Placówki ze średnim skażeniem również zobowiązano do doprowadzenia jakości wody do wymagań określonych w obowiązujących przepisach prawa. Wszyscy zarządcy obiektów przedłożyli ponowne wyniki badań, które potwierdziły doprowadzenie parametru Legionella sp. do odpowiedniej wartości.

Można więc stwierdzić, iż stan sanitarno-higieniczny i techniczny placówek ulega sukcesywnej poprawie, m.in. w związku z realizacją decyzji wydanych w omawianym roku, czy w latach ubiegłych. Na skutek wykonania nałożonych obowiązków wynikających z kontroli

i decyzji administracyjnych - w 2023 r. stan sanitarno-higieniczny i techniczny uległ poprawie w 4 obiektach, natomiast w 2022 r. miało to miejsce w 3 obiektach.

W porównaniu do roku ubiegłego wzrósł odsetek obiektów z nieprawidłowościami w zakresie stanu technicznego i higieniczno-sanitarnego, który wyniósł 0 % w 2022 r., natomiast w 2023 r. – 2 %. Miały na to wpływ nieprawidłowości o charakterze higieniczno-sanitarnym dotyczące kwestionowanego parametru Legionella sp. Tylko zły stan techniczny w 2022 r. nie dotyczył żadnej z placówek. W porównaniu z poprzednim rokiem i rokiem 2021 sytuacja ta nie uległa zmianie. Odnotowano zwiększenie odsetka placówek w złym stanie higieniczno-sanitarnym oraz technicznym. Dla porównania w 2022 r. wynosił on 0 %, a w 2021r. – 1 %.

Wykres 30. Odsetek placówek oświatowo-wychowawczych, w których stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu technicznego i higieniczno - sanitarnego w powiecie bocheńskim w latach 2021-2023

3. Zaplecze sanitarne placówek dla dzieci i młodzieży oraz warunki do utrzymania higieny osobistej

Zapewnienie w placówkach prawidłowych warunków higieniczno-sanitarnych zaplecza sanitarnego i jego wyposażenia stanowi element profilaktyki. Bieżąca czystość, dobry stan techniczny powierzchni, instalacji, wentylacja, wyposażenie w wystarczającą liczbę urządzeń sanitarnych w odniesieniu do liczby osób korzystających oraz zapewnienie środków higieny osobistej składają się na podstawowe standardy higieniczne.

W 2023 r. oceniono, iż spośród skontrolowanych placówek właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej zapewniło 147 obiektów placówek nauczania i wychowania. Wśród placówek oświatowych w żadnej nie stwierdzono niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń sanitarnych. Nie stwierdzono placówek z brakiem zapewnienia

bieżącej ciepłej i zimnej wody, czy środków do higieny osobistej oraz zaniedbaniem czystości i porządku.

W 2022 r. oceniono, iż spośród skontrolowanych placówek właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej zapewniło 145 placówek nauczania i wychowania. Wśród placówek oświatowych nie stwierdzono zaniżonego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń sanitarnych. Nie stwierdzono placówek z brakiem zapewnienia bieżącej ciepłej i zimnej wody, czy środków do higieny osobistej oraz zaniedbaniem czystości i porządku.

W 2023 roku podobnie jak w 2022 nie stwierdzono w placówkach niezachowania standardów dostępności do urządzeń sanitarnych. W bieżącym roku podobnie jak w roku ubiegłym nie odnotowano braku środków do utrzymania higieny osobistej w żadnej z placówek. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, iż placówki oświatowo-wychowawcze zapewniły właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej.

Tabela 13. Ocena warunków do utrzymania higieny w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2021-2023

Placówki	2021				2022				2023			
	Skontrolowane	Brak bieżącej ciepłej wody przy każdej umywalce	Brak środków do utrzymania higieny	zły stan techniczny sanitariatów	Skontrolowane	Brak bieżącej ciepłej wody przy każdej umywalce	Brak środków do utrzymania higieny	zły stan techniczny sanitariatów	Skontrolowane	Brak bieżącej ciepłej wody przy każdej umywalce	Brak środków do utrzymania higieny	zły stan techniczny sanitariatów
Przedszkola	38	0	0	0	43	0	0	0	44	0	0	0
Szkoły	52	0	0	0	81	0	0	0	77	0	0	0
Pozostałe	13	0	0	1	21	0	0	0	26	0	0	0

Sytuacja w zakresie zapewnienia warunków do utrzymania higieny jest oceniana pozytywnie: wszystkie placówki zapewniają bieżącą ciepłą wodę w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych, a także w większości właściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń sanitarnych oraz środki higieny osobistej. Zapewnienie bowiem prawidłowych warunków higieniczno-sanitarnych zaplecza sanitarnego i jego wyposażenia w placówkach nauczania i wychowania umożliwia utrzymanie higieny osobistej dzieci i młodzieży oraz jest jednym z elementów profilaktyki szerzenia się chorób zakaźnych.

W związku z tym podczas kontroli kompleksowych prowadzonych w 2023 roku w placówkach pobytu dzieci i młodzieży zwracano szczególną uwagę na dostęp dzieci i młodzieży do ciepłej,

bieżącej wody, wyposażenie sanitariatów w środki higieny osobistej oraz ich utrzymanie w stanie pełnej sprawności technicznej i czystości. Dzięki czemu motywowano szkoły i inne placówki dla dzieci i młodzieży do tworzenia środowiska sprzyjającego zdrowiu. Zwracano też uwagę na temat wzmożonego nadzoru w obiektach w związku z Legionella sp. i przekazywano informacje w tym zakresie.

W ramach działań profilaktycznych, udzielono edukacji, aby zwracać szczególną uwagę na bezpieczeństwo zdrowotne dzieci z czym związane jest częste mycie rąk, prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, wzmożenie nadzoru nad higieną osobistą wychowanków, nad higieną odpoczynku, odpowiednimi warunkami w pomieszczeniach dla dzieci, stały dostęp do środków do higienicznego mycia i suszenia rąk (mydła w płynie, jednorazowych ręczników papierowych).

4. Działania związane z Legionella sp.

W związku z wystąpieniem na terenie Polski zachorowań wywołanych bakterią z rodzaju Legionella oraz rozpoczęciem nowego roku szkolnego 2023/2024 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni skierował do Dyrektorów placówek oświatowo-wychowawczych na terenie powiatu bocheńskiego pisma, w których zalecił wzmożenie nadzoru nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody oraz funkcjonowaniem instalacji wentylacyjno-klimatyzacyjnych w tych obiektach. Ponadto Dyrektorzy otrzymali *Wytyczne dla placówek oświatowo – wychowawczych dotyczące postępowania z ciepłą i zimną wodą w wewnętrznych systemach wodociągowych w ramach działań zapobiegających zakażeniom bakteriami z rodzaju Legionella*. Poinformowani zostali również, że zgodnie z § 18 rozporządzenia z dnia 7 grudnia 2017 r. Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294) na właścicieli/zarządców budynków zamieszkania zbiorowego oraz budynków użyteczności publicznej, w których w trakcie użytkowania wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny (np. w prysznicach) został nałożony obowiązek wykonywania badań ciepłej wody użytkowej, zgodnie z częstotliwością określoną w załączniku 5 w/w rozporządzenia. W odpowiedzi Dyrektorzy informowali tutejszego Inspektora o podjętych działaniach na terenie zarządzanych obiektów oświatowych tj. płukaniu sieci ciepłej wody, które polega na odpowiednio częstym spuszczeniu wody ze wszystkich kurków czerpalnych, utrzymywaniu należytego reżimu temperaturowego ciepłej wody użytkowej w instalacjach wodociągowych, jak również utrzymaniu właściwego nadzoru technicznego sieci ciepłej wody.

Do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni wpłynęły wyniki badań prób ciepłej wody użytkowej pobranej w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządców 15 obiektów placówek oświatowo-wychowawczych w celu wykrycia obecności bakterii Legionella sp. W **dwóch przypadkach** stwierdzono, że system ciepłej wody użytkowej zaopatrujący dany obiekt wykazuje **wysokie skażenie** bakteriami z rodzaju Legionella sp. W konsekwencji dla tych obiektów wydane zostały decyzje celem podjęcia działań naprawczych w zakresie kwestionowanego parametru Legionella sp., którym nadano rygor

natychmiastowej wykonalności ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Natomiast w trzech innych przypadkach stwierdzono, że system ciepłej wody użytkowej zaopatrujący dany obiekt wykazuje średnie skażenie bakteriami z rodzaju *Legionella* sp. W związku z tym skierowano pisma do Dyrektorów tych placówek celem podjęcia działań naprawczych, znalezienia przyczyn skolonizowania bakterii w sieci budynku, dokonania przeglądu technicznego sieci, sprawdzenia temperatury wody oraz podjęcia działań zmierzających do redukcji liczby bakterii, np. płukanie, czyszczenie i dezynfekcja sieci.

Szkoły na bieżąco informowały o podejmowanych działaniach. Na podstawie sprawozdań z badań, które przekazały pozostałe placówki nie stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnej bakterii *Legionella* sp. Dodatkowo podczas kontroli 5 placówek uzyskano informacje o przeprowadzonych badaniach w kierunku *Legionella*, które również nie wykazały przekroczeń.

Podczas bieżących kontroli w placówkach oświatowych zwracana była uwaga na temat wzmożonego nadzoru w obiektach w związku z *Legionella* sp. i w razie konieczności wykonywania badań w tym zakresie. Prowadzone były działania informacyjne, edukacyjne oraz instruktażowe w tym zakresie.

5. Higiena procesu nauczania

Jednym z zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest bieżąca kontrola w zakresie zapewnienia prawidłowych warunków i odpowiedniej organizacji pracy ucznia w celu jego ochrony przed niekorzystnymi warunkami pobytu w placówce. W celu zintensyfikowania sprawowania bieżącego nadzoru sanitarnego w szkołach organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmują również działania o charakterze prewencyjnym. Nadzór organów ukierunkowany na ochronę ucznia przed niekorzystnymi warunkami pobytu w placówce obejmuje m.in.:

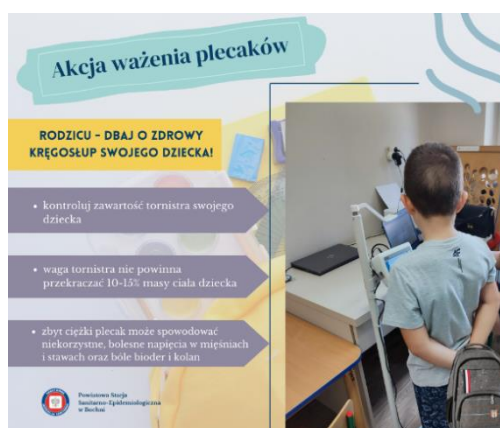
- działania prozdrowotne, m.in. w zakresie profilaktyki wad postawy czy wad wzroku,
- monitoring w zakresie właściwej organizacji procesu nauczania np. higieniczna ocena rozkładu zajęć lekcyjnych, odpoczynki w czasie trwania przerw międzylekcyjnych,
- promowanie dobrych praktyk, np. w odniesieniu do zapewnienia w placówkach dostępu do wody przeznaczonej do spożycia.

6. Profilaktyka wad postawy

W 2023 r. przeprowadzono ocenę obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych. Właściwie dobrany tornister korzystnie wpływa na kształtowanie prawidłowej postawy ciała u dzieci i młodzieży. Zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego, opierającymi się na wynikach badań WHO, waga tornistra nie powinna przekraczać 10 do 15% masy ciała ucznia. Dodatkowo ciężar powinien być rozłożony równomiernie, a tornister uczeń powinien nosić na obu ramionach.

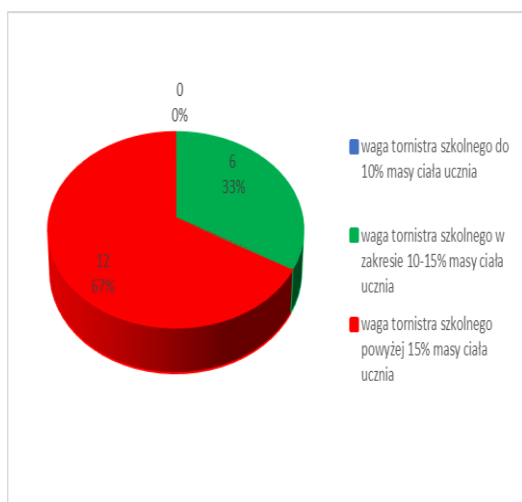
W 2023 r. ważenie tornistrów szkolnych przeprowadzono w 1 szkole podstawowej (w 2022 r. - również w 1), w 3 oddziałach (w 2022 r.-1) oraz brało w nim udział 40 uczniów (w 2022 r.- 18). Pomiary wykazały, że u 22 uczniów waga tornistra mieściła się w zakresie 10-15% masy ciała ucznia, u 11 uczniów waga tornistra szkolnego przekraczała 15% masy ciała. Tylko u 7 uczniów waga tornistra nie przekraczała 10% masy ciała. W 2022r. u 6 uczniów waga tornistra mieściła się w zakresie 10-15% masy ciała ucznia, natomiast u pozostały 12 uczniów waga tornistra szkolnego przekraczała 15% masy ciała. Pomiary wykazały, że zbyt ciężkie plecaki nosiło 11 uczniów, co stanowi ok. 28% (w 2022 r. było to 67%) wszystkich poddanych ocenie. W plecakach oprócz książek dzieci niejednokrotnie miały ciężkie metalowe termosy, po kilka piórników, gry, dodatkowe książki itp.

Podczas akcji odbyły się działania edukacyjne wśród uczniów i nauczycieli odnośnie zwracania uwagi na zawartość uczniowskich plecaków, nie noszenia niepotrzebnych przedmiotów, książek, zabawek. O wynikach poinformowano Dyrektora szkoły i wskazano, żeby podczas zebrania z rodzicami zwrócił ich uwagę, aby dbając o zdrowie swoich dzieci sprawdzali zawartość ich plecaków. Gdyż każda dodatkowa rzecz to ciężar zbędny i szkodliwy. W mediach społecznościowych Stacji kolejny raz zaapelowano do rodziców, by zaglądali do plecaków swoich dzieci. Przypomniano też, że zbyt ciężki plecak może spowodować niekorzystne, bólesne napięcia w mięśniach, stawach oraz bóle bioder i kolan, wymusza także nieprawidłową postawę ciała.

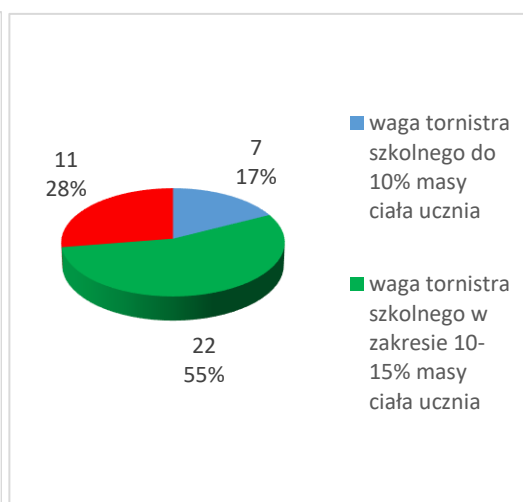

Wykres 31. Porównanie oceny obciążenia uczniów ciężarem tornistrów w powiecie bocheńskim w 2022 i 2023 r.

Rok 2022

Rok 2023

7. Możliwość pozostawienia podręczników i przyborów szkolnych przez uczniów w szkołach

Zbyt duże obciążenie uczniów ciężarem plecaków może sprzyjać kształtowaniu nieprawidłowej postawy ciała i w efekcie prowadzić do skrzywienia kręgosłupa. W trosce o stan zdrowia uczniów został wprowadzony prawny obowiązek zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w placówkach podręczników i przyborów szkolnych.

Pracownik pionu Higieny Dzieci i Młodzieży, podczas kontroli sanitarnych w szkołach różnego szczebla nauczania, sprawdzał, w jaki sposób szkoły realizują zapis §4a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w *sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*. Zgodnie z nim Dyrektor zapewnia uczniom w szkole lub placówce miejsce na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych. Bowiern problem przeciążonych tornistrów i plecaków uczniów pozostaje aktualną kwestią, która może mieć negatywne skutki zdrowotne w przyszłości.

W 2023 r. we wszystkich szkołach skontrolowanych pod kątem realizacji w/w zapisu rozporządzenia MEN tj. w 63 funkcjonujących samodzielnie i w zespołach było zapewnione uczniom miejsce na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych.

Dyrektorzy zapewniają uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych w szafkach, wydzielonych półkach w klasach, w indywidualnych szafkach zlokalizowanych w szatniach, a także w miarę możliwości w korytarzach (gdy nie wpływa to na bezpieczeństwo ewakuacji placówki).

W związku z regulacjami prawnymi oraz mając na uwadze obciążenie uczniów ciężarem tornistrów Dyrektorzy szkół sukcesywnie doposażają placówki, którymi kierują w indywidualne szafki dla uczniów, aby szukać rozwiązania problemu przeciążonych tornistrów i plecaków. Borykają się natomiast niejednokrotnie z sytuacją braku miejsca na ich usytuowanie. Szkół, które zapewniły uczniom szafki z indywidualnymi skrytkami było 25, natomiast szkół, które zapewniły inne miejsca (dedykowane temu przeznaczeniu) na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych było 38. Przyczyn zbyt ciężkich plecaków można więc szukać nie w braku miejsca na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych w placówce, a w dodatkowych przedmiotach noszonych w plecakach. Regularne angażowanie się opiekunów w sprawdzenie zawartości plecaków podopiecznych może przynieść na tym polu pozytywne skutki.

Tabela 14. Miejsce na pozostawienie w pomieszczeniach szkoły części podręczników i przyborów szkolnych

W pomieszczeniach szkoły zapewnia się uczniom miejsce na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych	2021		2022		2023	
	Liczba szkół skontrolowanych	Liczba szkół, które zapewniły warunki zgodnie z rozporządzeniem MEN §4a	Liczba szkół skontrolowanych	Liczba szkół, które zapewniły warunki zgodnie z rozporządzeniem MEN §4a	Liczba szkół skontrolowanych	Liczba szkół, które zapewniły warunki zgodnie z rozporządzeniem MEN §4a
Szkoły podstawowe	39	39	61	61	59	59
Szkoły ponadpodstawowe	8	8	13	13	4	4
Razem	47	47	74	74	63	63

8. Ocena dostosowania mebli szkolnych i przedszkolnych do zasad ergonomii

W ramach bieżącego nadzoru oceniano w placówkach oświatowo-wychowawczych stanowiska pracy ucznia pod kątem dostosowania mebli do warunków antropometrycznych uczniów. W 2023 r. przeprowadzono ocenę dostosowania mebli do wzrostu przedszkolaków i uczniów w 11 przedszkolach, 4 szkołach podstawowych i 2 placówkach funkcjonujących w zespołach szkół.

Oceniono 502 stanowiska w tym w 11 przedszkolach oceniono 329, w 4 szkołach podstawowych oceniono 136, a w 2 placówkach funkcjonujących w zespołach szkół oceniono 37 stanowisk. W żadnej z ocenianych placówek nie stwierdzono nieprawidłowości, podobnie jak to miało miejsce w ubiegłym roku.

Tabela 15. Dostosowanie mebli do zasad ergonomii

PLACÓWKI/ODDZIAŁY/STANOWISKA	2021	2022	2023
Liczba ocenionych oddziałów/liczba placówek	11/6	25/9	24/17
Liczba oddziałów z nieprawidłowościami/liczba placówek	0/0	0/0	0/0
Liczba stanowisk ocenionych/liczba stanowisk nieprawidłowych	242/0	405/0	502/0

Zarówno w 2021 r., w 2022 r. oraz w 2023 r. odsetek nieprawidłowości wynosił 0. Jak wynika z przeprowadzonych kontroli placówki szkolno-wychowawcze, mając na uwadze ten bardzo istotny aspekt dostosowują meble edukacyjne do zasad ergonomii. Podczas bieżących kontroli wprowadzane były elementy działań edukacyjnych w zakresie instruktaży, przypomnień dotyczących właściwego przygotowania ergonomicznego stanowiska pracy ucznia dotyczące

- dostosowania krzeseł do warunków antropometrycznych,
- dostosowania stołów do warunków antropometrycznych,
- prawidłowego zestawienia mebli,
- prawidłowego oznakowania mebli,
- prawidłowego stanu sanitarno-technicznego mebli,
- posiadania wymaganych atestów/certyfikatów.

Wyposażenie placówek w meble dostosowane do zasad ergonomii, a także posiadające odpowiednie atesty lub certyfikaty ulega poprawie. Placówki inwestują w wyposażenie w miarę posiadanych środków finansowych. Kontrola w niniejszym zakresie wykazała, że spośród skontrolowanych placówek żadna nie posiadała do 25% certyfikowanych mebli, 1 placówka dysponowała nie więcej niż 50% certyfikowanego wyposażenia, 17 placówek posiadało ponad 50% mebli z certyfikatami. 87 placówek korzystało wyłącznie z certyfikowanych mebli. Obowiązek ten nie dotyczy mebli i innych elementów wyposażenia nabytych przed 1997 r.

9. Profilaktyka wad wzroku - badania natężenia oświetlenia sztucznego

W 2023 r. wyniki pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego skontrolowano w 34 placówkach nauczania i wychowania. Wyniki przedstawiono w: 4 żłobkach, 5 przedszkolach, 18 szkołach podstawowych oraz 7 zespołach szkół. Natężenie oświetlenia niezgodne z normą nie występowało w żadnej placówce.

Tabela 16: Oświetlenie

Oświetlenie		2022	2023
Skontrolowano	Liczba placówek	20	34
Stwierdzono niewłaściwe	Liczba placówek	0	0
	Liczba wydanych decyzji	0	0

10. Profilaktyka zdrowotna nad uczniami

W roku 2023 przeprowadzono kontrole pod tym kątem w 61 szkołach wszystkich szczebli nauczania. Gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami posiada 26 szkół (tj. 43 % skontrolowanych), w tym do własnej dyspozycji 23 placówki, a 3 szkoły posiadają gabinet wspólnie z inną placówką w tym samym obiekcie. W pozostałych 34 placówkach

(tj. 56% skontrolowanych) profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami jest zapewniona w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówki (np. gabinet pedagoga/psychologa szkolnego, pomieszczenia administracyjne). W pozostałej 1 szkole (1 % skontrolowanych) profilaktyczna opieka zdrowotna świadczona jest poza terenem placówki.

11.Aspekt czystości stanu głowy

W zakresie wszawicy podczas przeprowadzanych kontroli kompleksowych zbierane są informacje o częstotliwości sprawdzania czystości głów (brak, 1 raz w ciągu roku, więcej niż 1 raz w ciągu roku) i prowadzeniu promocji edukacyjnej w danej placówce. Odnotowano, że w 43 szkołach sprawdzano stan czystości głowy 1 raz w ciągu roku szkolnego, a w 18 - brakowało takich działań.

Natomiast nie stwierdzono szkół, gdzie częstotliwość jest większa niż 2 razy w ciągu roku. Placówek, w których prowadzono promocję edukacyjną w tym zakresie odnotowano 5. Ma tu miejsce ścisła współpraca z Oświatą Zdrowotną i Promocją Zdrowia. W bieżącym roku zostały przeprowadzone działania edukacyjne o charakterze profilaktycznym w postaci pogadarek poruszających tematy zapobiegania, zwalczania wszawicy i higieny osobistej podczas spotkań: z rodzicami (w 1 placówce) oraz z uczniami (w 5 szkołach). W mediach społecznościowych umieszczono 5 postów na ten temat. Informacja znalazła się również na stronie internetowej PSSE w Bochni. W ramach współpracy miała też miejsce dystrybucja materiałów edukacyjnych do placówek oświatowych, na turnusach podczas ferii zimowych i wakacji, a także podczas organizowanych w ciągu roku piknikach i wydarzeniach, w których uczestniczyli pracownicy zarówno HDiM oraz OZiPZ. Były to m.in. Piknik Medyczny, Piknik Bezpieczny Powrót do Szkoły, Mobilna Strefa Zdrowia. W razie potrzeby udzielane są na bieżąco placówkom informacje w zakresie profilaktyki wszawicy oraz podejmowane interwencje (brak w bieżącym roku). Przekazywane były też drogą elektroniczną do placówek oświatowych informacje na temat problematyki wszawicy w tych placówkach, np. ujednoczenie praktyk edukacyjno-informacyjnych w związku z podejrzeniem występowania wszawicy w szkołach. Prowadzone były również rozmowy z przedstawicielami placówek mające na celu podejmowanie stosownych działań w sposób systematyczny i skoordynowany. Sugerowano nawiązanie współpracy pomiędzy rodzicami, nauczycielami, pielęgniarką szkolną oraz pomocą społeczną. Na bieżąco przekazywano placówkom materiały edukacyjne na ten temat w formie plakatów, ulotek i broszur oraz prowadzono poradnictwo merytoryczne dla dyrektorów i opiekunów w formie rozmów telefonicznych. Zapotrzebowanie na materiały w tym zakresie wciąż było na wysokim poziomie. Pomimo stosowania różnych rozwiązań zapobiegawczych, problem ten wciąż istnieje.

12. Ochrona zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

Podczas każdej kontroli w placówkach opieki, wychowania, nauki oraz wypoczynku prowadzono nadzór nad przestrzeganiem realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. W 2023 roku nie odnotowano nieprawidłowości w zakresie realizacji w/w ustawy na terenie 175 skontrolowanych pod tym kątem obiektów placówek oświatowo-wychowawczych, czy wypoczynku. Informacje z monitoringu nadzorowanych placówek comiesięcznie przekazywano do pracowników pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia. Przypominano o bezwzględnym przestrzeganiu zakazu palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych na terenie w/w placówek. Ponadto działania edukacyjne przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zostały podjęte łącznie w 63 placówkach w związku z realizacją programów antytytoniowych, a także zajęciami edukacyjnymi na temat palenia, które odbyły się w szkołach podstawowych/ internacie, szkoleniami dla rodziców odnośnie e-papierosów w szkołach podstawowych, dystrybucją podczas 5 pikników materiałów edukacyjnych oraz pomiarami tlenu węgla. Na bieżąco publikowano posty w mediach społecznościowych.

13. Ocena rozkładu zajęć lekcyjnych

Istotnym elementem mającym wpływ na higienę procesu nauczania jest również właściwa organizacja i przebieg procesu nauczania, w tym tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, §4 określa, iż plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinien uwzględniać równomierne obciążenie uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. W ramach bieżącego nadzoru placówek oświatowych oceniono realizację zaleceń rozporządzenia w 639 oddziałach w 61 szkołach funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół. Nie stwierdzono nieprawidłowości. Zakres higienicznej oceny rozkładów lekcji omawiano z dyrektorami placówek, aby przy ich konstruowaniu zawsze zwracać szczególną uwagę na równomierne obciążenie uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.

Tabela 16. Higiena procesu nauczania

ODDZIAŁY / PLACÓWKI	2021	2022	2023
Liczba ocenionych oddziałów/liczba placówek	451/44	781/66	639/61
Liczba oddziałów z nieprawidłowościami/ liczba placówek	0/0	0/0	0/0

Dodatkowo w trakcie prowadzonych czynności kontrolnych monitorowano kwestię związaną z odpoczynkiem ucznia w czasie trwania przerw międzylekcyjnych w aspekcie m.in. zapewnienia odpowiedniego czasu na odpoczynek, jak również możliwość spędzania przerw na świeżym powietrzu. Spośród 61 placówek skontrolowanych w tym obszarze żadna nie zapewnia tylko przerw krótszych niż 10 min (podobnie jak w roku ubiegłym).

W przeważającej większości w placówkach zapewnione są:

- przerwy 10 min, z co najmniej jedną przerwą dłuższą (16 szkół – 26%, w 2021 r. było to 19 szkół na 66 skontrolowanych – 29%),
- przerwy krótsze niż 10 min, ale z co najmniej jedną przerwą 15-20 min (45 szkół – 74%, w 2021 r. było to 47 szkół – 71%).

Ponadto 92% skontrolowanych szkół (w 2021 r. - 97%) umożliwia uczniom spędzanie przerw na świeżym powietrzu. Natomiast w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb uczniów dyrektorzy placówek zapewniają im dostęp do wody pitnej (źródła/poidła, woda w dzbankach) w 46% skontrolowanych szkół (w 2021 r. - 30%). W ramach działań edukacyjnych na stronie internetowej stacji opublikowano opracowanie przygotowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny pt. „Zasady udostępniania wody wodociągowej dzieciom w placówkach szkolno-wychowawczych – bezpieczne formy i zalecenia higieniczno-sanitarne”. Podczas bieżących kontroli Dyrektorzy informowani są o wytycznych w tym zakresie.

14. Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2023/2024

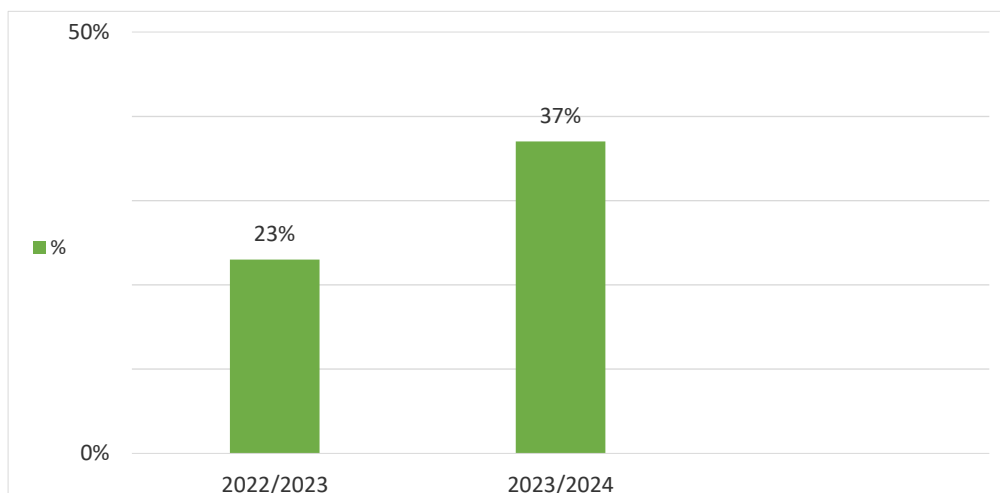
Poza wspomnianą już kwestią związaną z edukowaniem w zakresie związanym z kontrolą instalacji wewnętrznych w budynkach w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego wody, w sytuacji niekorzystania z budynku przez dłuższy okres czasu, w ramach akcji dotyczącej oceny przygotowania szkół do nowego roku szkolnego kontynuowano kontrolę obszarów, które mogą bezpośrednio wpłynąć na rozwój psychofizyczny, w tym również w aspekcie zaspokojenia podstawowych potrzeb uczniów w zakresie:

- Mikroklimatu w salach lekcyjnych (wentylacja/ oświetlenie),
- Powierzchni przypadającej na ucznia w sali lekcyjnej (działania monitoringowe) – odsetek sal spełniających umownie przyjęty wskaźnik 2,5 m² powierzchni na ucznia;
- Zapewnienia miejsc na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych – zapewnienie uczniom indywidualnych szafek;
- Standardów dostępności do urządzeń sanitarnych;
- Dostępności infrastruktury sportowej do prowadzenia zajęć WF, w tym zaplecza sanitarnego;
- Dostępności do gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej;
- Zapewnienia opieki stomatologicznej;
- Dożywiania uczniów w tym dostępności do wody pitnej (posiłki ciepłe).

Pracownik PPIS podjął działania o charakterze wizytująco-kontrolnym w części szkół, w celu oceny stanu ich przygotowania do rozpoczęcia zajęć dydaktycznych. Pod nadzorem organów

Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Bochni znajdowało się 68 szkół podlegających ocenie. W związku z przygotowaniem szkół do nowego roku szkolnego 2023/2024 oceną objęto 25 z nich, co stanowi 37 %. W ubiegłym roku szkolnym 2022/2023 skontrolowano 17 szkół, co stanowiło 23 % spośród szkół ujętych w ewidencji.

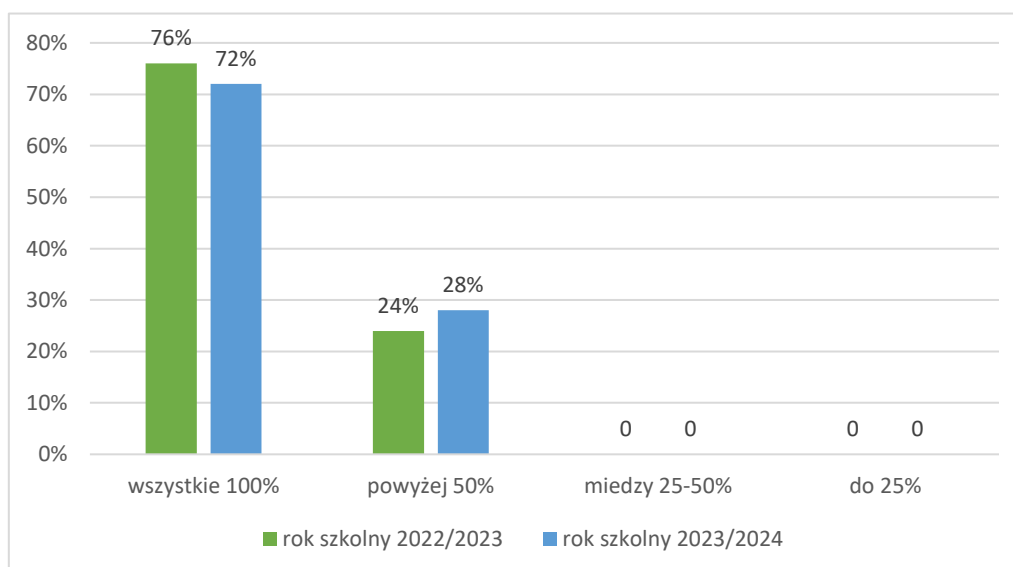
Wykres 32. Porównanie odsetka szkół skontrolowanych na terenie powiatu w odniesieniu do liczby szkół będących w ewidencji w roku szkolnym 2022/2023 oraz 2023/2024

15. Analiza graficzna wybranych obszarów kontrolnych z porównaniem roku szkolnego 2022/2023 oraz 2023/2024:

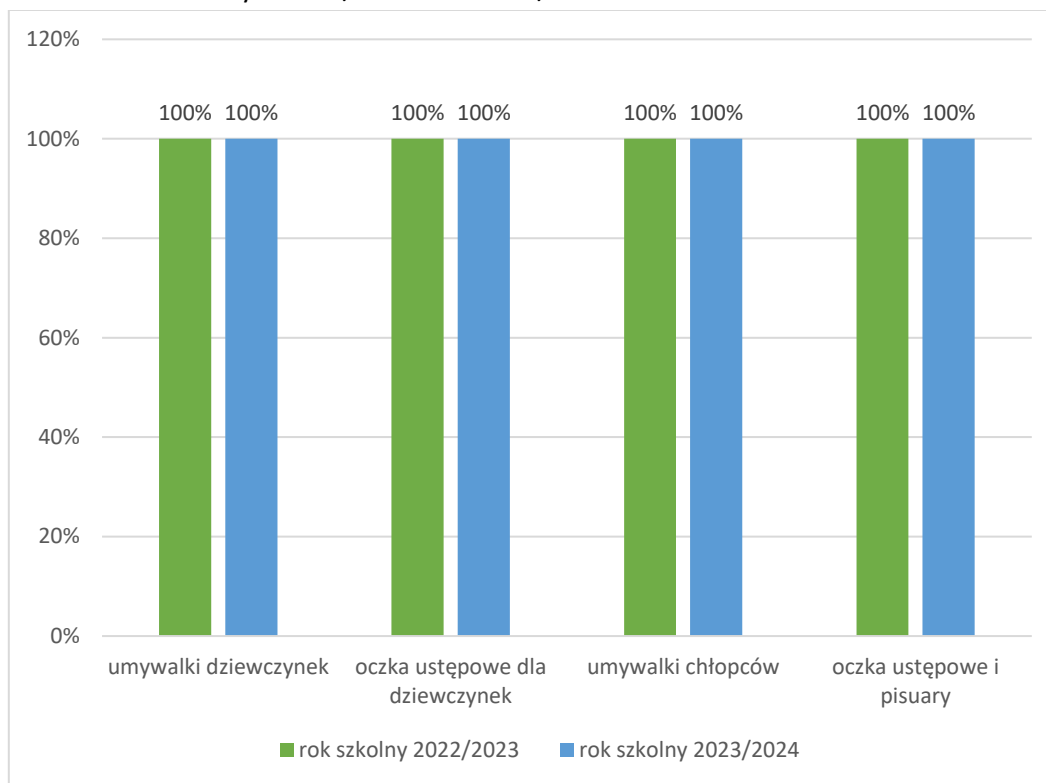
- Powierzchnia przypadająca na ucznia w sali lekcyjnej

Wykres 33. Procent szkół, w których odsetek sal zapewnia umownie przyjęty wskaźnik powierzchni na jednego ucznia w roku szkolnym 2022/2023 oraz 2023/2024

➤ Standardy dostępności do urządzeń sanitarnych

Wykres 34. Procent placówek zapewniających standardy dostępności do urządzeń sanitarnych dla uczniów w roku szkolnym 2022/2023 oraz 2023/2024

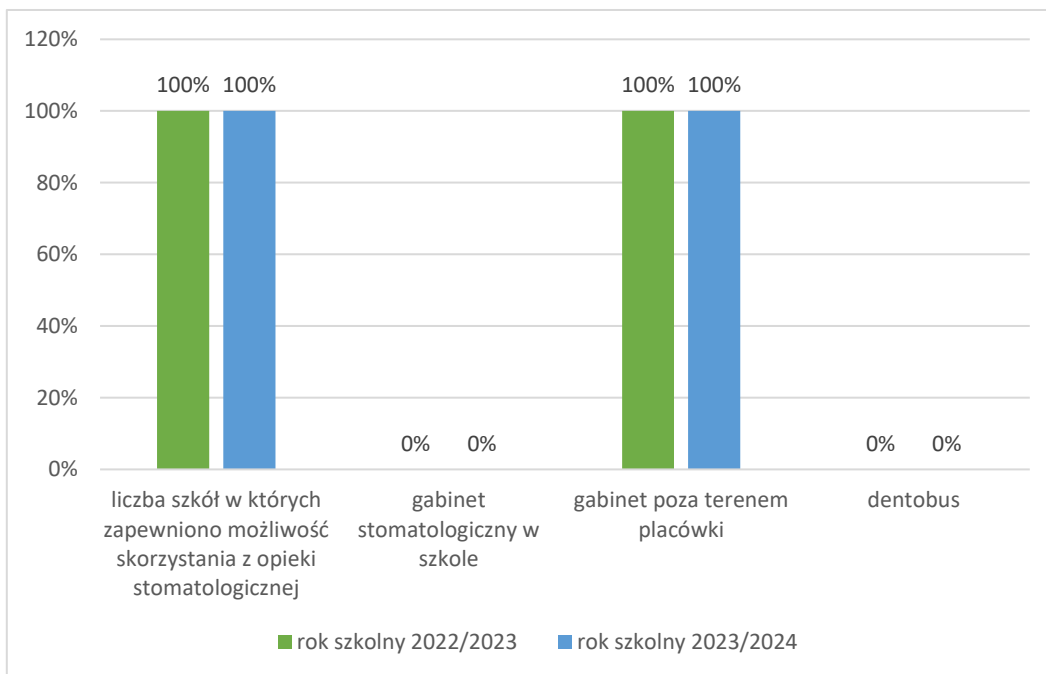
➤ Dostępność infrastruktury sportowej do prowadzenia zajęć WF

Tabela 17. Odsetek placówek skontrolowanych zapewniających dostęp do infrastruktury sportowej do prowadzenia zajęć WF w roku szkolnym 2022/2023 oraz 2023/2024

Zajęcia z wychowania fizycznego prowadzone będą/są:	Rok szkolny 2022/2023	Rok szkolny 2023/2024
Na terenie szkoły np. sala gimnastyczna, sala rekreacyjno-zastępcza, itp.	100%	100%
Uczniowie dodatkowo korzystają z obiektów poza placówką	47%	52%
Wyłącznie poza placówką z uwagi na brak własnej infrastruktury	0	0

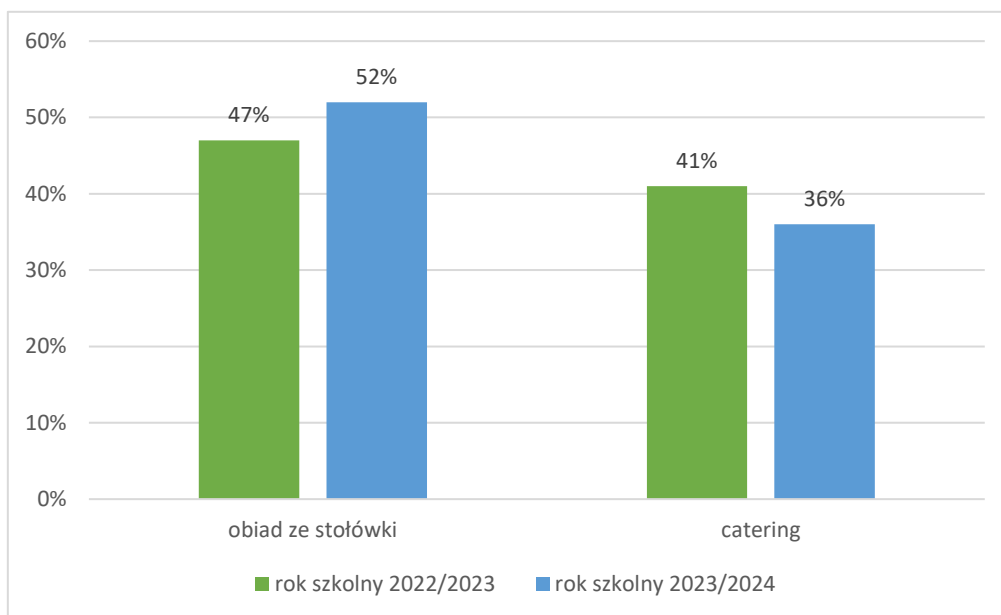
➤ Zapewnienie opieki stomatologicznej

Wykres 35. Odsetek placówek skontrolowanych zapewniających opiekę stomatologiczną w roku szkolnym 2022/2023 oraz 2023/2024

➤ Dożywianie uczniów w tym dostępność do wody pitnej

Wykres 36. Procent szkół zapewniających dożywianie w roku szkolnym 2022/2023 oraz 2023/2024

Odnotowano, że źródłem zaopatrzenia w wodę do spożycia jest wodociąg sieciowy w 96% szkół skontrolowanych podczas przygotowania do rozpoczęcia roku szkolnego 2023/2024. Własne ujęcie wody posiada 4% szkół, w tym w 100% z nich ustalono harmonogram badań z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym. Natomiast podczas przygotowania do rozpoczęcia roku szkolnego 2022/2023 odnotowano, że źródłem zaopatrzenia w wodę do spożycia wodociąg sieciowy był w 100% szkół skontrolowanych. Własnego ujęcia wody nie stwierdzono w żadnej placówce.

16. Żłobki i kluby dziecięce

Pod bieżącym nadzorem w roku 2023 znajdowało się 10 żłobków i 2 kluby dziecięce. Wszystkie żłobki utworzono po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. W 2023 r. powstała 1 nowa placówka prowadząca opiekę nad dziećmi do lat 3 (żłobek), która uzyskała pozytywną decyzję, gdzie określono maksymalną liczbę miejsc w żłobku oraz decyzję zatwierdzającą dla punktów wydawania posiłków.

Mając na uwadze bezpieczeństwo zdrowotne najmłodszych dzieci podejmowano w tych placówkach w bieżącym roku interwencje związane z podejrzeniami zatrucia pokarmowego, a także sygnałem obywatelskim dotyczącym zaniedbań higienicznych i niewłaściwych warunków higienicznych. Poza działaniami kontrolnymi skupiono się w znacznej mierze na działaniach edukacyjnych. W ramach działań profilaktycznych edukowano, aby zwracać szczególną uwagę na bezpieczeństwo zdrowotne dzieci z czym związany jest m.in. stały dostęp do środków do higienicznego mycia i suszenia rąk (mydła w płynie, jednorazowych ręczników papierowych) oraz ciepłej, bieżącej wody w sanitariatach, zwracanie szczególnej uwagi na odpowiednie warunki w pomieszczeniach dla dzieci, częste mycie rąk, prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, wzmożenie nadzoru nad ciągłym utrzymywaniem właściwych warunków w pomieszczeniach higienicznosanitarnych, które umożliwią dzieciom prawidłową higienę rąk oraz nad higieną osobistą wychowanków. Wskazywano na konieczność szczegółowego przeprowadzenia prac porządkowych i dezynfekujących w pomieszczeniach sal i sanitariatach tj.m.in. dotyczących powierzchni dotykowych, mebli, sprzętu, zabawek, a także podłóg, blatów, glazury i innych powierzchni zmywalnych, jak również umywalk, brodzików, muszli, nocników i innych elementów armatury. Dyrektorom przekazywano materiały edukacyjne w postaci planu higieny żłobka, który zawierał informacje na temat mycia i dezynfekcji rąk personelu, mycia i dezynfekcji powierzchni, wyposażenia, zabawek, pomieszczeń, w tym sanitariatów. Szczególną uwagę zwracano na aspekty higieny osobistej

personelu przy pracach pielęgnacyjnych oraz mycie i dezynfekcję nocników. Dyrektorom został udzielony również instruktaż w kwestiach poinstruowania w dalszej kolejności opiekunów i personelu żłobka o tym, że m.in. należy:

- dbać o higienę i bezpieczeństwo dzieci (higienę rąk, pielęgnację, przewijanie, zabezpieczenie otoczenia), co wynika z odpowiedzialności za ich zdrowie,
- zwracać szczególną uwagę na higienę osobistą dzieci, dbać o przestrzeganie podstawowych zasad higieny, mycie rąk, zwłaszcza przed i po spożywaniu posiłków, po skorzystaniu z toalety, czy przyjsciu spoza budynku, z placu zabaw lub spaceru itp.,
- udzielać dzieciom niezbędnej pomocy w trakcie posiłków, a także czynności higienicznych,
- dbać o czystość odzieży podopiecznych i odpowiednie warunki pielęgnacji małych dzieci, które nie korzystają jeszcze z urządzeń higieniczno-sanitarnych.

Działania te mają na celu zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu dzieci w tego typu placówkach i zwrócenie uwagi na ich funkcję opiekuńczą wobec małych dzieci, tak aby unikać jakichkolwiek zaniedbań. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do zadań żłobków należy bowiem w szczególności zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych.

17. Warunki sanitarne wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2023 r. w elektronicznej bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji Narodowej (MEN) w powiecie bocheńskim zarejestrowano **60** turnusów wypoczynku zorganizowanego dla dzieci i młodzieży (wypoczynek zimowy - **7**, wypoczynek letni - **53**). Pracownik pionu Higieny Dzieci i Młodzieży przeprowadził **57** kontroli, skontrolowano 57 turnusów (wypoczynek zimowy - 6 kontroli, wypoczynek letni - 51 kontroli). Z wypoczynku zorganizowanego w powiecie bocheńskim skorzystało **2443** dzieci i młodzieży, w tym z wypoczynku zimowego - 219, natomiast z wypoczynku letniego - 2224.

W trakcie wypoczynku zorganizowano 20 turnusów w obiektach świadczących usługi hotelarskie, 6 turnusów w obiektach używanych okazjonalnie do wypoczynku - sezonowych oraz 30 turnusów w placówkach w miejscu zamieszkania (szkoły podstawowe, zespoły szkół, szkoły językowe, centra, domy, ośrodki kultury, obiekty sportowe, itp.). Odnotowano zorganizowanie 1 obozu pod namiotami.

Na skontrolowanych turnusach organizatorzy zapewniali bezpieczny i higieniczny pobyt uczestnikom wypoczynku. Bieżące kontrole wypoczynku nie ujawniły na turnusach braku właściwych warunków sanitarno - higienicznych. Nie stwierdzono uchybień i nieprawidłowości. Na turnusach instruowano o zwracaniu szczególnej uwagi na bezpieczeństwo zdrowotne i higienę uczestników, częste mycie rąk, prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych zwłaszcza wśród uczestników, kadry pedagogicznej i obsługi w zakresie m. in. przestrzegania zasad higieny, zapobiegania chorobom zakaźnym i wypadkom, a także na stosowanie się do komunikatów zamieszczanych na stronach GIS i MZ. W okresie ferii pracownik OZiPZ przeprowadził na półkolonii krótkie zajęcia podczas

których uczestnicy przypomnieli sobie jak dbać o swoje bezpieczeństwo na stokach, sankach i lodowisku, a także jak ważna jest codzienna higiena, zwłaszcza higiena mycia rąk. Spotkanie było okazją do wykonania ćwiczeń z użyciem alkogogli i narkogogli oraz rozmowy o wpływie alkoholu i substancji psychoaktywnych na organizm. Ponadto na turnusach przekazano materiały edukacyjne: Ulotki pt. *Bezpieczne ferie*, przygotowane w ramach działań oświatowych przez OZiPZ PSSE w Bochni, które stanowią krótkie kompendium wiedzy na temat podstawowych zasad bezpieczeństwa na wypoczynku, dodatkowo inne materiały dotyczące profilaktyki stosowania substancji psychoaktywnych, promocji zdrowego stylu życia. W okresie wakacji w ramach *Tygodnia Higieny Rąk* przeprowadzono działania edukacyjne na półkolonii, pokazujące dzieciom dlaczego prawidłowe mycie rąk jest ważne. Przekazywano ponadto materiały edukacyjne: Ulotki pt. *Bezpieczne wakacje* oraz *Patent na bezpieczne wakacje*, które stanowiły krótkie kompendium wiedzy na temat podstawowych zasad bezpieczeństwa na wypoczynku, dodatkowo inne materiały dotyczące tematyki bezpiecznych wakacji związane profilaktyką czerniaka, rozpoznawaniem znamion, jak również bezpieczną żywnością w 5 krokach.

Tabela 18. Wypoczynek dzieci i młodzieży na terenie powiatu bocheńskiego w latach 2021-2023

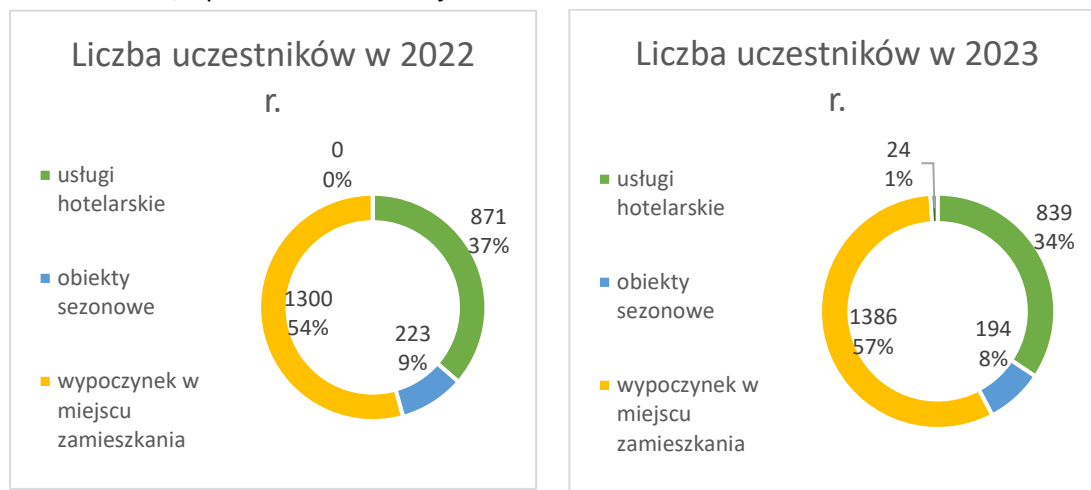
	Liczba turnusów w bazie MEN	Liczba kontroli pionu HDiM	Liczba uczestników
2021	47	46	2206
2022	54	53	2394
2023	60	57	2443

Zarówno liczba uczestników wypoczynku, jak i liczba zorganizowanych turnusów w powiecie bocheńskim wzrosła w odniesieniu do roku ubiegłego. Zanotowano wzrost liczby turnusów zorganizowanych w miejscu zamieszkania z 23 w 2022 r. do 30 w 2023 r., a co za tym idzie wzrost liczby dzieci, które skorzystały z tego rodzaju wypoczynku z 1300 uczestników w 2022r. do 1386 - w 2023r. Zmalała natomiast liczba uczestników wypoczywających w obiektach całorocznych usług hotelarskich – z 871 uczestników w 2022r. do 839 w 2023 r., a także w obiektach sezonowych – z 223 uczestników w 2022r. do 194 w 2023 r. Pojawił się jednak dodatkowo obóz pod namiotami, gdzie wypoczywało 24 harcerzy. Ogółem w roku 2022 na terenie powiatu bocheńskiego wypoczywało 2394 dzieci i młodzieży na 53 turnusach letniego i zimowego wypoczynku, natomiast w 2023 roku było 2443 uczestników wypoczynku zorganizowanego na 57 turnusach. Dla porównania w roku 2021 liczba uczestników wypoczynku wynosiła 2206 na 45 turnusach. W roku 2023 skontrolowano 95 % wszystkich zgłoszonych turnusów, w 2022 skontrolowano 98 % turnusów, a w roku 2021 skontrolowano 96 % turnusów.

W trakcie wypoczynku dzieci i młodzieży najwięcej uczestników wypoczywało w miejscu zamieszkania tj. 1386, natomiast w obiektach całorocznych usług hotelarskich

839 dzieci i młodzieży. Najmniej uczestników odnotowano w obiektach sezonowych tj. 194 oraz na obozie pod namiotami tj. 24. Na 27 turnusach (90 % z 30 skontrolowanych) organizowanych w miejscu zamieszkania, dzieciom i młodzieży zapewniono dożywianie.

Wykres 37. Porównanie liczby uczestników korzystających z wypoczynku w powiecie bocheńskim w 2022 i 2023 r., z podziałem na rodzaj obiektów.

18. Akcja edukacyjno-profilaktyczna „Bezpieczne wakacje”

Podczas minionych wakacji akcja „Bezpieczne wakacje” miała w powiecie bocheńskim kilka odsłon dzięki współpracy działów OZIPZ, HDiM i HZZ, a także Straży Pożarnej, Policji oraz lekarzy, ratowników z przychodni. W ramach przygotowań do zabezpieczenia letniego wypoczynku dzieci i młodzieży przedstawiciele PSSE w Bochni w dniu 13.06.2023 r. wzięli udział w I Pikniku Medycznym "Bezpieczne wakacje" zorganizowanym przy Zespole Placówek Oświatowych w Trzcianie przez przychodnię RatMedica Centrum Zdrowia Rodziny w Trzcianie. Jednym ze współorganizatorów akcji była również Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bochni. Na stoisku przygotowanym przez PSSE w Bochni na najmłodszych czekały eksperymenty związane z higieną osobistą oraz zagadki o zdrowiu. Starsi uczniowie oraz młodzież mogli wykonać ćwiczenia w narkogooglach i alkogooglach, brali udział w quizach poświęconych zdrowiu, profilaktyce chorób odkleszczowych oraz czerniaka, bezpieczeństwu w trakcie letniego wypoczynku. Na stoisku przygotowanym przez lekarzy i ratowników z przychodni RatMedica udzielano porad związanych z pierwszą pomocą, a strażacy z OSP Trzciana oraz funkcjonariusze policji przygotowali pokaz sprzętu. Piknik był doskonałą okazją do przekazania wiedzy i umiejętności, które pozwolą zadbać o własne bezpieczeństwo podczas wakacyjnego wypoczynku zwłaszcza, że liczna grupa dzieci z Zespołu Placówek Oświatowych w Trzcianie brała udział kolejny rok z rzędu w koloniach i półkoloniach zorganizowanych przez Gminę Trzciana.

W kolejnej odsłonie akcji „Bezpieczny wypoczynek” i kontynuowanej w tym zakresie współpracy pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bochni wraz z przedstawicielką Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Bochni przeprowadzili

działania kontrolno-edukacyjne podczas wypoczynku (obozu) odbywającego się pod namiotami. Sprawdzono w jakich warunkach sanitarnych i żywieniowych funkcjonują harcerze. Zwrócono szczególną uwagę na bezpieczeństwo pobytu dzieci i młodzieży na obozie. Spotkanie było także okazją do rozmów na temat bezpiecznego przechowywania żywności, profilaktyki chorób odkleszczowych oraz ochrony skóry przed szkodliwym promieniowaniem UV. Pracownicy PSSE w Bochni wspólnie z przedstawicielką Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Bochni przeprowadzili także działania kontrolne dotyczące warunków pobytu dzieci i młodzieży na wypoczynku w Szkolnym Schronisku Młodzieżowym w Rozdzielu. Przedstawiciele PSSE w Bochni skontrolowali m.in. czystość miejsca wypoczynku, warunki zakwaterowania, żywienia, utrzymania higieny osobistej, jak również stan bezpieczeństwa higieniczno-sanitarnego. Natomiast pracownik Państwowej Straży Pożarnej przeprowadził kontrolę ppoż. oraz bezpieczeństwa pożarowego obiektu.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bochni wzięła również udział w akcji „Pod okiem sanepidu”, prowadzonej przez GIS i stacje sanitarno-epidemiologiczne. O tym, co szczególnie kontrolujemy latem, informowaliśmy w mediach społecznościowych między 7-9.08.2023 r. Pokazywaliśmy bieżące działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej i to jak dbamy o zdrowie publiczne i na co zwracamy uwagę, aby wakacje były bezpieczne. Przede wszystkim sprawdzamy miejsca letniego wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym kolonie i obozy, a także kąpieliska oraz hotele. Ponadto prowadzona jest wakacyjna kontrola lodów. Zwracamy też dużą uwagę na bezpieczeństwo związane ze zbieraniem i spożyciem grzybów, a także stosowaniem produktów zwanych repelentami.

Podsumowanie

W 2023 r. realizując ustawowe obowiązki w ramach sprawowania bieżącego nadzoru sanitarnego Państwowa Inspekcja Sanitarna w Bochni kontrolowała przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, higieny pomieszczeń oraz wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych oraz w ośrodkach wypoczynku, a także higieny procesów nauczania. W związku z przytoczonymi powyżej działaniami kontrolnymi wydawano decyzje administracyjne. Nie nakładano natomiast grzywien w drodze mandatu karnego. W obszarze higieny dzieci i młodzieży skupiono się na działaniach o charakterze prewencyjnym odnoszących się do zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego dzieci i młodzieży w nadzorowanych placówkach. Nadzór został ukierunkowany na ochronę ucznia przed niekorzystnymi warunkami pobytu w placówce. Egzekwowane były bezpieczne pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych warunki opieki, wychowania, nauki oraz wypoczynku dzieci i młodzieży. W pierwszej kolejności skupiono się na prowadzeniu edukacji w tym zakresie wśród nadzorowanych podmiotów. Jak wykazano powyżej odbywała się ona na wielu płaszczyznach. Działania edukacyjne, czy instruktaże o szerokim zakresie tematycznym dotyczącym licznych aspektów prowadzonego nadzoru były stałym elementem każdej przeprowadzanej kontroli. Dodatkowo do placówek dystrybuowane były materiały

edukacyjne, czy to w formie elektronicznej, czy ulotek jak w przypadku wypoczynku. Ponadto zamieszczano na stronie internetowej oraz w mediach społecznościowych stacji informacje dotyczące bieżących zagadnień z działalności pionu higieny dzieci i młodzieży dotyczące m.in. wypoczynku dzieci i młodzieży, aktualności związanych ze środowiskiem szkolnym, w tym wytycznych, opracowań czy zaleceń. Inną formą bezpośrednich działań edukacyjnych prowadzonych nie tylko w środowisku szkolnym oraz wśród dzieci i młodzieży był udział w organizacji pikników, wydarzeń, czy akcji, np. Bezpieczny wypoczynek, Piknik medyczny, Akcja krwiodawstwa, Mobilna strefa zdrowia, Konferencja „Dotykam, Badam, Żyję”. Przedsięwzięcia takie są jedną z najbardziej atrakcyjnych form edukacji, gdzie w czasie ich realizacji można przekazać istotne kwestie w bardzo przystępny sposób. Tym samym podnieść poziom wiedzy, a co za tym idzie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Wśród mieszkańców powiatu bocheńskiego promowano zdrowy styl życia, działania profilaktyczne, szczepienia.

Podczas działań kontrolnych w nadzorowanych placówkach, zwracano uwagę nie jedynie na stan sanitarno-techniczny budynków, w tym pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi, ale także oceniano, stan przyległego terenu jak również obszarów kontrolnych mogących bezpośrednio wpłynąć na rozwój psychofizyczny jak i zaspokojenie podstawowych potrzeb uczniów (wentylacja, oświetlenie, miejsce na pozostawienie podręczników, dostęp do urządzeń sanitarnych, infrastruktury sportowej, gabinetów pomocy przedlekarskiej i stomatologicznych, a także dożywiania). W znacznej większości skontrolowanych placówek zapewniono bezpieczne i higieniczne warunki pobytu dzieci i młodzieży. Sukcesywnie zwiększa się również infrastruktura dydaktyczna, a także sportowa. Odnotowano nowe placówki zajmujące się opieką nad dziećmi do lat 3, które dysponują nowoczesną bazą dydaktyczną. Zauważa się ponadto, że dyrektorzy placówek oświatowo – wychowawczych wykazują duże zainteresowanie znaczeniem wpływu warunków sanitarno - higienicznych na zdrowie i rozwój psychiczny dzieci i młodzieży, zapewniając uczniom bezpieczne i higieniczne warunki nauczania i wychowania. Świadczą o tym ciągle inwestycje w celu zwiększania bezpieczeństwa na terenie placówek m.in. wymiany instalacji, termomodernizacje budynków, odnawianie infrastruktury sportowej, modernizowanie pracowni, remonty i modernizowanie stołówek. Natomiast podczas zimowych i letnich turnusów wypoczynkowych organizatorzy zapewnili uczestnikom wypoczynku bezpieczne i higieniczne warunki pobytu. Podejmowano wzmożone działania o charakterze profilaktycznym w celu zapewnienia bezpiecznego oraz prawidłowego przebiegu wypoczynku. W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego podejmowano działania o charakterze edukacyjnym, w tym przekazywano placówkom materiały informacyjne dotyczące m.in. zapobiegania zakażeniom, prawidłowego mycia rąk, przeprowadzania procesów mycia i dezynfekcji. Propagowano szczepienia ochronne odgrywające ważną rolę w zapobieganiu chorobom zakaźnym, ponadto prowadzenie badań w celu wykrycia i eliminacji groźnych bakterii jak np. Legionella, a także udzielano instruktaży dotyczących właściwego przygotowania ergonomicznych stanowisk pracy ucznia wyposażonych w atestowane/certyfikowane meble.

PROGRAMY EDUKACYJNE

Jednym z istotnych elementów naszej działalności jest szeroko rozumiana profilaktyka, realizowana na bardzo wielu płaszczyznach.. W 2023 r. **pion Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia** realizował zadania wynikające z wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego, celów operacyjnych Narodowego Programu Zdrowia oraz ogólnopolskich programów zdrowotnych. Zagadnienia dotyczyły m.in. prawidłowego odżywiania i aktywności fizycznej, profilaktyki chorób zakaźnych, zapobiegania chorobom nowotworowym, profilaktyki uzależnień od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych, profilaktyki wad postawy.

1. Profilaktyka uzależnień od środków psychoaktywnych

Zgodnie z założeniami Narodowego Programu Zdrowia jednym z zadań Inspekcji jest profilaktyka uzależnień od środków psychoaktywnych. W ramach działań profilaktycznych w szkołach ponadpodstawowych realizowany jest program „**ARS, czyli jak dbać o miłość?**” Jest on skierowany do młodzieży w wieku 15-19 lat, ale zawiera również elementy angażujące ich rodziców. Ma wzbudzić u młodzieży refleksję nad ważnymi dla nich wartościami. W ubiegłym roku szkolnym do programu przystąpiło 8 szkół ponadpodstawowych. Ogółem edukacją objęto 671 uczniów i 67 rodziców.

W ramach działań dotyczących profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych w ubiegłym roku pracownicy PSSE w Bochni podejmowali liczne inicjatywy związane z edukacją młodych ludzi. W II Liceum Ogólnokształcącym w Bochni, czy podczas letniego i zimowego wycieczki odbyły się spotkania poświęcone tematyce wpływu dopalaczy i alkoholu na organizm człowieka. Spotkania te zawierały ćwiczenia z wykorzystaniem narkogogli i alkogogli. Ponadto w Szkole Podstawowej w Grobli oraz Szkole Podstawowej w Lipnicy Murowanej odbyły się spotkania z rodzicami poświęcone tematyce nowych substancji psychoaktywnych. Ich celem było zwrócenie uwagi na nowe zagrożenie, dostarczenie podstawowych informacji na temat zagrożenia oraz aktywizacja rodziców do wspólnych działań na rzecz zdrowia dzieci i młodzieży.

2. Promocja zdrowego stylu życia i aktywności ruchowej

Jednym z największych problemów, z jakimi obecnie się borykamy jest otyłość wśród dzieci i młodzieży. Dane Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) wskazują, iż polskie dzieci tyją najszybciej w Europie. Jednym z elementów tworzenia prozdrowotnego środowiska w przedszkolach i szkołach są programy edukacyjne skierowane do uczniów, ale też do pracowników oraz rodziców. W szkołach i przedszkolach na terenie powiatu bocheńskiego od kilku lat realizowany jest program „**Skąd się biorą produkty ekologiczne?**”. Jego celem jest zwiększanie wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych.

W 2023 roku program realizowany był w 22 przedszkolach i oddziałach przedszkolnych z terenu powiatu bocheńskiego i wzięło w nim udział 997 dzieci i 338 rodziców. W porównaniu z rokiem 2022 jest to ponad dwukrotnie większa liczba (w 2022 r. edukacją objęto 451 dzieci oraz 144 rodziców). Świadczy to o ogromnym zapotrzebowaniu na tego typu działania. W planach Głównego Inspektoratu Sanitarnego jest rozszerzenie programu i objęcie nim także dzieci w wieku szkolnym. Pracownicy PSSE w Bochni wspierają placówki realizujące program poprzez organizację zajęć poświęconych odżywianiu, piramidzie zdrowego żywienia, czy rolnictwu ekologicznemu. W ubiegłym roku w ramach realizacji programu przeprowadziliśmy zajęcia m.in. w Przedszkolu w Nowym Wiśniczu i Szkole Podstawowej w Starym Wiśniczu.

W szkołach podstawowych w klasach V do VIII promocja zdrowego stylu życia i aktywności ruchowej realizowana jest w ramach programu „**Trzymaj formę!**”. W 2023 roku odbyła się XVII edycja programu współorganizowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny i Polską Federację Producentów Żywności Związek Pracodawców. Celem programu jest edukacja i trwałe ukształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej, poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Dodatkowo w programie można znaleźć tematy dotyczące odpowiedzialnych zakupów, segregacji odpadów i niemarnowania żywności. W ubiegłym roku w programie wzięły udział 22 szkoły z powiatu bocheńskiego. Edukacją objęto 1411 uczniów i 463 rodziców. Elementem programu jest „Konkurs wiedzy o zdrowym stylu życia”, do którego w 2023 roku przystąpiły 4 szkoły.

PSSE w Bochni kolejny rok włączyła się także w działania Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej na rzecz przeciwdziałania złym nawykom żywieniowym, podniesienia świadomości konsumpcyjnej oraz wiedzy na temat bezpieczeństwa i jakości żywności, biorąc udział w kampanii **Zajadam się zdrowiem (#zajadamsiezdrowiem)**. Jej celem jest podniesienie świadomości Małopolan dotyczącej zasad zdrowego żywienia – min. znaczenia owoców, warzyw, produktów zbożowych, wody na nasze zdrowie i samopoczucie. W ramach kampanii opracowano materiały edukacyjne, edukowano podczas pikników i imprez plenerowych. Kolejną kampanią edukacyjną, dotyczącą bezpieczeństwa żywności, skierowaną do mieszkańców

powiatu była kampania zainicjowana przez Europejski Urząd do spraw Bezpieczeństwa Żywności pn. **„Wybieraj bezpieczną żywność”**. W zeszłorocznej edycji główny nacisk położono na edukację w zakresie suplementów diety i bezpieczeństwa żywności. W marcu wzięliśmy udział w II edycji akcji „W zdrowym ciele zdrowy duch”, zorganizowanej w II Liceum Ogólnokształcącym w Bochni. Przeprowadzono zajęcia dla młodzieży poświęcone tematyce zdrowego odżywiania i diety człowieka oraz dotyczące profilaktyki stosowania substancji psychoaktywnych.

3. Profilaktyka palenia tytoniu

Najskuteczniejszym działaniem w zapobieganiu chorobom spowodowanych paleniem tytoniu jest promocja zdrowia. Dzięki programom edukacyjnym, wśród dzieci i młodzieży kształtowane są prawidłowe postawy zdrowotne. Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmuje m.in. takie działania jak koordynowanie programów edukacji antytytoniowej dla przedszkoli i szkół, czy prowadzenie zajęć edukacyjnych w placówkach oświatowych.

Edukację antytytoniową rozpoczynamy już na etapie przedszkolnym. Program **„Czyste Powietrze Wokół Nas”** jest dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat, zawiera w sobie

także działania skierowane do rodziców i opiekunów. W roku 2023 do programu przystąpiło 31 placówek. Ogółem edukacją objęto 1101 dzieci oraz 446 rodziców. Kontynuacją działań edukacyjnych w zakresie profilaktyki antytytoniowej jest program „**Nie pal przy mnie, proszę**”, skierowany do uczniów z klas I do III ze szkół podstawowych. Wzięto w nim udział 28 placówek z terenu powiatu bocheńskiego. Edukacją objęto 1565 uczniów i 415 rodziców. Kolejnym programem dotyczącym edukacji antynikotynowej skierowanym do uczniów szkół podstawowych jest program „**Bieg po zdrowie**”. Jego odbiorcami są uczniowie klas IV oraz ich nauczyciele i rodzice. W 2023 roku w programie „Bieg po zdrowie” uczestniczyło 822 uczniów i 477 rodziców. W realizację programu zaangażowali się wychowawcy klas, nauczyciele przedmiotowi, pedagodzy szkolni oraz pielęgniarki. Do uczniów starszych klas szkół podstawowych skierowany jest program „**Znajdź właściwe rozwiązanie**”. W tym okresie nauki gwałtownie wzrasta liczba dzieci i młodzieży próbujących po raz pierwszy zapalić papierosa. W 2023 r. w programie wzięty udział 19 szkół z terenu powiatu bocheńskiego. Edukacją objęto 875 uczniów i 143 rodziców.

PSSE prowadzi także akcje antytytoniowe, których celem jest propagowanie wiedzy o zdrowotnych następstwach palenia tytoniu ze szczególnym zwróceniem uwagi na stosowanie e-papierosów oraz zachęcanie do zdrowego stylu życia wolnego od dymu tytoniowego. W 2023 roku profilaktyczne skupiły się wokół Światowego Dnia Bez Papierosa (31 maja) oraz Światowego Dnia Rzucania Palenia, który przypada na 16 listopada. Przeprowadzono zajęcia warsztatowe z młodzieżą ze Szkoły Podstawowej w Kobylu, Szkoły Podstawowej w Łapanowie oraz Szkoły Podstawowej w Brzeźnicy.

4. Profilaktyka zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego

Wiedza o zagrożeniu rakiem szyjki macicy i powodującym go wirusem HPV, nie jest szeroko rozpowszechniona wśród polskiego społeczeństwa, w tym wśród młodzieży. Tymczasem kształtowanie świadomości zdrowotnej powinno być obowiązkowym elementem procesu edukacji od najmłodszych lat.

PSSE w Bochni wraz ze szkołami ponadpodstawowymi z terenu powiatu bocheńskiego realizuje program „**Wybierz życie – pierwszy krok**”. Jego podstawowym celem jest zwiększenie poziomu wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli HPV w jego powstawaniu, podniesienie świadomości o czynnikach zwiększających ryzyko raka szyjki macicy (profilaktyka pierwotna i wtórna), zmotywowanie kobiet do regularnego poddawania się badaniom profilaktycznym przez całe życie. W 2023 r. działania w ramach programu

rozszerzone zostały również na szkoły podstawowe. W efekcie w placówkach z terenu powiatu bocheńskiego edukacją objęto 865 uczniów (w 2022 r. było ich 203) oraz 238 rodziców (w 2022 r. – 238 rodziców).

Jednym z najskuteczniejszych sposobów na ochronę przed HPV są szczepienia. W 2023 roku ruszył rządowy program bezpłatnych szczepień przeciwko HPV dla dziewczynek i chłopców w wieku 12 i 13 lat. PSSE w Bochni aktywnie włączyła się w działania promujące szczepienia. Podczas naszych akcji i eventów informowaliśmy rodziców o możliwościach skorzystania ze szczepień, przekazywaliśmy materiały informacyjne dotyczące programu i edukowaliśmy w zakresie profilaktyki zakażeń HPV.

5. Profilaktyka zakażeń wirusem HBV i HCV

„Podstępne WZW” to kolejny program profilaktyczny realizowany w szkołach, dotyczący profilaktyki zakażeń HBV i HCV. Jest on odpowiedzią na pojawiające się wciąż nowe przypadki zakażeń, wywołanych przez wirusy zapalenia wątroby typu B i C. Celem programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu B i C, przekazanie wiedzy na temat ryzyka zakażenia HBV i HCV, uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki w tym zakresie, kształtowanie postawy tolerancji i zrozumienia wobec osób zakażonych. W 2023 r. program rozszerzony został na szkoły podstawowe (w 2022r. skierowany był tylko do uczniów szkół ponadpodstawowych). Zrealizowano go w 14 placówkach z terenu powiatu bocheńskiego. Edukacją objęto 1338 uczniów.

6. Profilaktyka chorób nowotworowych skóry

Każdego roku z powodu nowotworów umiera w Polsce ok. 100 tys. osób. Przy relatywnie niskim poziomie zachorowalności śmiertelność z powodu nowotworów jest w naszym kraju bardzo wysoka. Prowadząc zdrowy tryb życia, można poprawić ogólny stan zdrowia i zapobiec wielu zgonom z powodu nowotworów złośliwych – to główne przesłanie Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem, który stanowi kompendium wiedzy na temat profilaktyki nowotworów. Profilaktyka nowotworowa to bardzo szeroki zakres działań, związany z ochroną przed nowotworami.

W szkołach podstawowych i ponadpodstawowych na terenie powiatu bocheńskiego realizowany jest program edukacyjny „Znamię! Znam je?”, który dotyczy profilaktyki czerniaka. Chociaż zainteresowanie czerniakiem rośnie, to świadomość Polaków na jego temat jest wciąż niska. Czerniaki są nowotworami o największej dynamice wzrostu zachorowań w Polsce. Są to też najłatwiejsze w rozpoznaniu nowotwory, gdyż najczęściej rozwijają się na powierzchni skóry – wystarczy przynajmniej raz w roku obejrzeć swoje znamiona u lekarza

specjalisty i obserwować czy nie pojawiły się nowe. Popularyzując wiedzę o tym nowotworze, przyczyniamy się do upowszechnienia skutecznych metod profilaktyki. Program „Znamie! Znam je?” skierowany jest do uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych. W 2023 r. na terenie powiatu bocheńskiego zostało objętych nim 715 uczniów z 34 szkół. Koordynatorzy szkolni deklarują, iż będzie on kontynuowany w kolejnych latach, ponieważ w sposób prosty i rzetelny zwraca uwagę uczniów na kwestie troski o własne zdrowie. Dzięki zajęciom uczniowie wiedzą jakie są cechy czerniaka, poznali zasady ochrony przed nowotworem. Po realizacji programu młodzież ma świadomość, że regularne badania i obserwacja zmian na skórze mogą uratować życie, chętniej obserwują swoje znamiona i deklarują, że będą do tego zachęcać również swoich bliskich.

7. Profilaktyka HIV i profilaktyka AIDS

Według danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Instytutu Badawczego w Polsce na dzień 31 grudnia 2023 r. odnotowano 2905 nowych zakażeń HIV (w 2022 r. na koniec roku było ich 2361). Jest to rekordowa ilość, jaką do tej pory odnotowano w naszym kraju. Niepokojący jest fakt, że tylko ok. 10% Polaków przynajmniej raz w życiu zrobiło badanie w kierunku obecności wirusa HIV w organizmie, a nieświadomi zakażenia mogą zarażać kolejne osoby. Ekspertki podkreślają, że konieczna jest edukacja Polaków w zakresie wiedzy dotyczącej zakażenia HIV i profilaktyki, ponieważ wiele osób w dalszym ciągu uważa, że ta sprawa ich nie dotyczy. Jednak, jak podkreślają specjaliści, dotyczy ona wszystkich, bez względu na wiek, płeć, orientację seksualną czy styl życia.

Wychodząc naprzeciw tym potrzebom PSSE w Bochni od lat aktywnie włącza się w realizację Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS,

obejmującego swym zakresem działania edukacyjne dotyczące dostępu do wiarygodnych źródeł informacji i edukacji, prowadzeniu zajęć edukacyjnych skierowanych do młodzieży i kadry pedagogicznej, promowanie i wspieranie działań organizacji pozarządowych i wolontariatu w zakresie profilaktyki zakażenia HIV oraz promowanie projektów integracyjnych z chorymi.

W 2023 roku aktywnie łączyliśmy się w działania w ramach kampanii „Jedyny taki test” zorganizowanej przez Krajowe Centrum ds. AIDS, której celem jest popularyzacja wczesnej diagnostyki w kierunku HIV oraz zwiększenie świadomości, że test na HIV można bezpłatnie, bez skierowania i anonimowo wykonać w jednym z punktów konsultacyjno-diagnostycznych,

które znajdują się w każdym województwie. Naszym celem było dotarcie do szerokiego grona odbiorców. Opracowaliśmy ikonografiki i przygotowaliśmy informacje na naszą stronę internetową oraz do social mediów, a także przekazywaliśmy informacje na temat testowania podczas zajęć edukacyjnych i imprez plenerowych.

Zdecydowaną większość naszych działań skierowaliśmy do młodzieży. Okazuje się bowiem, że młodzi ludzie nie mają podstawowej wiedzy na temat HIV i AIDS i nie odnoszą możliwości zakażenia do siebie. Dlatego tak ważna jest edukacja w tym zakresie. W 2023 roku wychodząc naprzeciw tym potrzebom objęliśmy zajęciami edukacyjno-warsztatowymi 331 uczniów (w 2022 r. – 130) z Szkoły Podstawowej nr 7 w Bochni, I Liceum Ogólnokształcącego w Bochni, Zespołu Szkół nr 1 Bochni i Bursy im. Polski Niepodległej w Bochni.

Edukacja w zakresie profilaktyki HIV i profilaktyki AIDS prowadzona była w trakcie imprez plenerowych i eventów, w których uczestniczyliśmy na zaproszenie dyrektorów szkół, kierowników ośrodków zdrowia czy przedstawicieli Komendy Powiatowej Policji.

AKCJE PROFILAKTYCZNE, KONFERENCJE

1. Konferencja „Dotykam, badam, żyję!”

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Bochni w październiku 2023 r. zorganizował konferencję „Dotykam, badam, żyję!”, dotyczącą profilaktyki raka piersi. Konferencja zorganizowana została w ramach III edycji kampanii „Ja już. A Ty?” zainicjowanej przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Krakowie.

Celem wydarzenia było kształtowanie u młodych ludzi, szczególnie kobiet, właściwych postaw prozdrowotnych. Wczesna profilaktyka pozwala bowiem na przekazanie podstawowej wiedzy w zakresie dbania o zdrowie, zwłaszcza w odniesieniu do raka piersi. Adresatami konferencji była młodzież ze szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu bocheńskiego.

Gościem specjalnym wydarzenia był prof.dr hab.n.med. Wojciech Wysocki z 5 Wojskowego Szpitala Klinicznego z Polikliniką SPZOZ w Krakowie, który mówił o profilaktyce i nowoczesnym leczeniu oraz odpowiedział na pytanie: „Czy można zmniejszyć ryzyko zachorowania na raka piersi?”. Wśród prelegentów znaleźli się także: Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni Halina Bielec, przedstawicielki Krakowskiego Towarzystwa „Amazonki” - Maria Borowiecka oraz Jadwiga Doroz, braffitterka Krystyna Papier, dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bochni Kinga Pałka, lekarz Marek Łabno z Centrum Zdrowia RatMedica w Trzcianie.

Konferencja była okazją do ogłoszenia wyników oraz wręczenia nagród laureatom konkursu „Dotykam, badam, żyję!” na spot dotyczący profilaktyki raka piersi, skierowanego do młodzieży ze szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu bocheńskiego. Organizatorami konkursu była Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bochni oraz Starostwo Powiatowe w Bochni.

Podczas konferencji zachęcono dyrektorów, pedagogów i nauczycieli do prowadzenia stałej edukacji zdrowotnej z nauką samobadania piersi wśród młodzieży w ramach relacji nauczyciel (położna) – uczeń. Podkreślano, że edukacja zdrowotna ma sens i wywołuje zamierzony efekt kiedy jest długofalowa, a nie incydentalna.

2. Akcja krwiodawstwa

Z okazji Światowego Dnia Krwiodawcy 12 czerwca na bocheńskim Rynku odbyła się Akcja Honorowego Dawstwa Krwi, zorganizowana przez Państwową Powiatową Inspekcję Sanitarną w Bochni, przy współpracy z Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Krakowie Oddział Terenowy w Bochni oraz Burmistrzem Miasta Bochnia. Pracownicy Inspekcji Sanitarnej w tym dniu oddali tak cenny dar jakim jest krew. Swoją postawą chcemy zachęcać szczególnie młodych ludzi, do honorowego oddawania krwi. Akcja cieszyła się ogromnym zainteresowaniem – zarejestrowano 33 uczestników, z czego 23 osoby zostały zakwalifikowana przez lekarza do oddania krwi. W sumie zebraliśmy 10,35 l krwi.

Do udziału w akcji aktywnie włączyli się przedstawiciele Zakładu Karnego w Nowym Wiśniczu, Państwowej Straży Pożarnej w Bochni i Ochotniczej Straży Pożarnej Kolanów, Samodzielnego Publicznego Miejskiego Ośrodka Zdrowia „Floris” w Bochni i Starostwa Powiatowego w Bochni.

3. Mobilna Strefa Zdrowia

W lipcu pracownicy PSSE w Bochni wzięli udział w II edycji ogólnopolskiego projektu profilaktyki zdrowia i zdrowego stylu życia „Zdrowe Życie”, który patronatem objęli Prezydent RP Andrzej Duda oraz Małżonka Prezydenta Agata Kornhauser-Duda. Bochnia była jedynym miastem w województwie małopolskim, w którym przez dwa dni funkcjonowała „Mobilna Strefa Zdrowia”. W strefie dostępne były

liczne stoiska, na których zainteresowane osoby mogły wykonać bezpłatnie szereg badań oraz skorzystać z konsultacji lekarskich. Na stoisku przygotowanym przez Powiatową Inspekcję Sanitarną czekały liczne porady dotyczące zdrowia. Z okazji zbliżającego się tygodnia Higieny Rąk wiele miejsca poświęcono tematom związanym z prawidłowym myciem rąk. Najmłodsi brali udział w eksperymentach pokazujących dlaczego higiena rąk jest ważna. Na starszych czekały ćwiczenia z narkogoglami i alkohologlami. Można było także wykonać pomiary stężenia tlenu węgla w wydychanym powietrzu.

4. Edukacja poprzez zabawę

W okresie letnim pracownicy PSSE w Bochni, przy współpracy ze szkołami, policją, ośrodkami zdrowia, urzędami gmin brali udział w plenerowych akcjach edukacyjnych. W maju przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Dąbrówce odbył się Piknik Rodzinny. Na stoisku przygotowanym przez PSSE w Bochni na najmłodszych czekały malowanki, quizy i zagadki. Starsi mogli wykonać ćwiczenia z narkogoglami i alkohologlami. Edukowano w zakresie zdrowia, właściwej diety, wpływu

substancji psychoaktywnych i alkoholu na organizm. Również w maju na zaproszenie dyrekcji z Zespołu Szkół Gminnych w Stanisławicach prowadziliśmy działania związane z rozpoznawaniem znamion i profilaktyką czerniaka, profilaktyką stosowania substancji psychoaktywnych oraz promocją higieny osobistej i szczepień ochronnych. W czerwcu wzięliśmy udział w I Pikniku Medycznym zorganizowanym przy Zespole Placówek Oświatowych w Trzcinie. Tematem wiodącym było bezpieczeństwo dzieci i młodzieży podczas letniego wypoczynku. W lipcu w Łapanowie na zaproszenie Komendy Powiatowej

Policji w Bochni przygotowaliśmy stoisko edukacyjne w ramach obchodów Święta Policji. Z młodzieżą i osobami dorosłymi rozmawialiśmy o profilaktyce chorób zakaźnych, zagrożeniach ze strony substancji psychoaktywnych. Na najmłodszych czekały ciekawe doświadczenia związane z higieną mycia rąk i zębów, kolorowanki, zagadki i rebusy edukacyjne. W ramach bezpiecznego powrotu do szkoły po wakacjach włączyliśmy się w działania edukacyjne podczas pikniku zorganizowanego we wrześniu przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzcianie. Odpowiadaliśmy na pytania dotyczące szczepień przeciwko HPV, profilaktyki WZW, czy czerniaka. Na zainteresowanych czekały narkogole i alkoholigole, jako element profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych. Ogromnym zainteresowaniem cieszyły się doświadczenia związane z higieną rąk i wirusochroną.

5. Dzień otwarty dla dzieci

W listopadzie na zaproszenie Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bochni oraz Kierownika Sekcji Higieny Żywności i Żywnienia gościliśmy w Stacji uczniów Szkoły Podstawowej nr 4 w Bochni. Dzieci dowiedziały się m.in. dlaczego Inspekcja Sanitarna kontroluje restauracje, sklepy i zakłady produkujące żywność, w jaki sposób pobierane są próby żywności i na czym polega dbanie o jej bezpieczeństwo, na jakie zagrożenia możemy być narażeni w miejscu pracy, czy apteczka pierwszej pomocy jest nam naprawdę potrzebna oraz jak wyglądają kontrole w zakładach pracy, jakie warunki musi spełniać woda w basenach i kąpieliskach, żeby można było z niej bezpiecznie korzystać, co kontrolują pracownicy PSSE podczas wizyty w zakładzie fryzjerskim, hotelu czy studiu tatuażu, czym są choroby zakaźne i jak możemy się przed nimi chronić, dlaczego szczepienia przeciwko chorobom są tak ważne. Przekonali się również jak wygląda świat w narkogoglach i alkohologlach, przed czym uciekają wirusy i bakterie oraz dlaczego powinniśmy myć zęby i ręce.

WARSZTATY EDUKACYJNE

1. Profilaktyka chorób odkleszczowych

W Polsce co roku zwiększa się liczba kleszczy w parkach i lasach oraz na terenach miejskich. Ich aktywność przypada w okresie od marca do listopada. Kleszcze są nosicielami groźnych dla ludzi patogenów. Dlatego warto wiedzieć, jak można rozpoznać i leczyć przeniesione przez nie choroby. Do tych najczęściej spotykanych w Polsce zalicza się borelioza i kleszczowe zapalenie mózgu. Pracownicy PSSE w Bochni od lat podejmują działania edukacyjne, których celem jest poprawa poziomu wiedzy i świadomości z zakresu epidemiologii i profilaktyki tych chorób.

W 2023 roku spotkaliśmy się z młodzieżą z II Liceum Ogólnokształcącego w Bochni, Zespołu Szkół nr 2 w Bochni, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Łapanowie oraz z Internatu przy Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych w Nowym Wiśniczu, by porozmawiać na temat profilaktyki chorób odkleszczowych. W spotkaniach wzięło udział ponad 250 osób.

2. Światowy Dzień Zdrowia

Co roku 7 kwietnia na całym świecie obchodzony jest Światowy Dzień Zdrowia. Tematem przewodnim Światowego Dnia Zdrowia w 2023r. było „Zdrowie dla wszystkich”. Z tej okazji w 5 placówkach edukacyjnych na terenie powiatu przeprowadzono spotkania edukacyjne z dziećmi i młodzieżą oraz z rodzicami dotyczące zdrowia.

Dzieci dowiedziały się jak dbać o własne zdrowie, jak odpowiednio pielęgnować zęby i myć ręce, w jaki sposób przenoszą się wirusy i bakterie oraz dlaczego szczepienia są ważne. Cykl zajęć skierowanych do młodzieży poświęcony został zdrowym nawykom żywieniowym i aktywności ruchowej. Poruszano tematy związane z prawidłowym komponowaniem posiłków, bezpiecznym przechowywaniem żywności i właściwym znakowaniem produktów żywnościowych, a także wpływem napojów energetycznych na organizm młodego człowieka. Z rodzicami rozmawialiśmy na temat szczepień ochronnych oraz nowych substancji psychoaktywnych.

3. Promocja higieny osobistej

Higieniczny tryb życia zależy w dużym stopniu od każdego z nas. Zaniedbania higieniczne stanowią bezpośrednie zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania organizmu. W 2023 roku w ramach działań dotyczących promocji zdrowia pracownik Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Bochni kontynuował cykl warsztatów edukacyjnych dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym dotyczące higieny osobistej i profilaktyki chorób zakaźnych. Do starszych uczniów skierowane były zajęcia dotyczące higieny osobistej i psychicznej, sposobów radzenia sobie ze stresem, uzależnień od smartfonów oraz zajęcia dotyczące prawidłowego odżywiania. Do młodszych dzieci skierowano cykl zajęć „Zaszczep się wiedzą z niedźwiadkiem Szczepanem”. Były one okazją do rozmowy na temat codziennej higieny osobistej i dbania o własne zdrowie. Przedszkolaki dowiedziały się czym są wirusy i bakterie oraz dlaczego prawidłowe mycie rąk i zębów jest tak ważne, skąd się biorą choroby i jak możemy się przed nimi chronić. W ciągu roku w całym cyklu zajęć wzięło udział 5 przedszkoli, 8 szkół odstawowych i 2 szkoły ponadpodstawowe z terenu powiatu bocheńskiego. Łącznie edukacją objęto niemal 400 dzieci i młodzieży.

4. Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży podczas wypoczynku zimowego i letniego

W czasie ferii zimowych i wakacji wspólnie z sekcją HDiM, przeprowadzono liczne akcje edukacyjne dla dzieci i młodzieży pod hasłem: „Bezpieczny wypoczynek”. Dzieci dowiedziały się jak odpoczywać bezpiecznie odpoczywać na lodowisku i na stoku, lesie i nad wodą, w jaki sposób uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową Przypomniano zasady bezpiecznego korzystania z kąpeli słonecznych. Była to także okazja do rozmowy na temat substancji psychoaktywnych. Zajęcia przeprowadzono w Szkole Podstawowej w Drwini,

na obozie harcerskim w Brzeźnicy oraz w szkole języków obcych w Bochni. W trakcie kontroli prowadzonych podczas letniego wypoczynku prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych dotyczących zapobiegania chorobom zakaźnym, przestrzegania zasad zdrowego i bezpiecznego wypoczynku, postępowania w czasie upałów, profilaktyki uzależnień (dopalacze, nikotynizm), profilaktyki HIV i profilaktyki AIDS, ochronie przeciw kleszczom.

5. Europejski Tydzień Szczepień Ochronnych

Najskuteczniejszą metodą ochrony przed większością chorób zakaźnych są szczepienia. Jednym z warunków skutecznej realizacji szczepień ochronnych staje się właściwa edukacja społeczeństwa, szczególnie młodych rodziców. Wielu z nich bowiem rezygnuje ze szczepień, szeroko rozpowszechniane są negatywne opinie podważające ich skuteczność i bezpieczeństwo. Wzrasta liczba dzieci, których opiekunowie uchylają się od obowiązkowych

szczepień. Edukacja zdrowotna obecnych i przyszłych rodziców staje się zatem priorytetową sprawą w realizacji działań związanych ze szczepieniami. W ramach Europejskiego Tygodnia Szczepień pracownicy OZiPZ oraz Sekcji Epidemiologii spotkali się z przyszłymi mamami, uczęszczającymi na zajęcia do Szkoły Rodzenia działającej przy SPG ZOZ w Bochni. Celem spotkania było zaakcentowanie bezpieczeństwa i skuteczności szczepień, zwrócenie uwagi na manipulowanie faktami, w celu dezinformacji na temat szczepień ochronnych oraz zachęcenie do korzystania z rzetelnych źródeł informacji. Poruszono także kwestie szczepień przeciwko kleszczowemu zapaleniu mózgu oraz przeciwko wirusowi HPV.

Zajęcia dotyczące promocji szczepień ochronnych skierowane zostały także do dzieci i młodzieży. Starsi uczniowie dowiedzieli się czym są szczepienia i dlaczego odgrywają tak istotną rolę w naszym życiu. Najmłodszy przekonali się, że wizyta szczepienna może być przyjemna, a samo szczepienie zapewni im ochronę przed wieloma chorobami.

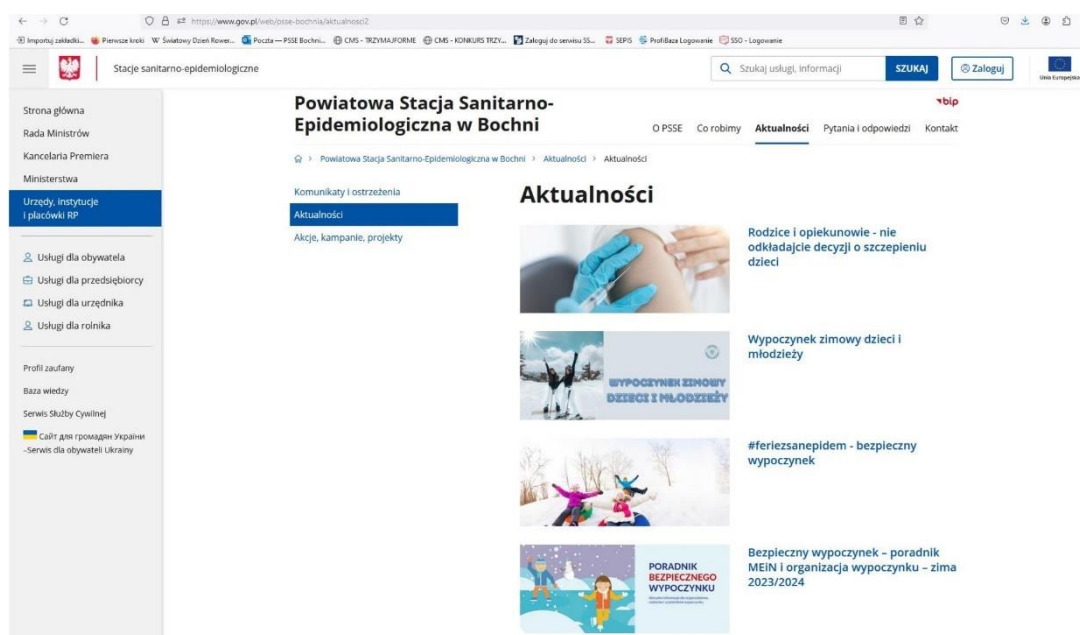

KOMUNIKACJA SPOŁECZNA JAKO PROMOCJA ZDROWIA

Państwowa Powiatowa Inspekcja Sanitarna w Bochni prowadzi działania komunikacyjne m.in. poprzez stronę internetową w serwisie gov.pl oraz media społecznościowe. W 2023 r. posiadaliśmy konta w serwisach Facebook i Twitter. Dzięki korzystaniu z wielu kanałów informacyjnych mamy możliwość dotarcia do różnorodnych grup odbiorców. Informacje na temat zdrowia publicznego i potencjalnych zagrożeń trafiają zarówno do profesjonalistów, jak i do ogółu społeczeństwa. Każdy z kanałów internetowych ma odrębną specyfikę. Najistotniejsze informacje publikowane są zawsze w witrynie internetowej, dodatkowo zamieszczane są w serwisach społecznościowych.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna prowadzi swoją **stronę internetową** w Portalu RP pod adresem www.gov.pl/web/psse-bochnia. Umieszczane są na niej najważniejsze informacje dotyczące zdrowia publicznego, ostrzeżenia publiczne oraz aktualności związane z pracą urzędu i Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej. Strona pełni funkcję również Biuletynu Informacji Publicznej, czyli oficjalnego publikatora, zawierającego informacje wymagane prawnie, np. oferty pracy, ogłoszenia o zamówieniach publicznych, podstawy prawne działania itp.

Informacje publikowane na stronie PSSE dotyczą bieżącej działalności urzędu, a także zaleceń zdrowotnych, porad, wyjaśnień z zakresu zdrowia publicznego. Regularnie pojawiają się na niej także ostrzeżenia publikowane w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszczach (RASFF).

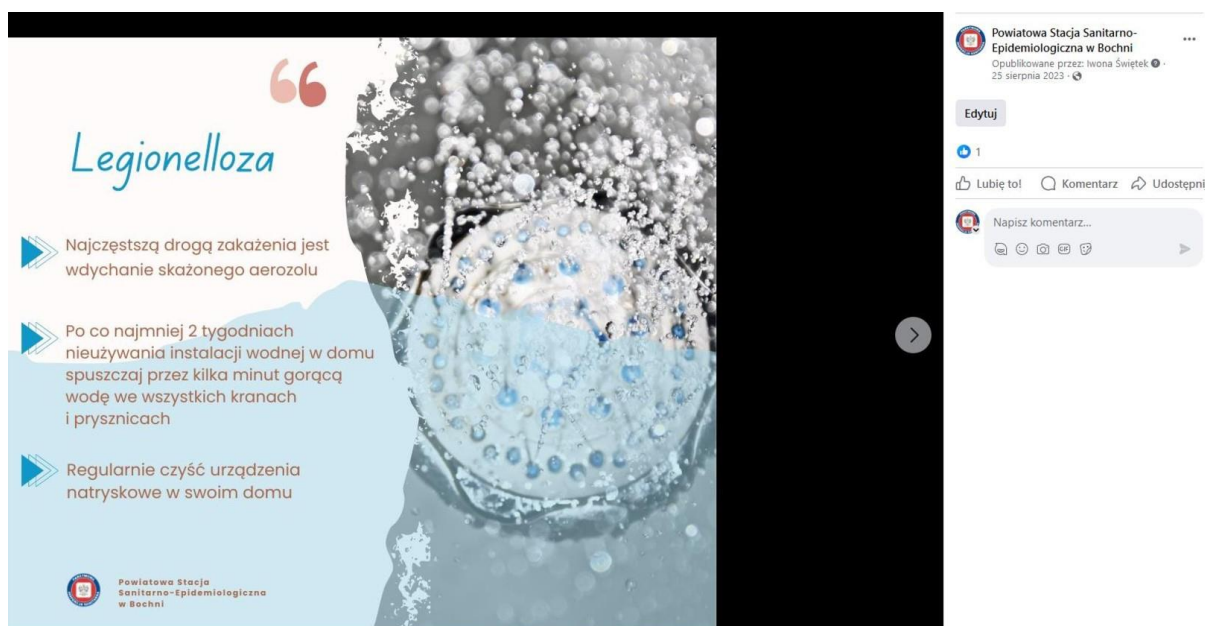

Wygląd strony internetowej PSSE w Bochni w zakładce Aktualności

Treści w **mediach społecznościowych (Facebook i Twitter)** przygotowywano na podstawie kalendarza zdrowia publicznego oraz bieżących działań. Wpisy dotyczyły m.in.:

- bezpiecznego wypoczynku zimowego i letniego (w tym np. bezpieczeństwa na lodzie, ochrony przed upałami, bezpiecznego grzybobrania itp.);

- bezpieczeństwa i niemarnowania żywności (znakowanie, prawidłowe przechowywanie);
- profilaktyki palenia tytoniu;
- zdrowego stylu życia (kształtowanie zdrowych nawyków, znaczenie aktywności fizycznej itp.)
- wydarzeń z zakresu zdrowia publicznego np.: Europejski Tydzień Profilaktyki Raka Szyjki Macicy, Międzynarodowy Dzień Walki z Rakiem, Światowy Dzień Zdrowia, Międzynarodowy Dzień Pamięci o Zmarłych na AIDS, Międzynarodowy Dzień Zapobiegania Narkomanii, Światowy Dzień FAS, Światowy Dzień Zapobiegania Samobójstwom, Światowy Dzień Mycia Rąk, Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach, Światowy Dzień Rzucania Palenia, Europejski Tydzień Testowania w kierunku HIV, Dni Honorowego Krwiodawstwa, Światowy Dzień AIDS, Światowy Dzień Walki z otyłością itp.;
- szczepień ochronnych;
- zdrowia psychicznego,
- bezpieczeństwa kosmetyków.

Przykładowy post w serwisie Facebook poświęcony tematyce Legionelli

Największym zainteresowaniem cieszą się posty dotyczące podejmowanych przez nas działań, akcji profilaktycznych, konferencji, warsztatów edukacyjnych. Do odbiorców trafiają także posty poświęcone tematyce szeroko rozumianych szczepień ochronnych oraz te poświęcone aktywności fizycznej, zdrowemu odżywianiu, etykietowaniu produktów. Bardzo duże zasięgi zanotowały także wpisy dotyczące bezpieczeństwa podczas letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Prosty język w przygotowanych przez nas informacjach ma za zadanie do masowego odbiorcy, sprawić, że szybko znajdzie on interesujące go informacje zrozumie je i będzie potrafił zastosować.

Podsumowanie

Zdrowie jest dla człowieka podstawową wartością, warunkującą jego dobrostan. Na przestrzeni lat obserwujemy, iż promocja zdrowia i edukacja zdrowotna w Polsce nabierają znaczenia. Ich podstawowym celem jest bowiem ograniczenie ryzyka zdrowotnego wynikającego z indywidualnego stylu życia. Realizacja działań w ramach edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia to jeden z najlepszych sposobów na poprawę poziomu zdrowia populacji. To dzięki niej ludzie uczą się, jak dbać o własne zdrowie. To nie tylko przekazywanie informacji, lecz także wzmacnianie motywacji, umiejętności, własnej skuteczności, niezbędnych dla podejmowania działań na rzecz poprawy jakości swojego życia. Uświadomienie ludziom ich ogromnych możliwości w zakresie ochrony i potęgowania własnego zdrowia jest jednym z podstawowych zadań, w zakresie promocji zdrowia. Niezbędnym warunkiem podejmowania przez ludzi pożądanych dla zachowania właściwej formy naszego organizmu i rezygnowania z zachowań szkodliwych, jest przekazanie im wiedzy na temat zdrowia i jego uwarunkowań.

Stosowanie odpowiedniego sposobu odżywiania się, dostosowanej aktywności fizycznej, umiejętności radzenia sobie ze stresem, umiar w spożywaniu alkoholu, powstrzymanie się od zażywania nikotyny i substancji psychoaktywnych w wielu sytuacjach życiowych często nie jest łatwe. Państwowa Inspekcja Sanitarna w Bochni od lat podejmuje liczne działania i realizuje różnorodne programy, których celem jest szeroko zakreślona edukacja i profilaktyka, zarówno w placówkach oświatowych, jak i w wielu innych instytucjach. Tylko wspólnie podjęte działania mogą bowiem przynieść oczekiwane rezultaty.

Ocena stanu sanitarnego powiatu

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni ocenił stan bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego w 2023 r. na terenie powiatu bocheńskiego jako dobry. Podstawowym celem naszej działalności była ochrona zdrowia poprzez działania kontrolne, badawcze, oświatowe prowadzone w środowisku pracy, zamieszkania, wychowania i wypoczynku realizowane zgodnie z Planem Zasadniczych Zamierzeń na rok 2023 zatwierdzonym przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Podejmowane działania wynikające z zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego przyniosły oczekiwane rezultaty.

Prowadzono skuteczny nadzór w przypadku chorób stanowiących zagrożenie dla zdrowia publicznego. Stan higieniczny obiektów, terenów użyteczności publicznej nie spowodował zagrożenia zdrowia publicznego. Podejmowano skuteczne działania w przypadku pozyskania informacji o zagrożeniach w ramach prowadzonych krajowych i unijnych systemów monitorowania oraz negatywnych informacji przekazanych przez obywateli.

Analiza danych z prowadzonych monitoringów, badań elementów środowiska, przeprowadzonych kontroli sanitarnych, czy działalności informacyjno-edukacyjnej wykazała, że prowadzone planowane i konsekwentne działania zapobiegawcze, naprawcze, informacyjno-edukacyjne przyczyniły się do zapewnienia bezpieczeństwa w zakresie zdrowia publicznego w powiecie bocheńskim, do zwiększenia świadomości i odpowiedzialności społeczeństwa.

Mam nadzieję, że lektura raportu dostarczyła Państwu istotnych informacji o sytuacji sanitarnej i epidemiologicznej, pozwoli także na wytyczenie odpowiednich kierunków działań zmierzających do poprawy zdrowia publicznego mieszkańców Bocheńszczyzny.

Kierujący zespołem autorskim:

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bochni – Halina Bielec

Zespół autorski:

Małgorzata Białożył, Paulina Błoniarz, Renata Cholewa, Renata Chołda, Mariusz Dudek, Ewelina Kierońska, Ewa Koczanowska, Małgorzata Misina, Iwona Świętek.

Opracowanie graficzne: Iwona Świętek

Źródła fotografii: pixabay.com, freepik.com, canva.com, zdjęcia własne.